



# Áldás, békesség!



A Pomáz-Csobánkai Református Társegyházközség lapja

VI. évfolyam 3. szám

2017. május – június



„Kiepipített út lesz ott, egy út, amelyet szent útnak hívnak. Nem jár rajta tisztátalan, hiszen csak azoké ez, akik ezen az úton járnak. Az együgyűiek sem tévednek el rajta. Nem lesz ott oroszlán, és a ragadozó vad nem megy rá, nem is található ott ilyen, hanem a megváltottak járnak rajta. Hísz az ÚR megváltottjai megtérnek, és ujjongás közepette a Sionba jönnek. Örök öröm lesz fejükön, vigasságot és örömet találnak, és eltűnik a fájdalom és sóhaj.” (Ézs 35,8-10)

## Tartalom

- 1 **SZÓLAZ IGE – Vissza az Istenhez**  
Nyilas Zoltán esp. igehirdetése
- 4 **„Akiben van a mi bátorságunk”**  
Dr. Szűcs Ferenc nagyszombati igehirdetése
- 7 **Egymás szemében**  
Dr. Szűcs Ferenc előadása Budakalászon
- 11 **Haranginé Csuta Anna: A felemás iga**
- 12 **Úton Jézussal – Az emmausi tanítványok**  
Pogrányi Károly evangélizációja Pomázon 2.
- 14 **Vívó Péter: Bizonyágtétel**
- 15 **Ole Hallesby: A csoda**
- 16 **Hardi Péter: Kiállítás a Műv. Házban**  
A Reformáció 500 pomázi megnyitója
- 18 **Református Fesztivál május 1-jén**
- 19 **Andrási Jné: Kalandjaim a „Tiszteletestáborban”**
- 21 **Bolyki Brothers**
- 22 **HÍREK NYÁRÁDKARÁCSONBÓL**  
Labancz Gyula: Boldogok a kapuk előtt
- 23 **Ferenczy-Vass László: Előbb az EMBERT!**
- 24 **KONFIRMÁCIÓ – 2017.**
- 26 **Dr. Kodácsy Tamás: Eleve elrendelés**
- 28 **Nyilas Zoltán: Álom és valóság**  
Egyházmegyei kirándulás Svájcban
- 29 **RÉGI HISTÓRIÁK**  
Könczöl Dánielné: Fagyok és viharok
- 30 **Hardi Péter: Gazdag családi múlttal...**  
Beszélgetés Dr. Szentpétery Elemérral
- 33 **Andrási Jné: Egyházmegyei kórustalálkozó**
- 34 **Nyugtalanító és égető kérdések**  
Dr. Szarka Miklós előadásáról
- 36 **Steinbach J.: Ref. jelenünk, jövőképünk 2.**
- 38 **Búcsúunk Orbán Laci bácsitól**
- 40 **GYERMEKEKNEK**  
Sebestényné Jáger Orsolya: Jézus nevében
- 42 **KÖNYVAJÁNLÓ**  
Hamar Jné: Isten markába metszett asszonyok
- 43 **NAPLÓ – „És lesznek ketten egy testté”**
- 44 **Nyilas Zoltán evangélizáció**

## SZÓL AZ IGE

# VISSZA AZ ISTENHEZ!

Textus: Lukács 24,28-35

Kedves testvérek, ünneplő gyülekezet! Amikor református egyházunkban 2017-ben kettős megemlékezésünk van, hálások vagyunk Istennek mindazért, amit 1517-ben tett, ahogyan Luther Márton bátor kiállításával elindult egy folyamat, amely megújította az egyházat és megújította az emberi életet. És hálások vagyunk Istennek azért is, hogy 450 éve Magyarországon együtt, magyar reformátusként olvashatjuk az Írásokat, hirdetjük az evangéliumot, és gyülekezeti közösségeink szerveződtek.

Hosszú ez az út, akár ez az 500 éves, akár a 450 éves út. És persze azt is látjuk ezen az

úton, hogy „utad van számtalan sok, Uram”. Amikor az utakat számba vesszük, akár a mi gyülekezetünk történetét is itt Pomázon vagy éppen Csobánkán, akkor látjuk azt, hogy Isten csapásán jártunk ezekben az években, több mint 200 év alatt. Keresték öseink az evangélium titkát, keresték magát az életet.

Amikor a Szentírás központi gondolatára, üzenetére gondolunk, akkor eszünkbe kell hogy jusson Pál apostolnak a bizonyágtétele, amit a korinthusiaknak írott levelében olvashatunk. Ő így szól: „Krisztus meghalt a mi bűneinkért az Írások szerint, eltemették, és feltámadt a harmadik napon az Írások szerint”.



Albert György: Melankólia (2012)

szerint, eltemették, és feltámadt a harmadik napon az Írások szerint, és megjelent Kéféásnak, majd a tizenkettőnek. Azután megjelent több mint ötszáz testvérnek egyszerre” (1Kor 15,3-6). Azaz az apostoli kor bizonyágtétele az, hogy Jézus Krisztus halála és feltámadása a kulcs az emberi élethez. Mindkettő ugyanolyan fontos. És hogy ha visszatekintünk a reformációra, akár az 500 éves múltunkra, vagy akár arra a pillanatra, amikor Isten a saját életünket megváltoztatta, akkor ki kell mondanunk azt, hogy egyedül és csak akkor volt lehetőség ez, amikor felismertük Krisztus kereszthalálának a titkát, és amikor örvendeztünk az élő Úrban, a feltámadott Krisztusban.

Egy nagyon szép út után lehetünk itt a templomban feleséggel együtt, egyben köszönöm gyülekezetünk közösségének bátorítását, támogatását és szeretetét is, hogy ezen részt vehettünk. Több mint 3000 kilométert jártunk be az elmúlt héten. Amikor Budapestről elindultunk, egy rövid pihenő, Kufstein vára után megérkeztünk Zürichbe, ahol láthattuk a zürichi reformátor, Zwingli templomát, a Grossmünstert, vagy a többi templomot, láthattuk a parókiáját, az első kórházat, amely megjelent Zürichben, és utána két napot tölthettünk Genfben. Beléphettünk a genfi Szent Péter katedrálisba, ahol Kálvin hirdette Isten Igéjét. Ahol emberi életet változtak meg, formálódtak, újultak, és nemcsak a gyülekezeti közösségek változtak, hanem települések, kantonok, országok és megváltozott ezzel együtt Európa.

Mert Isten Igéje változást akar és Isten Igéje változást hoz. Ehhez pedig úton kell lenni. Ugyanúgy úton kell lenni, mint az emmausi tanítványoknak. Az egyik nevét ismerjük, Kleofásnak hívják. Jézusnak ez a két tanítványa csüggedten elindul azért, hogy lezárják életükben azt a vállalkozást, amit Krisztus követésnek hívnak. Nem tudtak mást tenni, mint hogy beletörődjenek Jézus Krisztus halálába. Amikor a nagypénteki evangéliumot olvassuk templomainkban, hogy mikor Krisztus a kereszten kimondja: „Elvégeztetett!”, akkor fordulat történik a világ életében. Azt olvassuk, hogy a templom kárpítja a tetejétől az aljáig kettéhasadt. Jeruzsálemben a szentély körülbelül akkora lehetett, mint a mi református templomunk. Volt egy előcsarnoka, ahova a sorsolással megjelölt papok naponta beléptek, bemutatták a napi – elsősorban – illatáldozatot. Ezt választotta el egy vastag függöny a szentek szentjétől, ahol a hagyomány szerint a frigyládát őrizték. Nem léphetett be oda senki, csak évente egy alkalommal a főpap. És amikor Krisztus meghal a kereszten, akkor ez a drapéria kettéhasad. És tudjátok, mi a döbbenetes? Hogy azt látják azok, akik ott szolgálnak a főpap udvarában, azt látja a főpap, hogy *nincs ott* a frigyláda a szentek szentjében. Nem azért, mert valaki elvitte onnan, hanem azért, mert évszázadok óta már nem volt ott. Valamikor a babiloni fogság idején eltűnik. Üres a szentek szentje. Nincs ott az Isten, testvérek! Nagypénteken mindenkinek látni kellett, hogy amiben reménykedtek, amiben hittek, az nincs ott. És az nem igaz, hogy ez nem váltott ki felháborodást a korabeli népből. Ez a korabeli hit egészének a visszabontását jelentette. Nincs ott az Isten. Ezért kell ezt elhallgatni. Ezért nem

kell erről beszélni. Ezért kell csendben lenni. Jézus perének egyik legfontosabb kifejezése az volt, hogy csak csendben, senki ne tudjon róla. Ne legyen nagy lázadás! Hallgassuk el – hogy nincs ott senki és nincs ott semmi!

És tudjátok, mi a döbbenetes? Az, hogy ez nemcsak a főpap udvarában játszódik le, hanem a tanítványok szívében is. A két emmausi tanítvány pontosan ugyanezt mondja el: Nincs velünk az Isten. Elhagyott bennünket. Nincs a szívünkben semmi. Magunkra maradtunk. Korábban gondolkodtunk – mint Rodin



Gondolkodója – Istenről, filozófiai tételeket alapítottunk meg, de észrevettük, hogy Isten becsapott bennünket. Pedig mi azt reméltük... Hány ilyen álmunk, hány ilyen vágyunk, hány ilyen reményünk foszlott már szét, testvérek! Azt reméltük, hogy... Azt reméltük, hogy mi sohasem leszünk betegek. Azt reméltük, hogy nekünk sohasé kell megtapasztalunk a családkban a válást. Azt reméltük, hogy a gyermekeink szép rendben felnőnek. Azt reméltük, hogy a mi országunknak, a mi gyülekezetünknek, református népünknek a jövője teljesen másképpen fog alakulni. Hány és hány ilyen „azt reméltük” üres szív van ma is! Csálódottan, lógó orral eljutunk a halálig, és eljutunk az üres sírig. Krisztus meghalt – Pál apostol erről egy gyönyörű teológiát mond el –, de lehet ebből egy negatív életszemlélet is, egy olyan életszemlélet, amely csak a halált, a zsákutcát és az ürességet látja.

Genf – ahogyan említettem – a reformáció városa. És tudjátok mi a döbbenetes? Ma semmi nem beszél Genfben a reformációról. Van egy 900 férőhelyes templom, a Szent Péter templom, ahol egy város megváltozott. És amikor megkérdeztük a helyi református magyar közösség presbiterét, hogy hol tartják a genfi reformátusok az istentiszteleteiket, azt mondták, hogy bent a katedrálisban, a Makabeus kápolnában, ami körülbelül akkora, mint a templomunknak az egyik fele. És amikor jártuk a szebbnél szebb helyeket, megálltunk a Genfi-tó partján, ott, ahol megsebzették Sissy királynét, nem messze tőle. A következő képet láttuk: a magába néző embert. Ez nem a szánk, nem a mandulánk, hanem a magába néző ember, amiben egy nagy üresség van. Nincs

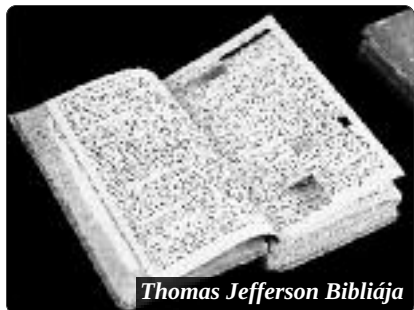
belül semmi, mert hiányzik a lényeg. Tudjátok hol? A világ egyik leggazdagabb városában. Ahol a tíz éves Renault buszunk négy Tesla autó mellett állt meg a Genfi-tó partján. Az ember kinéz. Hova néz? A Mont Blanc-t látja éppen. A legszebb kilátás. Átlát magán, mert nincs benne semmi. És tudjátok, hogy mi a még döbbenetesebb? Az, hogy ezt a szobrot egy erdélyi atyafi készítette. Egy magyar vértünk készítette ezt a szobrot.

Isten nélkül üres az életünk. Ürességben vagyunk. Isten nélkül elveszünk. Isten nélkül nézhetjük a világ legdrágább látványát. Isten nélkül tele lehet a bankszámlánk. Isten nélkül hiányzik az életünk közepe. Mert a keresztre nemcsak teológiát lehet építeni, hanem kultúrát is. A halott Isten kultúráját. A távol lévő Isten kultúráját. A magány kultúráját. És az emmausi tanítványok története arról beszél, és gyakran a reformációnak az a nagy kísértése, hogy emlékeink még vannak arról, hogy mi lett volna, ha... de tapasztalatunk már nincsen, hogy milyen az Istennel való élet. Nagy különbség van az idealisták és a Krisztus-követők között. Nagy különbség van aközött, hogy valamit tudunk, sejtünk a múltból, hogy örömmel énekeljük Sztáraynak az énekét, vagy örömmel énekeljük Gerhardt Pálnak az énekét, vagy örömmel énekeljük a reformáció himnuszát: „Erős várunk nekünk az Isten”, ahogyan őseink mondták, hogy emlékeink még vannak, de tapasztalatunk nincs. Meghalt, reménykedtünk, mindez dugába dőlt.

Az elmúlt napokban egyik lelkipásztor testvérem hívta fel a figyelmet arra, hogy az interneten megtalálható egy Biblia, Thomas Jefferson, az Egyesül Államok elnökének a Bibliája. Thomas Jefferson az 1700-as években azon gondolkodott és avval foglalkozott, hogy hogy lehetne a Szentírást, a kezünkben lévő Bibliát tökéletesíteni. És azt a módszert választotta az anekdota szerint, hogy kivágta belőle azokat a részeket, amivel ő nem értett egyet. Ez lett a Thomas Jefferson-biblia. Megnézhető az interneten. Kívágta belőle az összes csodát. Kívágta belőle az össze imádságot. S Thomas Jefferson bibliája ott fejeződik be, az a nagypénteki történet, hogy Jézus Krisztust beteszik a sírba, és a sír szája elé egy követ görgetnek. Itt fejeződik be Thomas Jefferson bibliája. Hogy nincs tovább, hogy nincs remény, hogy nincs élet, hogy halott az Isten, hogy üresek vagyunk.

Ezzel szemben az emmausi tanítványok története arról szól, hogy velünk az Isten. Arról szól, hogy mellettünk van az Isten. Arról szól, hogy megpróbál bennünket az Isten, de nem hagy el. Arról szól, hogy elküldte Isten az Ő szeretett Fiát, Jézus Krisztust. Tudjátok, az első századokban volt egy olyan szokás – mi most nevetni fogunk rajta, pedig ez valóság volt –, hogy az istentiszteleteken volt egy olyan rész, amikor kikacagták a halált. Kikacagták. Azt mondták, hogy nem a halálé az utolsó szó, hanem az élő Krisztusé, a feltámadott Úré. Mert a reformáció mindig ott és akkor kezdődik, amikor Isten Krisztusban megáll mellett, amikor átölel az Isten – ahogyan költőnk szépen fogalmazta meg. Ahol elkezd magyarázni számodra a Szentírást. Ahol élővé lesz a beszéde.

Itt ebben a történetben két prédikáció van. Az egyik prédikáció egy monológ, bár ketten csinálják ezt, a két tanítvány, aki arról beszél, hogy elvesztünk, egymást erősítik ebben, ez az ő prédikációjuk, ez az ő bizonyágtételük. És ott van Jézus prédikációja, bizonyágtétele. El tudjátok képzelni, ahogyan elkezd magyarázni az Írásokat? Elkezd magyarázni azt, hogy mire való a teremtés? Hogy miért ünneplünk mi vasárnap? Hogy mire való az a logika, hogy hat napon keresztül becsületesen dolgozunk, és a hetedik napon pedig Isten dicsőségére vagyunk együtt a templomban? Amikor ezt Jézus magyarázza, nem egy nehéz ajkú ember a széken! Vagy amikor elkezd magyarázni Mózes könyvéből, a Genesis 22. fejezetéből azt a történetet, hogy Ábrahám fogja a fiát, Izsákot, és viszi a hegyre, hogy feláldozza – és nem kell feláldoznia. Vagy amikor elkezd magyarázni Ézsaiás könyvéből a szenvedő szol-



Thomas Jefferson Bibliája

gáról szóló részt, hogy az Ő sebei által gyógyulhatunk meg. Vagy amikor a zsolnákat magyarázza, akár a huszonketediket vagy bármelyiket. Amikor Jézus kezdi el magyarázni neked az Igét – na, ez a reformáció! Ezt élte át Luther, amikor istenkeresésben volt, hogy Isten csendesen átölelte, és megértette az Ő igéjét.

És még egy momentum: A két tanítvány távolodik a gyülekezet közösségétől, távolodik a kereszttől. Jeruzsálemből megy hazafelé. Ez a zsákutca! Távolodni Istentől. Naplemente – mögöttünk van a nap, előttünk az éjszaka. És amikor Jézussal találkoznak, amikor hevül a szívük, amikor megértik az Írásokat, amikor megértik Jézusnak a fedését – mert Jézus megrója őket –, azt mondja: Rest szívűek vagytok. Balgatagok vagytok. „Hát nem ezt kellett-e elszenvednie a Krisztusnak, és így megdicsőülnie?” Hát nem ez az evangélium lényege? Nem itt jön a fordulat? Nem itt jön a reformáció? – Akkor megváltozik minden körülöttük.

Testvérek, a történet nyilvánvalóan arról szól, hogy amikor Jézus elmegy, megtöri a kenyeret – mi azt mondanánk: úrvacsorát ad. Egészen biztos, hogy erről van szó. De azt gondolom, hogy életünk minden pillanatában kimondhatjuk azt is, hogy Ő velünk van. Velünk van a családjunkban, velünk van a gyülekezetünkben, velünk van a mindennapi életben, csak fel kell Őt ismerni. És nem a kereszttől kell távolodni, hanem meg kell fordulni! Vissza kell menni! Vissza oda, ahol a forrás van, vissza oda, ahol a nap van! Vissza az Istenhez! Ma, 2017-ben Pomázon hadd hirdessem ezt nektek: reformáció ott és akkor

lesz az életetekben, akkor lesz gyülekezetünkben, akkor lesz ennek a városnak minden keresztyén közösségében és akkor lesz a település életében, hogyha átkarol bennünket Urunk, és visszamegyünk a tanítváni se regbe, és kimondjuk – olyan jó volt hallani az énekeskönyvi bizonyágtételből –, hogy fel-támadt az Úr, hogy él az Isten. Hogy nem hagyott magunkra az Isten! Hogy van remény-ségünk, hogy van jövőnk! Mi nem fogjuk megélni a következő 500. évfordulót, az ezrediket, de ezért kell könyörögnünk! Erre kell tanítani gyermekeinket, unokáinkat, hogy: Isten kezében az életünk tartalmas élet lehet. Ujjongó élet lehet. Szeretettel teljes élet lehet – és Krisztusban megváltozhat minden ezen a világon.

Lehet, hogy azt mondjátok, hogy papos beszéd ez. De amikor a reformáció idejött ebbe a hazába, akkor itt a törökök voltak. Akkor itt a templomaink javarészt lerombolták. Akkor a hívek zöme a mocsarakban élt. Egy ország elvesztette a vezetőjét. Mi volt a megtartó erő? Egyedül Jézus Krisztus. És ezért hirdették a prédikátorok magyar nyelven az evangéliumot. Ezért akartak adni gyülekezeteknek, embereknek reményt – hogy Isten velünk! És hogyha az Isten velünk, akkor senki sincs ellenünk! Református egyházunk ezért írta a címerére – így mondom most – ezt a debreceni igét, a rómaiakhoz írott levélből szóló igét: „Ha az Isten velünk, akkor kicsoda ellenünk?” És a válasz az – ami már nincs ott a címerünkön –, hogy: Senki! De ezt mondja az ige: Ha az Isten velünk, akkor senki sincs ellenünk! Mert mi Istennel többen vagyunk, mint a világnak minden fejedelemisége.

Hát erre a reformációra hív bennünket itt és ma a mi Urunk. Hogy ne egy üres, kilyukadt életünk legyen, hanem egy Benne megszentelt, beteljesedett, reménykedő élet. Ámen!

\*

Imádkozunk!

Urunk Istenünk, szerető mennyei Édesatyánk Jézus Krisztus által, sok csodát vitél véghez

érettünk, nincs Hozzád fogható. Szeretném megköszönni Neked a mi református keresztyénségünknek múltját, és szeretném a Te kezébe helyezni a mi jövőnket. Urunk, add meg nekünk, hogy ne a halál kultuszát és kultúráját építsük, hanem hogy megismerjünk Téged, hogy tapasztalatunk legyen arról: milyen az Isten. Ezt tették a mi őseink is. Úgy hirdették az evangéliumot, hogy emberi életek változhattak meg, és ezzel megváltozott egy ország, egy nemzet. Köszönjük, Urunk, hogy a Te Igéd ebben az értelemben is igazság, hogy eléd vihetjük a mi idealista, keserves mondatainkat, reménységről szóló szavainkat, és Te meghallgatod a mi siránkozásunkat. S köszönjük, hogy a Te igehirdetésed, a Te szavad életet változtató szó, reformáló szó, életet újító Ige, és hogy ez az életet újító Ige ma is a közösségbe visz bennünket: a gyülekezet közösségébe, a bizonyágtételezők fellegébe, a protestálók gyülekezetébe, a melletted kiálló közösségébe. Tégy bennünket, Urunk bátor hitvallókká, hogy több az élet, mint elmulás. Benned kiteljesedés, remény és örökkévalóság. Így helyezzük kezébe, Urunk, a mi gyermekeinket. Imádkozunk Hozzád, Urunk, időseinkért, imádkozunk mindazokért, akik napról napra nagyon sokat dolgoznak, tesznek családjukért. Imádkozunk Hozzád, Urunk, a betegekért, imádkozunk azokért, akik kórházi ágyon vannak vagy kórházi ágyakra készülnek. Imádkozunk Hozzád, Urunk, a gyászolókért. Könyörgünk, Urunk, a szenvedőkért, az éhezőkért. Imádkozunk Hozzád, Urunk, városunkért és községünkért, annak előljáróiért, könyörgünk, Urunk, országunk vezetőiért, imádkozunk Hozzád népünkért, nemzetünkért, minden felekezetért, amely vallja: Jézus Krisztus Úr az Atyaisten dicsőségére. Kérünk, Urunk, hallgasd meg imádságunkat. Ámen!

Nyilas Zoltán esperes

(Az igehirdetés elhangzott 2017. április 30-án a pomázi református templomban, a Reformáció 500 jubileumi emlékévként ünnepi istentiszteletén.)



DR. SZŰCS FERENC  
LELKIPÁSZTOR  
NAGYSZOMBATI  
IGEHIRDETÉSE

## „AKIBEN VAN A MI BÁTORSÁGUNK”

Textus: Márk 15.42-47

*<sup>42</sup>Amikor beesteledett, mivel az előkészület napja, vagyis szombat előtti nap volt, <sup>43</sup>eljött az arimátiai József, a nagytanács tekintélyes tagja, aki maga is várta az Isten országát; bátran bement Pilátushoz, és elkérte Jézus testét. <sup>44</sup>Pilátus csodálkozott azon, hogy Jézus már meghalt, ezért hívatta a századost, és megkérdezte tőle, hogy meghalt-e már. <sup>45</sup>Amikor ezt megtudta a századostól, kiadatta a holttestet Józsefnek. <sup>46</sup>Ő pedig gyolcsot vásárolt, levette őt, begöngyölte a gyolcsba, elhelyezte egy sziklába vágott sírvolgba, és követ hengerített a sírbolt bejárata elé. <sup>47</sup>A magdalai Mária és Mária, József anyja pedig figyelte, hova helyezték őt.*

Kedves testvérek! Egy ókori görög bölcs úgy fogalmazta meg a bátorság erényét, hogy az két véglet között a középben helyezkedik el. Az egyik véglet: a vakmerőség, a másik: a gyávaság. Mai igénkben Jézus temetése körül ilyen bátor emberekről olvasunk. Arimátiai József, Nikodémus (akit nem említ a Márk evangéliuma, de János evangéliumából tudjuk, hogy ő is ott volt), az asszonyok, akik végig ott vannak Jézussal a kereszt körül és figyelik – megfontolt emberek voltak. Nem voltak nagy hősök, mégis bátor emberek voltak. Sem vakmerőek, sem gyávák, de a hitnek és a szeretetnek a bátorságával tették azt, ami a dolguk.

Ezt olvastuk, hogy Arimátiai József bátran ment be Pilátushoz. Nem most mutatkozott meg először ez a bátorság. A hetvenegy tagú nagytanács tagja volt, amely nagypéntek reggel a templomban meghozta Jézus halálos ítéletét, de azt olvassuk, hogy Arimátiai József nem volt részes azok tanácsában, tehát a nyílt szavazáson – talán éppen hetven igen ellenében – egyedül ő szavazott nemmel. Nem kis bátorság kellett ehhez. Ma is kísérletekkel szokták bizonyítani, hogy mit jelent a tömegnyomás, amikor a többség állít valamit valakivel szemben. Bátorság kell ahhoz, hogy valaki kitartson a véleménye mellett. És éppúgy bátorság kellett ahhoz, hogy a római helytartóhoz bemenjen, és nyíltan vállalja, hogy ez a kivégzett Jézus őhöz tartozik, a hozzátartozója, mondhatnánk úgy, hogy a rokona. Lehet, hogy a józan ész azt diktálta volna, hogy „te már megtettél mindent, nem kell tovább feszíteni a húrt, nem kell kihívni magad ellen a sorsot, maradj csöndben!” Mi magyarok tudjuk a saját történelmünkéből, hogy a vértanúinknak megadni a végső tiszteiséget sohasem volt kockázatmentes feladat, mindig kellett hozzá bizonyos bátorság. Legtöbbször éveket kellett várni akár még a tisztességes temetésre is. Gondoljunk arra, hogy Rákóczi fejedelem temetésére 171 évet kellett várni, az '56-os hősök eltemetésére 33 esztendő. Pilátus úgy látszik, hogy itt még

emberségesebben viselkedik, mint az újkor helytartói, akik félték a temetéstől. Kiadja Jézus holttestét, nem támaszt semmi akadályt.

Nos, ez a történet, testvéreim, a maga külső kereteivel arról szól, hogy a hitnek, a reménységnek és a szeretetnek van szüksége igazán a bátorságra és a bátorításra. Mondhatnánk azt is, hogy a jónak van szüksége arra, hogy bátorítást kapjon. A gonoszság az vagy vakmerő, vagy gyáva. Vagy a vakmerőségre épül és átgázol gátlástalanul mindenben, vagy a félelemre épít, hogy jaj, ezt nem szabad megtenni. Bizony nagyon igaz az egyik dicséretünknek a sora, hogy „A bűn sötétben tévelyeg És bajba dönt vakon”. Nagyon kifejező ez a magyar szó, hogy: vakmerőség, mert benne van a vakság. És az, hogy vakon mer az ember olyan dolgokat is megtenni, amelyeket jobb volna, ha talán nem tenne meg.

Eszembe jut, hogy kezdő hitoktatóként az egyik főtéri iskola alsó tagozatában, amikor Jézus szenvedésének a történetét mondtam el a gyerekeknek, egy kislány fölkiáltott, és azt mondta, hogy: „Tiszteletes bácsi, hogy merték ezt megtenni!” Azt gondolom, hogy ez a kislány nagyon jól ráérezett arra, amiről a passió-történet beszél, hogy a bűn természete éppen az, hogy vakmerővé teszi az embert. Mer szembemenni az Istennel is, az erkölcsi törvénnyel, az igazsággal, mindennel. Erről szól a szenvedéstörténet. És ezért írták le olyan részletesen az evangélisták (mind a négy evangélista) Jézus elítélésének, szenvedésének a történetét. Ha Márk evangéliumát nézzük, találozhatunk állapította meg valaki, hogy ez tulajdonképpen passió-történet egy kicsit hosszabbra nyúl bevezetéssel. Erre megy ki az egész. Mert Jézus nem azért jött, hogy Ő megszülessen (nem is említi Márk evangéliuma a születését), hanem azért jött, hogy életet adjon váltású sokakért. De emberileg szólva micsoda vakmerőség kellett ahhoz, hogy kiterveljék Jézus elfogatását. Részletesen olvassuk, hogy próbálják a koncepciót pert megkonstruálni.

Júdásra pontosan azért van szükség. Nem-

csak azért, hogy megmutassa Jézust a Gecsemáné kertben. Azért tizenhárom ember közül a katonák megtalálták volna. Az ő árulására azért is szükség volt, hogy elmondja, miket mondott ez a Jézus, és azokat hamis tanúknak a szájába adják. Tudjuk, hogy még ezek is összezavarodnak, mert a hamis tanú, aki nem tudja pontosan, hogy mit kellene mondani, az rendszerint ellentmondásokba keveredik. Pilátus rögtön észre is veszi ezt. Azzal vádolják, hogy királyá tette magát, tehát veszélyes a Római Birodalomra, de ő rögtön látja, hogy Jézus veszélytelen. És mégis, a saját lelkiismeretével, a saját jogi meggyőződésével szembe megy, és – így mondanánk, hogy – gyáván megfutamodik. Miért? Mert azt mondják neki, hogy ha ezt szabadon engeded, följelentünk a császárnál, hogy nem vagy a császár barátja. Ez egy bevett kifejezés volt, hogy „a császár barátja”. Akire ezt nem mondhatták, az a császár ellenségének számított, és az bizonyosan várhatta a sorsát. Tehát Pilátusnak a gyenge pontját találják el. Megjéj a kegyvesztettségétől, és minden római törvény ellenére, minden lelkiismereti meggyőződése ellenére a legszörnyűbb halálra szolgáltatja ki Jézust. Igen, mert a gyávaság a vakmerőségnek az édestestvére. Igaza volt a hittanos kislánynak: „Hogy merték ezt megtenni!?”

Hogy van bátorsága azóta is az emberek!? – ezt mindennap megkérdezhethetjük. Hogy igazságtalan tetteket hajt végre, hogy hazugságokat terjeszt emberekről, hogy – még kegyetlenebb módon – tömeggyilkosságokat követnek el emberek. Hogy merjük ezt mi megtenni, emberek!? – tehetnénk föl ezt a kérdést. Igen, valójában ez a mi történetünk, és nagyon világosan lelepleződik Jézus keresztye körül az emberi történelemnek minden gyengesége. Szoktam mondani, hogy itt mindenki csődöt mond. Csődöt mond a vallás, csődöt mond a jog, csődöt mond a barátság, csődöt mond a tömeg, mert „feszítsd meg”-et kiált, és Barabást engedi el. Igen, minden szembe megy az Isten törvényével és a lelkiismeret törvényével.

A nagyheti történet leleplez bennünket: bizony, ilyenek vagyunk! Az ember veszi a bátorságot, hogy a teremtő és hatalmas Istennel szembemenjen, és megszegje az Ő törvényét. Nem erről szól-e az egész Ószövetség vérvizvaros története? Az ember veszi a bátorságot, és fölülírja az Isten törvényét. De ahogy a görög bölcs mondta, ez nem bátorság, hanem igazában vakmerőség. Valami olyan, mint mikor arról olvasunk újra és újra, hogy a vasúti átjáróban a piros jelzés ellenére valaki úgy gondolja, hogy ő elég bátor, hogy még átmenjen a vonat előtt – és tragédiák történnek.

Van egy nagyon tipikus történet erről a vakságról az Ószövetségben. Bálám szamarának a történetére talán mindnyájan emlékszünk. Bálák király jól megfizette a prófétát, hogy menjen, és átkozza meg Izraelt. Kiderül, hogy az úton a szamar többet lát, mint a homo sapiens, mint a próféta, mert ő látja az Úr angyalát, és látja, hogy meg kellene állni, meg kellene fordulni. Jézus, amikor az utolsó időkről beszél, éppen néhány nappal az Ő halála előtt szól a tanítványainak erről. Akkor a Nőé napjaihoz hasonlítja az utolsó időket. Valaki elkezdett egy hajót építeni, mert az Isten azt mondta, hogy itt nagy katasztrófa következik. Valószínű, kinevették őt sokan. Így mondja Jézus, hogy épp úgy lesz az utolsó időkben is. Az emberek esznek, isznak, házasodnak, férjhez mennek (ma hozzátehetnénk, hogy talán már nem is házasodnak, csak összeállnak), vagy elválnak, tehát folyik az élet, de Jézus úgy folytatja: „nem vesznek vala észre semmit”. Nos, ez a vakság igazában. Ott vannak az úton a jelek, ott vannak a figyelmeztetések, lehetne látni, hogy az az út, amelyen mész, az nem jó, és mégis megy tovább az ember megállíthatatlanul.

A 2Korinthus 4,4-ben Pál apostol találón fogalmazza meg azt, hogy a világ istene megvakította a hitetlenek elméit. Sokszor elgondolkozom ezen a mondaton, hogy mi magyarázza azt, hogy teljesen ésszerűtlen és teljesen logikátlan dolgokat követnek el emberek. Hát nem ezt látjuk-e körülöttünk? Értelmesnek mondott emberek a józan ésszel belátható dolgok ellenére cselekednek. Sokszor nagyon okos és iskolázott emberek, vagy éppen vezetők, akikre mások élete van bízva, olyan eszetlen dolgokat követnek el, amiket talán éppen egy tanulatlan ember is látott régen, és soha nem tette volna ezt. A világ istene megvakította a szemüket. Elvette a világos látást: „És nem vesznek vala észre semmit”. Testvéreim, azt gondolom, hogy mi éppen azért vagyunk együtt a nagyhéten, mert az Úr Jézus Krisztus meg akarja nyitni a szemünket, hogy meg kellene állni, és ne legyünk olyanok, akik nem vesznek vala észre semmit abból, ami körülöttük történik. Mert ez a legnagyobb ítélet felettünk. Bátorságnak nevezik az emberek, de ez csak vakmerőség.

Arimátiai József példája azt mutatja – amint mondtam, és ezzel kezdtem –, hogy nem a gonoszok, hanem a bűnösök van szükségük a bátorságra, hanem arra, hogy az igaz emberek, az Isten országára figyelő emberek kapjanak bátorítást. És én hiszem, hogy azért vagyunk együtt ezen a nagyhéten 2017-ben is, mert az Úristen bátorságot akar adni nekünk a jóra. Bátorságot akar nekünk adni arra, hogy azt tegyük, amit

tennünk kell. A látókat akarja bátorítani az Úristen, kioldani a görceinkből, azokból a fékekéből, amelyek talán nem merik megtenni azt, amit meg kellene, egy lépést, egy feladatot elvállalni. Ezért hangzik a Szentírásban ez a mondat annyiszor, hogy: „Ne félj!” „Ne féljete!” Vagy a Józsuének mondott híres mondat, hogy: „Légy bátor és erős!” Nem volt olyan könnyű dolog fiatalon Mózes örökébe lépni, és vezetni egy népet. De az Úristen azt mondta neki, hogy: „Légy bátor és erős, mert én veled vagyok!”

Nem volt ez könnyű József számára sem. Azt olvastuk, hogy maga is várta az Isten országát. Kétszeresen is nehéz volt neki csalódottn. Mert hát valljuk be, hogy ő is csalódott Jézusban. Reménykedett abban, hogy Jézus elhozza az Isten uralmát. Úgy várta ő is, mint ahogy mindenki abban az időben. És íme, most egy tetetés a feladata. Próbáljuk egy pillanatra átélni ezt a hatalmas ellentmondást: vámi, hogy eljön Jézusban az Isten uralma, Ő lesz a Messiás, akitől azt remélte, hogy majd megváltja Izraelt, úgy, ahogy az emmausi tanítványok mondják: „Pedig mi azt reméltük...” És a csalódás után mégis bátornak lenni. Szembenézni a saját csalódásunkkal. A halott Jézus közelében hinni az élő Istennel. Testvéreim, a hit és a remény bátorsága nem annyit jelent, hogy minden simán alakul az életünkben. Nem azt jelenti, hogy álmodzunk, és átlépünk a valóságban, hanem hogy benne vagyunk a valóságban. A halálos valóságban. Az élet szomorúságának a valóságával nézünk szembe, és az Isten annak ellenére bátorít minket mindig.

Jézus földi élete körül is tele voltak az emberek csalódásokkal. „Uram, ha itt lettél volna, nem halt volna meg a testvérem” – mondja néhány nappal korábban Mária és Márta Jézusnak, szinte ugyanazt mondják: „Elkéstél, hát mért nem jöttél korábban”. Ez a „ha” nagyon árulkodó szócska. Arról szól, hogy sokan – úgy hiszem, hogy mindnyájan a magunk módján – hiszünk Istennel. A magunk hitében hiszünk. Vannak elképzeléseink, elgondolásaink, hogy Istennek mit kell tenni egy bizonyos helyzetben, és kiderül, hogy az Ő órája másképpen jár, és néha mi késésnek látjuk azt, amikor Jézus pontosan érkezik. Ezt a hitet engedi romba dőlni az Isten. Pedig ahol Jézus megjelent, ott mindig romeltakarítás történt. A tanítványok a nagyhét végén a hitükben és a reménységükben romokban hevertek. És tulajdonképpen a hívstét itt kezdődik igazán.

Ismerjük a példázatot a tíz leányról, akiről azt mondja Jézus, hogy öt közülük eszes volt, öt pedig bolond, egy kicsit az egyháznak a mindenkori képe ez, hogy öten úgy mentek ki a völgyégy elé, hogy azt mondták, hogy lámpát se kellene vinni, mert hát a völgyégynek nappal illik megérkezni. De hát azért vigyünk lámpát! Olajat már nem vittek. Tartalék már nem volt. A saját hitükben hittek, és ebben csalódtak, mert késvén a völgyégy, mindnyájan elaludtak, és éjjelkor, az éjszakának a legsötétebb közepén hangzik a kiáltás, hogy ímhol jó a völgyégy. Isten soha sem az emberi elvárásokat teljesíti be, hanem az Ő ígéreteit. És soha nem úgy, ahogy az emberek ezt elgondolják vagy előírják.

A bátorság, testvéreim, az, hogy „Légy

bátor és erős” – akkor, amikor az emberi lehetőségek a végére érkeztek. „Reménység ellenére reménykedünk” – így mondja Pál apostol. A reménység nem azt jelenti, hogy kiszámítom a jövőt, hanem azt jelenti, hogy erősen kötődöm Isten ígéreteihez. József akkor volt bátor, amikor még a tanítványok is szertefutottak. Amikor temetni kellett. A saját sírját kellett kölcsön adnia Jézusnak. Mi volt ebben a bátorság igazán? József ösztönösen talán, de a szíve mélyén rádöbben, hogy most van egy olyan feladat, amit csak ő oldhat meg. Ami rá van szabva. Így is mondhatnám, hogy megtalálta őt az a feladat, amiért talán ő Jeruzsálembe költözött Arimatiából. Gazdag ember volt. És most igazán egy befolyásos gazdag emberre van szükség. Ő mehet be a helytartóhoz.

Testvéreim, valóban úgy van az, hogy az a jó, amikor megtalálnak bennünket a feladatok. Talán 44 év után hadd mondjam el azt, hogy én úgy kerültem ide Pomázra, hogy nem készültem ide. 1973 tavaszán az ifjúsággal itt mentünk el a pomázi parókia előtt kirándulni a Lajos-forráshoz, és eszem ágába sem volt, hogy én valaha is ide kerüljek. Már letelt a szolgálatom, a vérteljes esperes megkeresett, hogy hova kell majd mennem Érdliget után, egy ismeretlen helyre, soha nem is voltam, nem is hallottam korábban a nevét, és akkor egyszer csak csöngött a telefon, és Fótról az esperes úr azt mondta, hogy holnapról kinevezlek Pomáz-Budakalász-Csobánkára helyettes lelkésznek. Hát tudtam, hogy hol van... Másnap szépen nyáriasan, az augusztusi rekkenő hőségben rövid ujjas ingben, világos nadrágban meg is érkeztem egy óra tájban, amikor majdnem kétségbeesve közölték velem, hogy három óraker egy tetetés lesz, és azt nekem kell elvégezni. A lelképásztor feleségének, Györgyi néniének az ügyessége volt, hogy a férje ruháit – aki egy fejjel magasabb volt, mint én –, úgy rám szabta, hogy a palást alatt nem nagyon látszott semmi. Így tudtam elvégezni ezt a tetetést. Múltkoriban teológus tanítványaim csináltak velem egy interjút, és azt kérdezték, hogy hogy találtam meg a hivatásomat, a helyemet. Talán egy kis csalódást is okoztam nekik, mert azt mondtam, hogy bizony, én nem nagyon kerestem a helyemet, meg nem is nagyon én találtam meg, hanem mindig a feladatok találtak meg.

Józsefet is a feladat találja meg. Egy olyan helyzet, amiben rádöbben arra, hogy itt most nem lehet kitémi. Most valamit neki kell tennie. Mondhatta volna, hogy csalódtam Jézusban, mert nem történt meg az, amit vártam – de mégis ment. Igen, testvéreim, valami történt itt – és erről szeretnék végül szólni. Mert ami Józsefet bátorra tette, az a Jézus iránti szeretete volt. Minden megszakadhatott, megínoghatott a hite, megínoghatott a reménysége – a Jézus iránti szeretete változatlan maradt. Én hiszem, hogy ez a szeretet abból táplálkozott, hogy ő azért ott volt a szeretet forrása körül. Mert Jézus Krisztus keresztye körül volt. A szeretet adja az embernek mindig a legnagyobb bátorítást a leghelyetlenebb helyzetekben is. Az édesanyák vagy éppen az asszonyok jó példák erre, mert ők mindig akkor a legbátrabbak, amikor a gyermekükről, vagy a szerettükről van szó. Az teszi őket igazán bátorra.

De ahogy mondtam, érdemes megfordítani ezt a sorrendet. Mivel József kapcsolatban maradt Jézussal halála után is, kapcsolatban maradt az erő forrásával, Istennel is. És ez a szeretet olyan, mint az elektromos vezeték, amelyik összeköti az erőművet az asztalomon lévő kis lámpával. Amíg megvan ez az összeköttetés, amíg egy vékony szálon beérkezik az erőforrás, addig van fény, addig van bátorság. Így nem csoda, hogy József legyőzte a félelmet. Elhalkultak azok az aggodalmak, hogy jaj, mi lesz, hogyha Pilátus megharagszik, vagy hogyha megalázva elküld. Ebből a Krisztus személyén és keresztyén és halálán átáradó isteni szeretetből kapott bátorítást és erőt. Mert hogy is mondja Pál apostol? „A keresztről való beszéd – nem a beszéd, hanem a kereszti maga – Istennek hatalma és ereje”. Ez az az összeköttetés, amiben Isten összekötötte önmagával a földet, az embert. És nem véletlenül mondja János apostol, hogy „a teljes szeretet kiűzi a félelmet”. Hasonlíthatjuk ezt egy palackhoz, ugye, amikor odatesszük a víz forrásához, a csaphoz, és megtöltjük vízzel, akkor hallható módon bugyborékol ki belőle a levegő. Amikor megtölti a víz, akkor kiszorítja a levegőt. Így vagyunk mi a félelemmel is. Nem magunktól vagyunk bátrak, nem arról szól a keresztyénség, hogy mi nem félünk. Ha ez így volna, akkor nem volna talán 300-nál is többször a Bibliában az, hogy „Ne félj!”, hanem a teljes szeretet, az Isten szeretetének a közelsége kiűzi a félelmet. Isten közelében éled át igazán azt, hogy „Nincs már szívem félelmére Nézni sírom fenekére”, pedig mindnyájunknak van félelme. Mert ismeretlen az az út, ami előttünk van, vagy a szereteteink előtt van. De bizonyára holnap el fogjátok ti is énekelni ezt a húsvéti éneket. Mert az Isten szeretete abban nyilvánult meg, hogy az Ő Fiát elküldte erre a világra, és József közel volt ehhez a forráshoz. Ma is a kereszti az a forrás, amiből Isten hatalma árad minden hívőnek üdvösségére. Ma is a kereszti az az összeköttetés, ahonnan Isten a mennyi világnak, a jónak az erőit adja bátorításul, erőforrásul mindnyájunknak. Ez a keresztről való beszéd hatalma. Ezért nem akar tudni Pál másról Korinthusban, mint Krisztusról, a

megfeszítettről. Nem a megszületettről, nem a kisgyermekről, a bambinóról. Arról is beszélt. Nem is a feltámadottról, hanem a megfeszítettről – a keresztről. Mert ott van igazán Isten szeretetének a legyőzhetetlen hatalma. A kereszti az a vezeték – hogy úgy mondjam –, amely összeköti mennyet és földet, és rajta keresztyén tör be a félelem világába, a vakmerőség világába az Isten megváltó szeretete.

Sokszor úgy idézik nekünk Jézus utolsó időkről szóló szavait – ezt már idéztem az előbb –, hogy fenyegetnek vele. Rémitgetnek. Nagyon sokszor az apokaliptikus beszédmód ma is rémületet kelt az emberekben, pedig Jézus mindig azzal fejezi be ezeket a beszédeket, hogy „Meglássátok, meg ne rémüljete”. Jézus pontosan azért mondta el, hogy fölkészítse, hogy megbátorítsa a tanítványai szívét. Minél közelebb vagy a kereszthez, annál inkább árad a bátorító, erőt adó üzenet a szívedbe. Ahogy Isten szeretete kezdi átjárni a szívünket, úgy távozik a félelem. És minél messzebb vagyunk ettől, annál inkább ránk tör a félelem.

A nagyhét erről a szeretetről szól, és arimátiai József, a tanítványok, az asszonyok, éppen a sír közelében lehettek bátrak. Egy 20. századi teológus könyvet írt ezzel a címmel, hogy „Bátorság a létezés”. Azt hiszem, hogy nagyon találóan fogalmazott, hogy a legnagyobb bátorság a létezéshez, az élethez kell igazán. Ez a keresztyénség röviden. Amikor mindenki megretten, amikor közönyössé válik, vagy éppen tehetetlenné, akkor a keresztyének azok az emberek, akik tudják, hogy mit kell cselekedniük. Akik mernek másképp, más törvények szerint élni és gondolkodni. Előtte van egy édesanya, aki több hónapos várandós volt, amikor rubeolát kapott. Minden orvos, akihez elment, azt tanácsolta neki, hogy vetesse el a gyermeket, mert Down-kóros lesz. Ők otthon a férjével megbeszélték, megimádkozták ezt a dolgot, és azt mondták, hogy így is vállaljuk. Nagy bátorság kellett hozzá. Egy gyönyörű egészséges gyermek született – azóta már édesapa. Valaki bátorságot kapott, hogy valami olyat tegyen, amire mindenki azt mondta, hogy ezt nem kellene.

Ebben az évben, testvérek, a reformáció 500. évfordulóján arra emlékezünk, hogy mit is jelentett az, amikor emberek bátrak voltak kimondani valamit, megírni valamit, vagy éppenséggel, amikor az evangélium forrása felfakadt, akkor egy letiport, ellenségtől, töröktől megszállt, három részre szakadt országban élő nép fölemelte a fejét, és bátorságot kapott a létezéshez. Mert élni akart. Én azt gondolom, hogy minden korszak, minden nemzedék életében máshoz kell a bátorság. Józsefnek és Nikodémusnak Jézus tisztességes temetéséhez kellett. Voltak évtizedek, amikor itt is ahhoz kellett a bátorság, Pomázon, hogy valaki elhozza megkereszteltetni a gyermekét, vagy éppen eljőjön ide a templomba, és ezt vállalni kellett.

Eszembe jut Papp János bácsi, az egykori budakalászi gondnokom. Ő kiváló műbútorasztalos volt – talán többen emlékeznek még rá. Amikor a munkahelyén előléptették művezetőnek, egy kicsit megijedve ettől a feladattól, bement a vezetőséghez, és azt mondta: „Kérem szépen, szeretném elmondani, hogy én református keresztyén ember vagyok, és járok templomba, sőt még presbiter is vagyok.” Megszólalt a főnöke: „Tudjuk, még gondnok is. De becsüljük, hogy ezt maga vállalja.” Igen, ez volt a bátorság.

Adja Isten, testvérek, hogy ki-ki közülünk úgy találja meg a maga feladatát a Krisztus keresztyének a közelében, amihez megkapja a bátorságot, hogy ezt tedd meg. Ezért vagy itt ezen a világon! Adja Isten, hogy úgy záruljon ez a nagyhét és húsvét, hogy az Ige szavával élve félre tudjunk tenni minden akadályt és megkörményező bűnt, és kintarsal fussuk meg az előttünk lévő küzdőteret. Hogyan? Úgy, hogy Valakire nézzünk! Aki félt a kereszti alatt, aki reszketett, és vérrel verejtékezett, de azt mondta, hogy: „ne úgy legyen, ahogy én akarom, hanem ahogyan te”. Ő adjon erőt és bátorságot a te életedbe is, a te hitednek a megerősítésére is, remény-ségednek a föltámasztására. Ámen!

(Az igehirdetés elhangzott 2017. április 15-én, nagyszombaton, a pomázi református templomban.) ■

## SIKLÓS JÓZSEF ARIMÁTIAI JÓZSEF

Díszkertem sziklájába vésve  
hús nyughelyet vágattam magamnak  
végső pihenésre.

Péntek van. Gyorsan bealkonyul.  
Felajánlom hát a nagy Halottnak,  
végső szolgálatul.

Mit hirdet itt asszonyok ajka?  
Üres a sír? Hát innen indul  
végső diadalra?

Balgán hittem: végső nyugtot ad  
a sír, pedig, ki zárját törte le:  
Ő ad végső hazát!





**Prof. Dr. Szűcs Ferenc**

*református*

*egyetemi tanár, a Károli Gáspár Ref. Egyetem ny. rektora*

# EGYMÁS SZEMÉBEN

A szembenállástól a  
közösségig



**Dr. Tomka Ferenc**

*római katolikus*

*lelkipásztor, egyetemi tanár*

**Április 1-jén folytatódott a budakalászi testvéreink által a „Reformáció 500” emlékvéjegyében indított „Budakalászi Református Esték” című sorozat. Erre az alkalomra Csere Mátyás nagytiszteletű úr DR. SZŰCS FERENC református lelkipásztort, egyetemi tanárt, a Károli Gáspár Református Egyetem nyugalmazott rektorát, a budakalászi, a pomázi és a csobánkai gyülekezetek korábbi lelkipásztorát, és DR. TOMKA FERENC katolikus lelkipásztort, egyetemi tanárt, a gyakorlati teológia professzorát hívta meg beszélgetni, melynek címe: „EGYMÁS SZEMÉBEN – A szembenállástól a közösségig” volt.**

dezhajtuk föl, hogy egészen felekezetektől független feladat tökéletesen reménykedni abban a kegyelemben, amit az Úr Jézus hoz. Ez a keresztyén élet mércéje: sikerül-e a kegyelemre építenem az életemet, az adja-e az erőmet, abból van-e mindenem, amim van? Ez felekezetektől független kihívás, melyben bátorítanunk kell egymást.

### Elhívás a lelkipásztori szolgálatra

Átadva a szót, Dr. Szűcs Ferenc professzor úr rövid bemutatkozással kezdte. 1973 és 1987 között a Pomáz-Budakalász-Csobánkai Társegyházközségnek volt a lelkipásztora, je-

Nehéz Károly kiváló pedagógus volt, mert semmilyen kérdésre nem válaszolt, hanem mindig odaküldte őt a könyvtárában lévő könyvekhez. Óriási tréning volt ez számára, hogy harmadikos, negyedikes korától a különböző lexikonokat megtanulja használni. Így az Isten dolgai iránti érdeklődése fokozatosan érlelődött.

Hittanóra járt, annak ellenére, hogy az ötvenes évek nem voltak éppen könnyűek, de a faluközösség még teljesen érintetlen volt, sőt a megpróbáltatások alatt igen nagy volt az összetartás a faluban. Akkor még 100 százalékos volt a hittanra való beíratás, ami egészen odáig ment, hogy egy alkalommal – amikor már próbálták ezt felülről visszaszorítani – leállt a TSZ-ben a munka. Ugyanis a beíratásnál mindkét szülőnek ott kellett lenni. Ott ültek az iskola előcsamokában. A TSZ-elnök ekkor telefonált az igazgatónak, hogy sürgősen írjanak be mindenkit, mert leállt a munka.

Amikor Vácra került gimnáziumba, a lelkipásztora egyre azt mondogatta, hogy: „e fiúból pap lesz, akárki meglássa” – ahogyan azt Arany János írta.

Az indíttatást e mellett a család adta, mely hívó elkötelezett református család volt. Nagyon jó kapcsolatokat ápoltak katolikus testvérekkel, rokonokkal, ismerősökkel is. Kedves évődésekre emlékezett vissza, afféle falusi csipkelődésekre közöttük, amiben ugyanakkor benne volt egymás tisztelete is. Egy példát is felhozott erre teológus korából. Élt a faluban egy hentes és mészáros, aki Csomádról származott, amely teljes egészében szlovák anyanyelvű falu volt. Amikor meghalt, a csomádi evangélikus lelkész temette. Hozott néhány énekest a csomádi gyülekezetből, és a rokonság egy része is átjött a temetésre, de a gyászolók nagy többsége magyar volt. Lucsán bácsi mégis kizárólag szlovákul végezte a szertartást, az énekektől kezdve végig, és egyetlen szót nem mondott magyarul. Amikor hazafelé mentek, a teológus felpanaszolta, hogy „azért Lucsán tiszteletes úr mondhatott volna pár szót magyarul is”. Akkor édesanyja megfeddte a fiát, és azt



**Dr. Szűcs Ferenc és Csere Mátyás**

Annak oka, hogy végül is nem került sor a párbeszédre, az volt, hogy Dr. Tomka Ferenc egy héttel későbbi időpontot írt be a naptárjába, ezért nem jött el az előre egyeztetett alkalomra, így végül egyedül Dr. Szűcs Ferencet kérdezhettem az est házigazdjaként és moderátoraként Csere Mátyás lelkipásztor, aki a „Mindennapi kenyérünk...” aznapni igéjével tanácsolta a megjelenteket: „*Annak okáért felövezvén elmétek derekait, mint józanok, tökéletesen reménykedjétek abban a kegyelemben, amelyet a Jézus Krisztus hoz néktek, mikor megjelenik.*” (I.Pt. 1:13.)

Amikor arról gondolkodunk, hogy mi is a mi hitvallásunk, és miért éppen úgy szól a hitvallásunk – kezdte bevezetőjét Csere Mátyás –, megállapíthatjuk, hogy néhány ponton másként hangzik, attól függően, melyik felekezethez tartozunk. Ilyenkor az elménk derekait próbáljuk felövezni, igyekszünk vizsgálni a Szentírás mélységeit, igyekszünk a józanságra, a tisztánlátásra, akkor is, amikor önkritikusan újra és újra felülvizsgáljuk magunkat. Például fölvetjük azt a kérdést, hogy mennyit változott 500 év alatt a mi felekezetünk. Vajon ugyanaz a harcos szembenállás indokolt-e, mint századokkal ezelőtt? Mindenki tudja a választ, hogy nem. A Szentírás is bátorít bennünket: övezzük fel elménk derekát, gondolkodjunk józanul, és a hitünkben legyünk tudatosak. Majd az ige folytatásában azt fe-

lenleg nyugdíjas emeritus professzor. Négy gyermeke és kilenc unokája van.

Lelkipásztori elhívása gyermekkorára tehető. Órszentmiklóson született, ahol a reformáció kora óta létezett református gyülekezet; ott nőtt fel egy falusi parasztcsalád gyermekeként. Amikor elkezdte az iskolát, még volt kötelező hittan, de már folyamatban volt a felekezeti iskolák összevonása. Ez volt az egyik hatás. A másik hatás a háború utáni, különösen a protestáns egyházakban zajló nagy ébredési mozgalom volt, ami a megpróbáltatások után nagy lelki megújulást eredményezett. Ennek egyik központi helye volt a szülőfaluja. Az ottani özvegypapnak otthonát az egyházi vezetés missziói otthonná alakította, és a háború utáni csehszlovák kitelepítés következtében ebbe az otthonba került a Felvidékről a kiskoszmályi ébredés több alakja, többek között *Nehéz Károly* lelkipásztor is.

mondta: „Miért? Hát neki ez járt!” Ez nagyon jellemző mondat volt. Senki nem vette zokon, mint ahogy azt sem, hogy a római katolikus temetések akkor még latin nyelvűek voltak. Az első ökumenikus indítást is ezeken a temetéseken kapta, mert nagyon szerette a latint és a latin nyelvű szertartásokat. Különösen megragadta a „circumdede runt me” mondat, ami egy zsolnárból származó idézet.

Budapestre került a teológiára. A 60-as évek végén, az új gazdasági mechanizmus idején a külföldi kapcsolatok megelénkültek. A Helsinki megállapodás nyomán az ENSZ forszírozta, hogy magyar diákok is menjenek külföldre tanulni, ennek következtében kerül Skóciába az edinburghi egyetemre, onnan hazatérve pedig Érdligeten lett helyettes lelkész, majd onnan került 1973-ban Pomázra, Budakalászra és Csobánkára.

### Katolicizmus és reformáció

Arra a kérdésre, hogy mi változott az elmúlt 500 évben a felekezetek viszonyában, választ azzal kezdte a professzor úr, hogy Luther Márton nem az egyházszakadás érdekében kezdett el munkálkodni, hanem mint egyetemi tanár – az akkori időknek megfelelően – élt azzal a lehetőséggel, hogy vitatételeket tűzzön ki olyan kérdésekről, amelyek nyilvános megvitatását kívánta elérni. Ezért dolgozta ki 95 tételét is a búcsúcédulákkal kapcsolatban. Mégis olyasmit tett ezzel, mint mikor valaki bemegy egy terembe, amely tele van benzingőzzel, ahol sötét van, nem lát, és meggyújt egy szál gyufát, hogy lásson, de fölrobban az egész ház.

Ha valaki a 95 tételt ma elolvassa, meglepő módon az tűnhet fel a számára, hogy az részben a pápa védelmében íródott, nem a pápa ellenében. Luther azt tételezte fel ugyanis, hogy a pápa nem tud azokról a visszaélésekről, amelyek szerte Németországban tapasztalhatók voltak a búcsúcédulák árusítása körül. Akkor kezdtek hozzá Rómában a Szent Péter székesegyház építésébe, ami igen sokba került, ezért a pápaság beleegyezett abba, hogy a búcsúkat le lehet egyszerűsíteni a búcsúcédulák megvásárlásával, és így a tisztító-tűzben lévő lelkeknek segíteni lehet onnan kikerülni. Luther azonban nem a búcsú ellen szólt, hanem rámutatott, milyen fontos, hogy a búcsú igazi bűnbánattal párosuljon, és hogy a keresztyén hívó ember egész élete megtérés legyen. A római udvar minderre mégis igen hevesen reagált, és a pápa kiátkozta Luther Mártont.

Ehhez a korhoz hozzátartoznak a nemzeti önállósági törekvések is. Ha száz évvel korábban veti fel Luther a tételeit, akkor valószínűleg Husz János sorsára jutott volna. Luther idejében azonban a német-római császár, és különösen a nagy befolyással rendelkező választófejedelmek támogatták azokat az önállósági (nem elszakadási) törekvéseket, amelyek Rómától, a központi hatalomtól való függetlenséget hozhatták el. Ez leginkább abban mutatkozott meg, hogy a wormsí birodalmi gyűlésen 1521-ben, amelyen Luthert kihallgatták és több napon keresztül védelmezni

kényszerült a tanításait, olyan ítélet született – amolyan történelmi összekacsintásként –, hogy szabadon kell Luthert engedni, de ha bárki elfogja, akár meg is ölheti, tehát *vogelfrei-já* vált. Bölcs Frigyes szász választófejedelem el is „fogatta” Luthert, és Wartburg várába vitette, ahol pár hónapig álnéven élt, miközben németre fordította az Újszövetséget. A reformáció elindulását tehát egy kedvező hátszél is elősegítette. Azzal, hogy lefordította németre a Bibliát, Luther akarva-akaratlanul megteremtette a német közös nyelvet, hiszen a különböző tájszólásokkal szemben az irodalmi német nyelv ezen alapul.

A reformáció hamarosan átterjedt francia földre is, és ettől kezdve a reformáció európai üggyé vált. A reformációt a genfi reformátorok, elsősorban Kálvin tették igazán európai üggyé, és így terjedt át igen hamar Magyarországra is. Először csak a német lakosságú magyar városokban terjedt, később mindenhol. Ennek kommunikációs háttérét adta, hogy néhány évtizeddel korábban fedezték föl a mozgóbetűs könyvnyomtatást, ennek nyomán megindult a Biblia-kiadás is. Igaz, hogy a Vulgata latin fordítást használták, de a Biblia már nem volt ismeretlen a németek számára sem. Forradalmian új dolog volt az is, hogy nem csak nagy könyveket nyomtattak, hanem röplapokat is, ezeken terjesztették a reformáció tanításait. Fontos hangsúlyozni, hogy még a reformáció kálvini ága is mindig hangsúlyozta, hogy a katolikus egyházhoz tartozunk. A református egyház hivatalos hitvallása, a II. Helvét Hitvallás, melyet a magyarok 450 éve, Debrecenben fogadtak el, így kezdődik, hogy: kik tartandók katolikusnak és kik eretneknek. Majd idézi a Kr.u. 380-ban kiadott császári rendeletet arról, hogy az akkor államvallássá váló kereszténységben kiket tartottak katolikusnak. Akik hiszik a Szentháromságot, akik vallják Jézus Krisztus istenségét, és így tovább. A svájci – helvét – atyák, amikor odatették a hitvallásuk elé ezt az ősi császári rendeletet, tulajdonképpen azt akarták bizonyí-



rendeződött az akkor ugyancsak zilált állapotban lévő katolikus egyház. Egy német egyháztörténész, *Adolf von Harnack* azt a merész kijelentést tette a múlt században, hogy a katolikus egyház a reformáció mentette meg. Az a harc, amely sokáig jellemezte a protestánsok és katolikusok viszonyát, nagyon sok durvasággal, erőszakkal járt együtt, a hatalom üldözte a protestánsokat, mégsem szabad elfelejteni, hogy Magyarországon a szemben álló felek, Pázmány Péter és a reformátorok magyarul vitakoztak egymással. Tehát a magyar nyelvnek és a magyar írásbeliségnek az elterjedéséhez nagyban hozzájárult ez a folyamat. Illyés Gyula – katolikus – költő a reformáció genfi emlékműve előtt járkálva elmerengett azon, hogy vajon szükség volt-e erre a szembenállásra, erre a nagy küzdelemre, volt-e ennek valami eredménye. Van ebben egy nagyon érdekes kérdés, amit így tesz fel a költő, hogy „Hiszed, hogy volna olyan-amilyen magyarság, ha nincs – Kálvin?” „Nem hiszem.” – ez a válasz. Tehát amikor a történelemnek ezeket a tényleg nem szép fejezeteit nézzük, amikor fegyveres harc is folyt a vallásszabadságért, amelybe belerokkant Európa, látnunk kell, hogy ezek is hozzátartoznak a mi történelmi emlékezetünkhöz. Ezekben a küzdelmekben mindkét fél nyert is azért. Amikor például a protestáns iskolarendszer létrejött, ezzel versengve a katolikus iskolarendszer is elindult. Tehát igen sok pozitív hozzájárulás is volt, mindamellett sajnáljuk és fájjaljuk, hogy eközben a szeretet szabálya ellen mind a két fél sokat vétkezett.

### A reformáció határai

További kérdésként merült fel – mely részben az előzőekben már választ is nyert –, hogy hogyan gazdagította Magyarországot ez a párhuzamosság, hogy mindkét fél igyekezett a hitét tisztán megtartani, és építő módon viszonyulni hozzá. A professzor úr elmondta, hogy szinte már közhely, hogy mit adott a



tani, hogy ők nem akarnak új egyházat alapítani, hanem az akkori egyetemes (katolikus) egyházat szeretnék megújítani.

Hozzá kell tenni, hogy amit mi, protestánsok „ellenreformációnak” nevezünk, azt katolikus testvéreink „katolikus megújulásnak” hívják, mert éppen a reformáció hatására



protestantizmus, és mivel járult hozzá a kultúrához, de a keresztyén nemzeti öntudatunknak az őrzője a katolikus egyház volt, és a mai napig is az. A szent istváni államiságnak, a keresztyén Európához tartozásnak az örökségét ők őrzik legjobban. Nagy kérdésünk, hogy mi milyen módon tudunk ehhez kapcsolódni, hiszen vannak bizonyos teológiai fenntartásaink ezzel kapcsolatban.

A professzor úr azt szokta mondani a hallgatóinak, hogy a történelmet nem mi csináljuk, legföljebb próbáljuk utólag értelmezni. Ezt az örökséget nyilvánvalóan mi is vállaljuk, mert ha nem a nyugati keresztyénséghez tartozunk, akkor a reformáció sem terjedt volna el. Nem véletlen, hogy a reformáció határai Európában az erdélyi végeken vannak, vagy ha északról indulunk el, akkor a balti államok és Oroszország között, délen pedig Szerbia és Horvátország határain húzódnak. Miért? Szerbiában azért nem terjedt el a reformáció, mert volt egy olyan kérdés, a megigazulás kérdése, ami a keleti ortodoxiában föl sem vetődött. Egészen másfelől közelítették meg a megszentelődés kérdését. Ezért Magyarország a reformáció legnyugatibb határa.

### Keresztyén közeledés, keresztyén párbeszéd

Csere Mátyás tiszteletes úr ezt követően utalt arra, hogy mindannyian öröklünk hagyományos mintákat szüleink, nagyszüleink generációjából. Olyan klisék is áthagyományozódtak azonban, hogy mi különbözőek vagyunk: mások a katolikusok és mások a reformátusok. Ez évtizedekkel korábban sok területen társadalmi határokat is jelentett, amit talán ma már kevésbé érzünk, mert a határok átrendeződtek, mindenestre sok klisé még mindig megmaradt. Kérdésként tette föl, hogy hogyan lehet ezeket oldani. Szűcs Ferenc professzor úr azzal kezdte a választ, hogy az a kor, amelyben élünk, rákényszeríti az egyházakat arra, hogy ezeket a rossz hagyományokat ne folytassák. A protestáns talajon megindult ökumenikus mozgalom bevonta a párbeszédbe a római katolikus egyházat is. A Vatikán mellett létrejött egy Egység Titkárság, amelynek körülbelül száz teológus tagja van, akik azt vizsgálják, hogyan lehet az egységet, a keresztyén közeledést előmozdítani, segíteni. A közeledésnek nyilvánvaló eredménye az evangélikus és a római katolikus egyház közös nyilatkozatának aláírása 1999-ben Augsburgban, ott, ahol az Ágostai Hitvallást elfogadták. Ez a nyilatkozat közös állásfoglalást tartalmaz a Vatikán és a Lutheránus Világszövetség között a megigazulásról. Úgy látszik, evangélikus testvéreink mozgékonyabb ezen a téren, mert a két egyház között idén még egy közös dokumentum került kiadásra „A szembenállástól a közösségig” címmel.

Személyesen is érintett a professzor úr a közeledési folyamatban, hiszen a reformáció évfordulójával kapcsolatosan eddig már hat olyan konferencián vett részt, amelyet római katolikusok szerveztek. Volt Pannonthalmán, Bakonybélben, a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen, ahol a tradíció és a Szentírás vi-

szonyáról volt szó, és a professzor úr előadása megjelent a Vigília című folyóiratban, míg a római katolikus Kránitz Mihály professzor úr írása meg a Confessio című református folyóiratban jelent meg. Évtizedekkel korábban mindez elképzelhetetlen lett volna.

Egy még személyesebb példát is felhozott. Még a rendszerváltozás előtt kezdeményezte, hogy amikor a katolikus teológiáról beszélnek református teológusoknak, lehetőleg egy katolikus teológus adjon elő. Meghívta ezért Gaál Ferenc professzor urat, aki ezt azzal viszonzta, hogy ő pedig Szűcs Ferenc professzor urat hívta meg, hogy a katolikus teológusok előtt beszéljen a református teológiáról. Amikor látogatása során belépett a tanári szobájába, meglepődött azon, hogy ott volt a könyvespolcon Kálvin Institutioja. Tréfásan kérdezte is tőle: „Feri bácsi, te ilyen eretnek könyveket is tartasz?” Erre ő azt válaszolta, hogy: „Én már nem fogom megérni, de remélem, hogy egyszer a Katolikus Remekírók sorozatban is meg fog jelenni.” Hát erre még egy kicsit valóban várni kell. Pedig Kálvin is reménykedett az egységben, mert a legfontosabb, legalapvetőbb keresztyén tanításokban nincs különbség köztünk, ami különbség pedig van, az megvitatható. A legalapvetőbbek: a Szentháromság-tan, a Krisztusról és a Szentlélekről szóló tanítások. Kálvin odáig ment, hogy azt mondta: a pápásgal is tudnánk mit kezdeni, ha olyanok lennének a pápák, mint Nagy Szent Gergelyig voltak. Idezi is őket. Nagy Szent Gergelytől kezdődik a romlás, a hatalom, a pénz szerelme, a világi hatalommal való összefonódás miatt. Ma talán már egy olyan kegyelmi pillanatban vagyunk, amikor mindezek már nem fenyegetik egyik egyházat sem.

Minden közeledésnél abból kell kiindulni, amit közösen tudunk vallani. Ilyen az Apostoli Hitvallás – annak az egy szónak a kivételével, ami egy fordításbeli probléma (a „katolikus” szó helyett a protestánsok „egyetemes”-t használnak), vagy a Niceai Hitvallás, amit meg kellene tanulnia a protestánsoknak is, mert az a mi hitvallásunk is. Nyilvánvalóan az egymás megbecsülésében lehet jól kezelni a különbözőségeinket.

Nemrég meghívta Kránitz professzort, hogy tartson egy mariológiai előadást „Mária a katolikus teológiában” címmel, amely téma egy elválasztó vonalat húz felekezeteink közé. A végén Szűcs professzor úr azt mondta a vendég előadónak, hogy: „Tudod, hogy mi az »Üdvöz légy, Mária!« 90 százaléki el tudjuk mondani?” Kránitz professzor úr meglepődött: „Hogy hogy?” „A sola scriptura alapján addig, amíg az a Lukács evangéliuma. Mert addig az Gábiel angyal üdvözlete, amivel semmi bajunk nincs.” Hozzátette: azon a ponton nem értünk csak egyet, hogy mi másként nézünk az elhunyt szentekre. Tisztelettel gondolunk rájuk, igyekszünk is követni őket – ahogy a hitvallásunk mondja –,

de Jézus Krisztust tekintjük egyedüli közbenjárónak, és úgy gondoljuk, hogy elhunyt testvéreinkkel, a megdicsőült egyházzal csak Krisztuson keresztül van kapcsolatunk. Ezért nem fordulunk mi Máriához, hogy „imádkozzál értünk”, bár tudjuk, hogy katolikus testvéreink ezt úgy magyarázzák, hogy úgy kéri őt erre, ahogy a földön is megkéri egymást a testvérek, hogy imádkozzanak értük.

Ahol az egymás meggyőződésének a tiszteletét szem előtt tartják, ott megkülönböztetett figyelemmel vannak a másik érzékenységére is. A felekezeti együttműködésnek sincs értelme, ha úgy ülünk le beszélgetni, hogy bántani akarjuk egymást. Akkor van értelme a párbeszédnek, ha meghallgatni és megérteni akarjuk a másikat. Sok jó példa van erre. A professzor úr elődje, Demeter József református lelkipásztor, már abban az időben közös istentiszteletet tartott Pomázon a három felekezet templomában, amikor ez még nem volt divat, sőt államilag nem is nézték jó szemmel. Egy olyan hagyományt vett át elődjétől, amit már csak ápolni kellett. Így nagyon jó kapcsolat alakult ki Nedelko atyával a szerb ortodoxok részéről, Réczés András római katolikus atyával, és talán még jobb kapcsolat Horváth Sándor atyával, Szentistván-telepen, aki egyszer egy egész hetes lelkigyakorlatra hívta meg Szűcs Ferencet a „Mi Atyánk”-ról prédikálni. Az ökumené tehát már ebben az időben működött Pomázon és Budakalászon. Sándor atya aztán Leányfalura került, ahol éppen abban az időben építették a református templomot, melynek támogatására Sándor atya a saját megtakarított kis pénzéből 700.000 forintot adományozott. Ez az igazi ökumené.

### Közösen Krisztus asztalánál

A katolikus testvérek teológiájában a megigazulás, üdvösség Krisztus kegyelméből mellett az érdemszerző emberi jócselekedetek is hangsúlyt kapnak, a reformátusok ezzel szemben a sola gratia elvét vallják, azaz egyedül Krisztus kegyelme üdvözíti az embert. Az augsburgi közös nyilatkozat azonban éppen a megigazulás kérdésében pontosította az álláspontokat.



Az egyedüli közbenjáró: Jézus Krisztus

Dr. Tomka Ferenc erről a következőket írta: „A legújabb augsburgi nyilatkozatban (1999) katolikusok és lutheránusok közösen nyilatkoztak: a tettek és a megigazulás kérdésében ma nincs lényegbevágó különbség közöttünk. A katolikusok is vallják, hogy Isten kegyelme elsődleges az üdvösséghez (megigazuláshoz), de hozzáteszik, hogy a megigazulásra való felkészülésben, illetve



annak elfogadásában az egyén is közreműködhet tetteivel, nem ugyan saját érdemből, hanem Krisztus megváltó kegyelméből.” Csere Máttyás ezt igen biztatónak nevezte, Dr. Szűcs Ferenc professzor pedig azt emelte ki, hogy ma már katolikus testvéreink is elfogadják, hogy kegyelemből van az üdvösség, és az ember ahhoz semmit nem tehet hozzá, csak ők ezt úgy értelmezik, hogy a kegyelem bennünket is bevon ebbe a folyamatba. Értelmezésembeli különbségek vannak tehát, mint például az úrvacsora és az oltári szentség eltérő megközelítésében is. Pedig az úrvacsora kérdése leginkább össze kellene hogy kössön bennünket, mert hiszen Krisztus asztaláról van szó. Krisztusnak pedig csak egy asztala van és egy vacsorája, és mi ehhez vagyunk hivatalosak. Amikor ezt a gondolatot a professzor úr a Reformátusok félórájában először elmondta, rengeteg levelet kapott a római katolikusoktól, akik erre pozitívan reagáltak. Ebből is látható – mondta a professzor úr –, milyen sokan hallgatják a katolikus testvérek közül a reformátusok rádióműsorát, mint ahogy professzor úr is hallgatja a katolikusokét.

Amikor emberi szavakkal megpróbáljuk elmondani a misztériumot, azt csak körül lehet dadogni, mert a titkok az Úréi. Hiszen ki tudja szavakban elmondani Jézus Krisztus szeretetét, áldozatát, Isten megváltó munkáját? Alázatosabban kell egymásra is figyelni, tudván, hogy csak megközelítjük az igazságot – amennyire lehet – emberi értelemmel, de amit az értelem már nem fog föl, ott imádatlalt meghajlítjuk a fejünket, és nem magyarázunk tovább. Hozzá kell azért tenni, hogy a felekezeti önazonosságok nélkül a mai keresztyénséget nem lehet értelmezni. Gyümölcs nincs általában, hanem van alma, körte meg szőlő. Ezeknek mind megvan a sajátos íze. Ugyanígy megvannak a felekezeti örökségünknek is az értékelhető sajátosságai.

Nedelko atya mondta egykor találóan: „Mi ortodoxok, pravoszlávok vagyunk az éneklő egyház, a katolikusok a zenélő egyház, a reformátusok pedig a beszélő egyház.”

**Concurrunt ut alant**

Együttelésünk, párbeszédünk során kereshetjük a közös minimumot, amelyben egyek vagyunk, de ez a közös minimum nagyon sok – vezette fel a következő kérdését az est házigazdája. Ez a minimum valójában maximum: az Úr Jézus Krisztus kegyelme és felénk való közeledése. Ez lehet a kiindulópontja annak a keresztyén összefogásnak, amellyel a 21. század kihívásaival szembe lehetne fordulni. Hogy ez milyen konkrét és gyakorlati módon valósulhat meg, arra nézve a professzor úr elmondta, hogy mindenekelőtt szembe kell néznünk azzal, hogy a 21. század a keresztyénüldözések százada lett, melynek területe most nem Európa, hanem Szíria, Egyiptom és a világ más tájai. Az itt élő keresztyének valóban mártírokat, vértanúkat adnak az anyaszentegyháznak. Ez figyelmeztetés is nekünk, európai keresztyének számára, mennyire meg kell becsülnünk, hogy mi szabadon gyülekezhetünk össze, egymás templomaiba ellátogathatunk, és hogy most egy művelődési házban keresztyéneket érintő kérdésekről beszélhetünk.

A másik dolog, amit nem szabad elhallgatnunk, hogy az az Európa, amely ezekre a keresztyén alapokra épül, komoly veszélyben van. Ahogy a történelemben is volt, ma is van egy gyakorlati parancs erre nézve. A Rákóczi-szabadságharc idején tartott szécsényi országgyűlésen (1705) a szabadságtól lelkesített vallásos egyetértés emlékére veretett érmen van egy jelmondat: „*Concurrunt ut alant*” – egyesülnek, hogy élesszék (a szent tüzet). A három felekezetet jelképező három nőalak égő áldozatot mutat be a haza oltárán. Amikor tehát össze kellett fogni, abban a had-



seregben reformátusok, lutheránusok, katolikusok egymással egyetértésben együtt küzdöttek, mert volt egy nagy közös ügy. Ugyanez volt tapasztalható a végvári vitézeknél is. Balassi Bálint gyönyörű verseit nemcsak a protestánsok énekeltek, hanem mindenki.

Ma is a végvári harcok idejét éljük, és mi magyarok büszkék lehetünk arra, hogy mi ezt a harcot vállaljuk. Ez a harc a kultúrában, az iskoláinkban folyik, de azt nem tudjuk elfo-

gadni, hogy a keresztyén Európának föl kellene adnia önmagát, és például le kellene vonnia a keresztek, hogy meg ne bántuk a muszlimokat. Fontos megjegyezni, hogy nem őket bántja a kereszt. Mások szemében szállka. Egy muszlimot nem bántja az, hogy a keresztyén keresztyén, ha igazán hívő, és nem a militáns iszlám híve. Az önfeladást meg kell akadályoznunk, és vállalni kell azt, amit annak idején Tinódi Lantos Sebestyének vállaltak, hogy „Siess, keresztyén, lelki jót hallani, Régi törvényből harcolni tanulni, Az igaz hit mellett mint kell bajt vívni, Krisztusban bízni.” Amikor ő ezt énekelte, nemcsak a hitvallásokra gondolt, hanem azokra az egri vitézekre, akik tudták, amit az Egri csillagokban Dobó István mond, hogy: a haza most itt van. Ma mi is ilyen végvári helyzetben vagyunk, amit fel kell vállalnunk.

**Krisztus után – közösen, együtt**

Milyen jó gondolatot, szempontot, ötletet tud a professzor úr adni ahhoz, hogy a helyben itt élő katolikusok és protestánsok többet gondoljanak egymásra, közös tetteket együtt tegyenek, közösen képviseljenek? – hangzott a zárókérdés, melyre professzor úr azt a választ adta, hogy folytatni kell azt, ami ma este elkezdődött: egyrészt kilépni a magunk felekezeti határaiból, másrészt fel kell vállalni olyan ügyeket, amelyeket a felekezetek együtt tudnak támogatni. A kultúránknak van ugyan felekezeti jellege is, de az egyben nemzeti örökségünk is. Nem tagadjuk le, hogy például a Himnuszunk írója református volt, debreceni diák, és a történelemszemléletében gyökerezett, de ugyanakkor ezt nem is sajátítjuk ki, mert az mindenkié. Szépen magyarul beszélni pedig Arany Jánostól tanuljunk, aki 22.000 szót használt a verseiben, és a legszebben tudott magyarul beszélni.

A kultúra területe tehát az első, amiben együtt lehet tenni valamit, de ezen kívül is egyre több dolgot – közösen. Azt kellene egyre inkább hangsúlyozni, hogy mi magyar keresztyének vagyunk. A „magyart” tágabb értelemben kell most értenünk, amely azt is jelenti, hogy mi Szent István államába tudtuk integrálni azokat a jövevényeket is, akik velünk együtt akartak és tudtak együtt élni velünk, éppen a mi falvainkban, városainkban nagyon szép hagyományai van, amit folytatni kell. Lehet, hogy a velünk élő egyik nép kicsit később ünnepli karácsonyt, de az is karácsony, ami még inkább gazdagítja a keresztyén palettát, hiszen ugyanannak a Krisztusnak a születését ünneplik, Akinek a születésétől az európai időszámítást számoljuk. Vele új korszak kezdődött, ami még nem fejeződött be. Ne is engedjük, hogy befejeződjön: Krisztus után élünk!

P.A.

Az ó-szövetségi törvények erőteljesen tiltják a felemás viselkedést. Az Úr szent, és aki követni szeretné, csak szentségben teheti meg. „Mert én vagyok az Úr, aki felhozatalak titeket Egyiptom földéből, hogy Istenetekké legyek néktek; legyetek azért szentek, mert én szent vagyok.” (III.Móz. 11:45.) Mózesnek figyelmeztetni kellett a népet: „Szólj Izráel fiainak egész gyülekezetéhez, és mondd nekik: Szentek legyetek, mert én az Úr, a ti Istenetek szent vagyok.” (III.Móz. 19:2.) A papok tisztátalan állapotukban nem járulhattak Isten elé, és nem érthettek hozzá a Neki szánt áldozatokhoz. Maga az áldozatra szánt állat is tökéletes kellett legyen.

Hogyan közeledhetünk az Istenhez az Ő személyét lekezelő lelkülettel: „Jó ez a satnya áldozati állat is, – ez a néhány fillér is elég a perselybe, – elég ha meg vagyok kereszelve, mást ne kívánjon tőlem, – legyen elnéző, nagylelkű kisebb botlásaimmal szemben (például ha csak úgy együtt élek a társammal), – legyen olyan amilyennek én elvárom!” Nem vesszük komolyan Isten szentségét! Egyetlen pogány vallás sem értelmezi biblikusan szentnek a maga istenét. Félelmetesnek, haragvónak, büntetőnek igen, de a bűnös emberi természet nem tud magánál jobbat maga fölé emelni.

Izrael Istene szent, vagyis Isten számára elkülönített magatartást várt el a néptől, a mindennapokban is. „Az én rendeléseimet megtartsátok: Barmodat másféle állattal ne párosítsd, szántóföldedbe kétféle magot ne vess, és kétféle szövétű ruha ne legyen rajtad.” (III.Móz. 19:19.) A legfontosabb intelm pedig ez volt: „Bizony ne adjátok leányaitokat az ő fiaiknak, és ne vegyetek leányait közül feleséget fiaitoknak és magatoknak.” (Neh. 13:25.) Tehát tilalom volt a pogányokkal való keveredésen, azzal a nyilvánvaló magyarázattal: „hogyan amikor paráználkodnak az ő leányai isteneiket követvén, a te fiaidat is paráználkodásra vigyék, az ő isteneiket követvén.” (II.Móz. 34:16.) Mindig ítélet volt a következménye a parancs megszegésének, mint ahogy minden parancs megszegésének átok vonzata van! Nincs kivétel, a bűn következménye törvényszerű, de nem mindig azonnali. Egyetlen esélyünk van kikérülni az átok alól, ha belátjuk, megbánjuk és elhagyjuk a bűnt, és Jézus Krisztus váltságáldozatának erejében hiszünk. Hívó ember tehát nem élhet tartósan engedetlenségben, hiszen akkor tudatosan szemben áll Isten akaratával.

A felemás iga nem Isten akarata. Kétfajta módon kerülhetünk bele, vagy tudatosan elenszegülve a parancsra, vagy ha a hitetlen állapotban megkötött házasságban az egyik fél megtér.

Az első esetben még általában fiatal, fél-szívű keresztyének vagyunk. Nem értjük mit jelent a szentség. Bízunk benne, hogy mi kivételek leszünk, nekünk sikerül a jó házasság, hiszen a szeretet a legfontosabb. Abban bízunk, hogy majd mellettünk egészen biztosan megtér a házastársunk (ekkor a bűn erejét nem értjük), hogy ő jó ember, és tiszteletben tartja a mi hitünket, hiszen annyira szeret minket és mi is őt. A valóság pedig az, hogy az ilyen kapcsolatok igen gyötrelmesek lesznek, feltéve, ha a hívó fél igyekszik Istennek en-



gedelmes életet élni. A hívó fél abban a lehetetlen helyzetben találja magát, hogy két úrnak kellene szolgálni. „Senki sem szolgálhat két úrnak. Mert vagy az egyiket gyűlöli és a másikat szereti; vagy az egyikhez ragaszkodik és a másikat megveti. Nem szolgálhattok Istennek és a Mammonnak” (Máté 6:24.) Hamarosan rájövünk, mennyire mások az életcéljaink, más az örömünk, más a bánatunk, más a fontos és a nem fontos, máshogy nevelnénk a közös gyerekeinket, mások az egymással szembeni elvárások – és így tovább. Pont úgy, ahogyan az ige figyelmeztet:

„Ne legyetek hitetlenekkel felemás igában; mert mi szövetsége van igazságnak és hamisságnak? vagy mi közössége a világosságnak a sötétséggel? És mi egyezése Krisztusnak Béliállal? vagy mi köze hívőnek hitetlenhez? Vagy mi egyezése Isten templomának bálványokkal? Mert ti az élő Istennek temploma vagytok, amint az Isten mondotta: Lakozom bennök és közöttük járok; és lesznek nekik Istenök, és ők én népem lesznek. Annakokáért menjetek ki közülök, és szakadjatok el, azt mondja az Úr; és tisztátalant ne illesztetek; és én magamhoz fogadlak titeket.” (II.Kor. 6:14-17.)

Azt is tudjuk, hogy Jézus ezt is mondta a házasságra: „Amit azért az Isten egybeszerkesztett, ember el ne válassza.” (Máté 19:6.) Rendkívül nehéz helyzet ez. Azt gondolom, nincs rá egyetemes parancs, hogy egy konkrét házasságban mi a megoldás. Ha a hívó fél komolyan veszi az engedelmességet, figyel a Szent Lélek vezetésére, akkor ami embernél lehetetlen, az is bekövetkezhet, de az első engedetlenség árát meg kell fizetni.

A második esetben is ott az engedetlenség: „Hiszen szól az Isten egyszer vagy kétszer is, de nem ügyelnek rá!” (Jób 33:14.) Amíg nem adom át az életemet Jézus Krisztusnak, és a magam akarata szerint választok, akkor vajon milyen áldásra várok? Vannak persze jobban és kevésbé összeillő párok. Nem akarom azt állítani, hogy emberi mércével nézve nem lehet jó egy nem hívó pár kapcsolata. A sok közös tulajdonság, nézet, segít a közös élet-

vitelben. Ennek viszont rögtön vége lesz, ha az egyik fél megtér. Itt is mindketten szenvedni fognak. Az egyik nem kapja meg a továbbiakban, amit eddig megszokott, amit továbbra is elvár. Úgy érezheti, befurakodott közéjük egy harmadik, bizonyos Jézus, és a házastársa immár inkább rá hallgat, ő pedig elvesztette eddigi szerepét. Nincs több bulizás, kártyázás, apróbb csalások („nehogy rosszul járjunk...”), különféle szenvedélyeknek élés – és így tovább, mindaz, amit a világ nem ítél el, de Isten Szent Lelke megítél. A hívó fél pedig akadályozva van a hite gyakorlásában. Bizony rengeteg konfliktussal, vádakkal és frusztrációval jár az ilyen kapcsolat, mégis könnyebb talán, mintha valaki önként vállalja mindezt. Az Úr az egyik fél révén már jelen van. Folyik az imádkozás a családért.

Pál apostol jótanácsa erre a helyzetre ez: „És amely asszonynak hitetlen férje van, és ez vele akar lakni, el ne bocsássa azt. Mert meg van szentelve a hitetlen férj az ő feleségében, és meg van szentelve a hitetlen asszony az ő férjében, mert különben a ti gyermekeitek tisztátalanok volnának, most pedig szentek. Ha pedig a hitetlen elválik, ám válják el; nem vetetett szolgaság alá a keresztyén férfiú, vagy asszony az ilyen dolgokban. De békességre hívott minket az Isten.” (I.Kor. 7:13-15.)

Jeremiás meg ezt mondja: „Azért ezt mondja az Úr: Ha megtérsz, én is visszatérítelek téged, előttem állasz; és ha elválasztod a jót a hitványtól, olyanná leszel, mint az én szájam. Ők térjenek meg te hozzád, de te ne térj ő hozzájuk!” (Jer. 15:19.) Ebben bízunk, hogyha megcselekedjük Isten kérését, előbb-utóbb megtérhetnek hozzánk, de mi semmiképpen ne térjünk hozzájuk! Ez érkezet esdeklő kérés, vagy durva fenyegetés formájában, de abban biztosak lehetünk, hogy a „kitéríteni” akarás nem marad el! Az Úr ezt mondja: „És gyűlöletesek lesztek, mindenki előtt az én nevemért; de aki mindvégig megáll, az megtartatik.” (Máté 10:22.) Meg ezt is: „És aki győz, és aki mindvégig megőrzi az én cselekedeteimet, annak hatalmat adok a pogányokon” (Jel. 2:26.)

Haranginé Csuta Anna

„És amikor asztalhoz telepedett velük, vette a kenyeret, megáldotta, megtörte és nekik adta. Ekkor megnyílt a szemük, és felismerték, ő azonban eltűnt előlük. Ekkor így szóltak egymáshoz: Nem hevült-e a szívünk, amikor beszélt hozzánk az úton, amikor feltárta előttünk az Írásokat? ... Erre ők is elbeszéltek, ami az úton történt, és hogy miként ismerték fel őt a kenyér megtöréséről.” (Lk 24,30-32. 35)



### FELISMERÉS

Úton Jézussal. Ebben haladunk az emmausi tanítványok nyomában. Hallottuk, hogy evangélium, hogy miként evangélium, hogy találkoznak. Hallottuk, hogy jó hír, hogy beszélgetés alakul ki. Kölcsönös párbeszéd – amelyben Jézus nyitott és érdeklődő, de mindeközben az Igét erővel tolmácsoló. Az Írások alapján úgy mondja el nekik az igazságot, hogy felhevül a rest szív. És tegnap arra is figyeltünk, hogy mindez az isteni szeretet és nyitottság választ vár. Nem lehet csak úgy azt gondolni, hogy na jó, minden menjen a maga kerékvágásában, úgymis jó lesz az úgy. Hanem a jézusi szelídség, amely nem tör rá az emberre, határozott választ vár – maradj velünk. Ragaszkodjunk Hozzá. Ahhoz a valakihez, aki a főhelyre jön. Aki Úrnak érkezik az életünkbe. Úgy ragaszkodunk, mint két kicsi mágneses kocsi a gyermekeink játékzenájából.

A történetünk a vége felé közeledik. De még két fontos mozzanat hátra van. Az egyik ma este a felismerés mozzanata. Ha a címek: találkozás, párbeszéd, ragaszkodás voltak, akkor ma este a felismerés.

A korábbi estékben is utaltam rá hogy ezek a mozzanatok két ember közötti találkozásban, kapcsolatban is fellelhetők. Mondtam azt is, hogy épp azért jó például a valós beszélgetés, mert el tudja mondani a másik a jó kertészeti tanácsokat, sok mindent megtudunk, ha nyitottak vagyunk. De röviden azt is mondtam, hogy sokszor egy kapcsolat elején mindjárt a hasonlóságokat vesszük észre. Hogy mik a kapcsolópontok köztem és közte. Egyből a közös érdeklődési körök derülnek ki. Vagy a közös helyszínek, ahol korábban külön-külön jártunk. „Á te debreceni vagy. Az egy jó hely, nekem is van egy kedves rokonom, aki odavalósi.” „Igen, ki az?” „Hát a Szabóék. A Fő utcából nyíló Vörösmarty utcában van egy fodrászüzletük.” „Ja, igen, tudom, hát persze a Sza-

bóék! Évekig jártam oda fodrászhoz.” Nos, tudnánk ezeket sorolni. Amikor arra csodálkozunk rá, hogy a másikkal hogy találjuk meg az elején a közös hangot. De aztán érhetnek meglepetések. Mert egyre inkább örülünk neki, hogy vannak közös szálak, hogy már-már sok mindenben olyan, mint én, aztán kiderül egy idő után, egy félév-év múlva, hogy na-na, mégis más. Mégsem annyira olyan, mint hittem. Nézd már, teljesen más-hogy gondolkodik a családról. Még ilyen liberális nevelést, amit ő csinál...! Hát a múltkor is hogy viselkedett a gyereke, és nem szólt rá. Érthetetlen. Már-már taszít. Szinte csalódást okoz a másik. Egy ideig ez normális, mert a különbségeket is fel kell fedeznünk. Sokszor párkapcsolatban, házasságban is jelen van ez. Egy idő után, akár években mérve. De nem a vonzás az első, hanem a – korábbinál finomabb – különbségek felfedezése. Milyen igazából a másik? Ki ő valójában? Ezek a kérdések is néha felmerülnek.

Hogy látjuk a történetben? Mikor ismerik fel Jézust? 30-31. vers és a 35. vers. „És amikor asztalhoz telepedett velük, vette a kenyeret, megáldotta, megtörte és nekik adta.



Pogrányi Károly lelkipásztor

## ÚTON JÉZUSSAL

### POGRÁNYI KÁROLY EVANGÉLIZÁCIÓJA POMÁZON

Lukács evangéliuma 24,13-35

versei alapján

2017. március 6-10.

2. rész

Erre megnyílt a szemük, és felismerték, ő azonban eltűnt előlük.” Erre ők is elbeszéltek, ami az úton történt, hogy miként ismerték fel Őt a kenyér megtöréséből.

Miről ismerik fel az Úr Jézust? A kenyér megtöréséből. Miért? Talán emlékeznek az 5000 ember megvendéglésére. A mozdulat-sorra. A hangsúlyra. De talán emlékeztek ez minket, és őket az utolsó vacsorára. Talán csak a 12 volt jelen, de talán elmondták nekik. Talán hallottak róla. „És vette a kenyeret, hálat adott, megtörte és e szavakkal adta nekik: Ez az én testem, amely tiéretetek adatik: ezt cselekedjétek az én emlékezetemre” – így van megírva Lukács szerint.

Megtört test. Kifolyt vér. Néhány perccel azelőtt még hirdeti nekik Krisztus szenvedését és megdicsőülését. Most pedig a látható ételben, ahogy ott tartja maga előtt, felismerik. Ő az. A megtört kenyér. Nem lehet más. Ebben ismerjük fel Krisztust. Ebből tudjuk, hogy Ő az. A megöletett Bárány, aki egyszer mind győzedelmes Oroszlán is. Krisztust az éretünk való szenvedéséből ismerjük fel.

Van evangélium, leírt evangélium, amelyik nem kerül be a kánonba. Tamás evangéliuma. A valamivel későbbi szerzőség miatt is talán, de amiatt is, hogy nincs benne szó a Krisztus szenvedéséről. Nincs benne Passió. Nincs benne értünk való szenvedés. Az az Isten, az a Krisztus, akiről ez nem hangzik el, az vajon milyen Krisztus? Milyen Isten? Hiteles? Nem.

A Bibliából találunk jó tanácsokat arra nézve is, hogy a családi életünket hogyan vezessük. Szó van a munkához való hozzáállásról is. Remek dolog. A pénzről is van benne szó. A Szentírás nagyon gyakorlati. Vonzó lehet ez a része is. De ha a te Krisztusod, a te Istenképed még nem lett teljessé a Krisztus szenvedésével, akkor még nem a Krisztusról szól. Azt hiszem, hogy szólhatok azokhoz is, akik értik már ennek a titkát. Krisztus szenvedett értünk. Ebből ismerjük fel Őt. És így a szenvedés valósága nem

idegen az evangéliumtól sem. Nem szenvedni hív meg. Nem azt mondja, hogy ha keresztyén leszel, akkor szenvedj. Keresd a szenvedést. De nem is arról szól, hogy minden szenvedéstől mentes lesz.

Rendkívül kényelmes korban élünk. A kényelmünk lett a legfontosabb. Egy óvodai vezetővel beszéltem néhány éve. A gyerekek nem járnak gyalog, csak kocsival. Elkényelmesednek. Mi tesszük ilyenné. Ne fáradjanak! Lehet autó nélkül is, csak nem olyan kényelmes. Kényelem mindenkifelelt. Próbás dolog gyermeket vállalni, mert az nem kényelmes. És nem értjük, milyen az. Áldozat. Ez a szó is szokatlan. Áldozatot hozni. Üzletet, azt tudunk kötni. Adok és adsz. Lenyírom a füvet, ha kapok érte zsebpénzt. Segítek neked, mert akkor ezt vissza tudom kapni tőled. Jó dolog kapcsolatban lenni, és adni, mert ki tudja, hol jön vissza... Üzlet. De helyett, áldozat van.

Istennel is tudunk üzletelni – legalább is azt gondoljuk. A bűntöt is félre tudjuk érteni. Adok, hogy adj. De nincs szó üzletről. Áldozatról van szó. Nem az én bűnti áldozatomról, amit Isten felé teszek, amit majd jónak néz – hanem Óróla. Istennel nem lehet üzletelni, mert nincs az áthidalásra megfelelő valutánk. Krisztus szenvedett értünk. Hálákat adott, megtörte és nekik adta. Olyan fontos ez az úrvacsorában. Újra és újra ezt mondjuk. Felmutatjuk a kenyeret. Hogy mindenki lássa. És megtörjük, hogy mindenki lássa. Hogy így törtétt meg Krisztus – érted. Mert azt mondjuk: Vegyétek, egyétek! Teérted.

Miből ismered fel Őt? Krisztus szenvedett értünk. Nagy kísértés, hogy azt mondjuk: erkölcsi tanácsok. Helyette szenvedés van. Krisztus szenvedett értünk – ebből tudjuk felismerni. Ámen.

### TESTVÉRISÉG

Úton Jézussal. Mert találkozás van Vele, párbeszéd alakul köztünk, ragaszkodás fejeződik ki Felé. Újra és újra felismerjük, megismerjük Őt abból, hogy az Ő útja a szenvedés útja volt értünk. Ezt nevezzük áldozatnak. Mert – és az ellentétekből értettük meg ezt tegnap –, nem üres erkölcsi, etikai tételek vannak, hanem Krisztus szenvedése értünk. Nem kényelem világa van, ahol mi semmit nem élünk át a szenvedésből, hanem az Ő útját követve ez nekünk is részünk lehet. Nem üzlet van, bűntben sem, hanem az értünk áldozatot hozott Krisztus van. Ő ilyen. Őt ebből ismerjük meg. Aki mást hirdeti, nem Krisztust hirdeti. De aki ezt megéri, az hálaáldozatra indul. Tesz a másikért. Erre éppen, hogy csak utaltunk tegnap.

És éppen így kanyarodunk a mai gondolatshoz. Mert ha volt találkozás, párbeszéd, ragaszkodás, és felismerés, akkor ma van testvériség vagy közösség.

Újra és újra segített megértenünk a hétköznapi élet a történet dinamikáját. Mint amikor két ember találkozik, beszélget, vagy amikor kifejezzük ragaszkodásunkat. Vagy éppen a megismerés fázisai. Ki lesz igazán egy kisebb közösség része? Ki az, aki, miután felismertem, megismertem, hogy milyen

nagyjából, és bekerülhet a csapatba, családba, hogyan lesz igazán a része? Egy gyermek mikor lesz igazán egy család része? Mitől mozog otthonosan benne? Ha tudod, hova kell tenni a cipőt? Ha tudod, hogy hol van a hűtőszekrény? Ha tudod, hogy hol kell köszönni? Egy ismerősöm mondta: Akkor vagy igazán otthon egy gyülekezetben, ha tudod, hol van a seprű. Akkor vagy része a történetnek teljesen, ha tudod, hogy hol tudsz te is része lenni az adás és elfogadás harmóniájának. Megosztják, amijük van.

Mi történik az emmausi tanítványokkal? Végül is egészében láthatjuk, mi történik velük. Elmennek Jeruzsálemből szomorkodva, reményt veszve és azt olvassuk mindennek a végén, hogy „Még abban az órában útra keltek, és visszatértek Jeruzsálembe, ahol egybegyűlve találták a tizenegyet és a velük levőket. Ők elmondták, hogy valóban feltámadt az Úr, és megjelent Simonnak. Erre ők is elbeszéltek, ami az úton történt, és hogy miként ismerték őt fel a kenyér megtöréséből.”

Mit látunk itt? Éppen legyalogoltak 11 km-t. Az még gombócból is sok. Két és félórányi gyalogút. Nem beszélve arról, hogy már beesteledett. Ők még nemrégiben szomoruságukkal voltak tele. És reménytelenséggel. És egymással is veszekedtek. Erre is emlékezünk! Most meg itt áll előttünk két ember, aki teljes egyetértésben megy éjszaka, hogy a többi tanítványnak elűjságolja, hogy mi történt. Nem egy jó kis veszekedésre mennek.

Megváltozott emberek, fáradtságot nem kímélve megosztják egymással magukat, és Istentől kapott ajándékaikat. Ez a fajta természetes teherviselés, odaszánás, fáradtság, része a történetnek. Így ér össze a tegnapi történettel a mai. Áldozathozatal része nekünk is van. De mi ez az út a krisztusi áldozat útjához képest? Fáradtságot vállalunk a másikért. Nyilván krisztusi öröm és Krisztus nélkül nincs ez a fajta szolgáló, fáradtságos odaszánás. De visszafele is igaz ez. A másikért áldozatot hozok, adok felé.

Ezek a tanítványok megosztják azt, amijük van. Mit tesznek? Elmondják, hogy megjelent nekik az Úr. Meg a jeruzsálemi tanítványok is elmondják azt, hogy Péternek is megjelent. Ennyi? Igen. De ez nem kis dolog. Legyjünk őszinték ennél kisebb hírről is útra kelünk, nem? Hallottad, hogy mi történt a Szabóékka? No? A megosztás és részesedés életünk alapszükséglete. A facebook nem új dolog, csak szokatlan környezet. Persze mindig is voltak szükségű emberek, akiknél két mondat már egy napra is sok talán, de sokan inkább úgy vannak, hogy szeretik mondani. Részesedni, megosztani. Iskolakezdés lesz, tegnap volt a tájékoztató. Az anyukák külön összejöttek megbeszélni, hogy akkor hogy lesz. Mondta a feleségem, csak egy órára

mennek el a kicsivel. Lett az kettő is. De én is olyan vagyok. Innen hazaérek, és akkor még beszélünk. Már éhes vagyok, mint a farkas, álmos és fáradt, de még megbeszéljük a napot.

Meg kell osztani – azt, amik vagyunk. Azt, amit kaptunk. Istentől. Ez természetes dolog. Ezt jelenti a testvériség. Ezt jelenti a közösség. Ezt jelenti a keresztyén közösség. Ha valaki Isten közelében kerül – kap tőle valamit. Lesz megtapasztalása róla. És ez bizonyosságtétellel lesz – így mondjuk ezt régiekben kicsit. Ezt tette velem az Úr. Így segített meg. Ezt adjuk. Nem csak a lelkipásztor kap. Kicsit olyanok a gyülekezeteink, mintha csak a lelkipásztor kapna. Irreális felállás ez. Valami őspogány vallásos struktúra ez. A keresztyénség nem ilyen. Én is kaptam. Péternek is megjelent, de nem kezd mindenki Péternek hódolni. Mert speciál az asszonyoknak is megjelent – az Úr a szemükre is veti, hogy nem hittek nekik –, meg ennek a két



emmausi tanítványnak is megjelent. Mindenkinek adhat, akit kiválaszt.

Nem villogok a diósi gyülekezettel. Nekem aztán tényleg nincs miért. De hálás vagyok, hogy bár 30-40 között vagyunk, de idestova másfél éve megerősödtek kis közösségeink. Őt kis csoport. Öröm velük lenni. És újabbak dörömbölnek. És adjuk is át vezetésre alkalmas embereknek a vezetést. Megosztás... A minap szörnyen el voltam kenődve. És Isten nem várt helyzetben, egy hívő tanár által osztotta meg örömet, majd még valaki. Én már magabiztosan sülyedtem az önsajnálát mocsarába, de Isten kiemelt. Mert mások megosztották velem: Él az Úr, cselekszik.

Miközben az emberekről szóltam, igyekeztem hangsúlyozni, hogy milyen Krisztus, aki előttünk van. És itt nem olvassuk Krisztust. Ennél a részről már nincs ott. Miről lehet még itt beszélni? Már vége a történetnek. Az evangéliumnak lassan vége, ha a Bibliát nézzük, de majd ott lesz az Apostolok Cselekedetei, meg a rengeteg levél, ami ott van a Bibliában. Amelyekben már nem szerepel a földi Jézus, mégis az egész Jézus miatt van. A mi történetünk végén sincs ott Jézus, mégis miatta van. Megváltozott emberek fáradtságot nem kímélve gyakorolnak közösséget, azaz megosztják magukat, tapasztalataikat, Istentől kapott ajándékaikat egymással.

Egyik sem érthető Krisztus nélkül. Ő viszi véghez a változásokat. Ő találkozik velük az úton, Ő állítja meg ezt a sodródást. Ő engedi, hogy elmondják életük krízishelyzetét. Ő válaszol igei, evangéliumi módon, Ő ad szabadságot a döntésre, Ő mutatja meg legfelsőbb titkát a kenyér megtörésében. Ő formál át szomorodott szíveket. Ebből fakad minden más. Az egymásért fáradtságot nem kímélő közösség is. Ámen.

## SIKLÓS JÓZSEF CSODÁLATOS

Az újrakezdés oly csodálatos!  
Elmúlt mi régi, és újjá lett minden.  
és összes bűnödöt, elrontott múltadat,  
kegyelem tengerébe veti Isten.

Az újrakezdés oly csodálatos!  
Új hang szól hozzád, igaz és tiszta szó.  
Örök ige. Ma is az útra rávezet.  
Megsebez olykor, és mégis gyógyító.

Az újrakezdés oly csodálatos!  
Isten szívével imádság köt össze.  
S naponta válaszol az örök szeretet:  
Vezérli lépteid, megtart örökre!

Az újrakezdés oly csodálatos!  
Cinkosok helyett, testvérekre létel.  
S ha talpraállsz egy-egy hulló életet,  
a legfőbb tantárgyból már jól feleltél.

Az újrakezdés oly csodálatos!  
Előtted távlat, éltet jó reménység,  
Rostádon hullni hagysz már mindent,  
mi szemét.  
ragyog kezdedben a valódi érték.

Az újrakezdés oly csodálatos!  
Ennek az újnak nem lesz soha vége.  
Megszűnik egykor, könny, bűn, fájdalom,  
– nem fakul új ég, új föld dicsősége.

## HÓDÍTÓ JEL

Jelt kívánsz? Életét érted adta  
Isten szent Fia!  
A kereszt a legnagyobb jel,  
legfénylőbb csoda!

Légy jel magad! Vérért érted adta  
Isten szent Fia;  
– a benned történt változás  
a legnagyobb csoda.

Ha büszke, önző, ingatag szíved  
keresztre feszül:  
benned már Krisztus él és győz,  
hódító jelül.

Szavad nyomán és lépteid nyomán,  
majd amerre jársz,  
áldás, erő, öröm fakad,  
béke, gyógyulás.

Halálba adva gőgös énedet,  
meglátja a világ  
– nem hős keresztényiségedet –  
de Isten szent Fiát!



„Mert ne vélje az ilyen ember, hogy kaphat valamit az Úrtól; A kétszívű a minden útjában állhatatlan ember” (Jakab 1,7) – hangzott Isten ígéje 2017. május 16-án, Pestszentlőrincen egy igéskártyáról – személyesen nekem. Talált-süllyedt! Meg én is majdnem ott helyben, szegyenemben. Úgy éreztem magam, mint egy gengszter, akit megvilágít a rendőrség reflektora. Ott és akkor rádöbentem, hogy végleges válaszút elé érkeztem, és döntenem kell, nem színlelhetek tovább. Vagy teljesen átadom magam Krisztusnak, és kérdés nélkül befejezem a hazugságaimat, az eltitkolt életemet, vagy ... – és az Úr kegyelméből a „vagy”, ami eladdig úgy szorongatott, az alternatív kétutas megoldások hirtelen értelmüket veszítették. Másnap, már csak megszokásból folytattam régi bűneimet, és harmadnap végleg felhagytam velük. Végül az evangélicáció negyedik napján már új emberként követhetem Krisztus hívó szavát, és léphettem át a „meghasadt Kárpiton”.

Attila testvérem két kérdést tett fel nekem. Az első nap végén azt kérdezte, hogy nem fázok-e egy szál pólóban? Vagy fél percig nem tudtam erre az egyszerű kérdésre választ adni. Csak jegyeseim lélekjelenléte mentette meg a helyzetet. Meg voltam kötözve, egész konkrétan, belülről csak valami furcsa ürességet éreztem – nem először fordult már ez elő velem. Ezután kaptam Bódis Miklós lelkipásztor kezéből az Úrtól a Jakab 1,7-et.

A második kérdés – amikor felkért ennek a bizonyágtételnek a megírására –: Hogyan jutottam élő hitre? Erre azt mondom, hogy Isten végtelen irgalmából és türelme által több mint egynegyed évszázad alatt. Ugyanis két hónappal azelőtt születtem, hogy az első ember a holdra lépett. Akkoriban belénk nevelték a racionális gondolkodást. A tudomány pedig mindenre megadta a választ, gyermekfejjel legalábbis így látszott. Aztán idővel egyre csak gyűltek a kérdések, és a válaszok

már koránt sem tűntek meggyőzőnek.

Viszont körülbelül húsz éves lehettem, amikor húgom unszolására elmentem a Hetednap Adventisták ígéhirdetéseire. Megfogott, hogy számomra logikusan magyarázták a Bibliát. Ahogy egyre jobban megismertem az Írást, minden a helyére került. Ugyanakkor nem voltam felkészülve arra, hogy a saját egómmal kell megküzdenem, és a Bibliában elhangzott figyelmeztetéseket se vettem komolyan. „Hiszen, ha jól cselekszel, emelt fővel járhatsz; ha pedig nem jól cselekszel, a bűn az ajtó előtt leselkedik, és reád van vágyódása; de te uralkodjál rajta.” (1Mózes 4,7)

A hitem ugyan megvolt, de nem éltem Istennek tetsző életet. A legnagyobb hibát pedig ott követtem el, hogy figyelmen kívül hagytam a második legfontosabb parancsot: „Ehhez hasonló a második: Szeresd felebarátodat, mint magadat.” (Máté 22,39) Meg se próbáltam egy közösség tagja lenni, nem törődtem másokkal, éltam foglaltva a saját kis világommal. Így az Igéről se tudtam másokkal beszélni. Szépen elkönnyeltem magamban, hogy mindenkinek elég egy személyes Isten-kapcsolat, és ezzel minden el van rendezve. Nem volt!

A fordulat akkor kezdődött, amikor jegyeseimmel eldöntöttük, hogy megkeresztelkedünk és összeházasodunk, elkezdtünk egyre rendszeresebben járni a pomázi gyülekezetbe. Ráadásul isteni „szerencse”, hogy nem sokkal ezután (2017 szeptemberében) elindult a Bibliaolvasó kör, ami szerintem az egyik legjobb módja, hogy élő kapcsolatunk legyen az Igével testvéri közösségben. Nem elhanyagolható Nyilas Zoltán esperes úr felkészítő munkája, Máthé Zoltán tiszteletes úr bizonyágtétele és az egész gyülekezet építő szeretete. Mindezek katalizálták azt, hogy Bódis Miklós tiszteletes úr szókimondó és rendíthetetlen evangélicációja meghozza a hatását, és Krisztusnak hála megszabadultam bilincseimtől.

„Hogy pedig megtudjátok, hogy az Emberfiának van hatalma e földön megbocsátani a bűnöket – azt mondta a bénának –: neked mondom, kelj fel, vedd a nyoszolyádat, és menj haza!” (Lukács 5,24)

Vívó Péter





Az ember csak *isteni csoda* által lesz hívő. Ezt a csodát nevezi Jézus *újjászületésnek*. Ez annak az életnek természetfeletti átadása, amely Istennek saját szent élete, s amelyben nem természetes születésünk útján részesülünk, mivel nemzetségünk a bűneset folytán elveszítette az Istennel való szerves életkapcsolatát. Ezt a túlvilági, vagyis mennyei életet hozta el Isten újra az Ő Fia által a földre.

Mindazok, akik hallják az Evangéliumot, részesülhetnek benne, ha akarnak. De akkor át kell esniük a *lelki születésnek*. Ez a csoda abban áll, hogy Isten a legbensőbb megváltoztat minket. Új lelkületet teremt bennünk, amely által odáig jutunk, hogy Istennél jól érezzük magunkat. Isten akarata, azaz erkölcsi parancsolatai nemcsak lelkiismereti követelmény marad, amelyet legszívesebben nem hallanánk meg, vagy legjobb esetben kellenül teljesítünk, hanem saját életünk parancsolatai és követelményei lesznek, melyeket belső meggyőződéssel és örömmel töltünk be.

Ez az a csoda, amelyről szeretnék most néhány szót szólni. Tudom ugyan, hogy ezt a titkot senki sem értheti és ezért nem is magyarázhatja meg. Nem is ez a szándékom. Inkább arról szeretnék mondani valamit, hogyan éljük át, ha Isten az újjászületésnek ezt a csodáját véghezviszi a szívünkben. – Ott áll egy bűnös ember Isten előtt. Megismerte önmagát, és most saját tapasztalatából tudja, hogy Istent nem szereti és a bűnt nem gyűlöli. Őszintén és becsületesen próbált megtérni, ami azt jelenti, hogy igyekszik lelkületét megváltoztatni, hiszen a megtérés a lelkület, a gondolkodás megváltozása. De ez nem sikerült neki. Lelkének minden erejével próbálta magát arra kényszeríteni, hogy Istent szeresse. De amilyen becsületes, be kell vallania, hogy unja a bibliaolvasást, bár kényszeríti magát, hogy ezt mindennap megtegye. Azt is be kell ismernie, hogy semmi kedve nincs az imádkozáshoz, habár ezt is megteszi mindennap, mert tudja, hogy különben elveszett. Meg kell állapítania továbbá, hogy vágyik a bűn után. Azt mondja magában: „Talán nincs is olyan bűn, amihez ne volna kedvem. Bár csak megtehetném a veszélyes következmények nélkül!”

Ezzel odáig jutott, hogy nem lát kivezető utat. Kétségbeesésében, de megveszteget-

hetetlen becsületességével is, elmondja Istennek az egész szörnyű, ijesztő igazságot: „Istenem, Te látod, hogy szeretem a bűnt, és képtelen vagyok a gonosz vággyal szakítani. Látod, hogy nincs örömöm benned. Félek tőled, ha közel vagy, és közömbös számomra, ha távol vagy. Nem tudok változtatni ezen. Örökre elvesztett vagyok, ha nem tudsz valamilyen megoldást számomra.”

Ekkor megtörténik a csoda.

Isten ezt a sajnálatra méltó embert kiemeli a szennyből, és tisztára mossa a Bárány vérével. A Biblia szép képeit akarom használni. Isten előveszi a mennyei könyveket, és kitörli belőle minden vétkét, amelyeket ide beírtak. Maga mögé veti őket, a feledés tengerébe. Aztán felnyitja az élet könyvét, és beírja nevét Isten többi gyermekei közé. S utána így szól a meggyötört szívhez: „Most gyermekem vagy, nem kell többé félned. Ezelőtt volt rá okod, hogy félj és reszkess, de most már nincsen. Meghaltam a bűneidért, és élek, hogy halálban és ítéletben életre segítsék téged. Az én kegyelmem elég számodra. Többre



nincs szükséged, ha én a barátod és védelmeződ vagyok.”

A megzavarodott bűnös először nem tudja ezt megérteni és felfogni. Istennél van, és keservesen sír. Néha-néha lát egy kis fény sugarat, de legtöbbször homály van lelki szemei előtt. Úgy érzi magát, mint Aszáf: „*Ha elfogyatkozik is testem és szívem: szívemnek kősziklája és az én örökségem te vagy, oh Isten, mindörökké!*” (Zsolt. 73:26) Bármit éljen is át, őszinte vallomásban és imádságban Istenbe kapaszkodik.

És ez így történik. Felülről való világosság ragyog sötét szívébe, s most már min-

dent Isten világosságában lát. Jézus az ő bűneiért halt meg, *ő Isten gyermeke*. Nincs másra szüksége, mint Megváltójára. Az ujjongás szinte szétfeszíti a lelkét. Dicsőíti és magasztalja Istent, aki megváltja a bűnösöket.

Ezzel olyan közel vagyunk a keresztyénység szívéhez és élet-titkához, amennyire ez egyáltalán lehetséges. Hívónek lenni azt a nagy kiváltságot jelenti: életemet Isten szívén élhetem. Isten maga emelt be az újjászületés által ebbe az új állapotba, s így diadalmasan kérdezzük: „Miért volna nehéz szeretni Őt, mikor olyan közel vagyunk hozzá?”

Most elkezdődik az egészen új: Az ember szereti Istent. Ez a lényeg. Előzőleg ez hiányzott belőle. Akkor félt Istentől, és vagy azon igyekezett, hogy szeresse Őt, vagy közönyös volt iránta, de azért igyekezett, hogy megadja neki a tiszteletet azzal, hogy engedelmeskedik parancsolatainak. Most azonban boldog Istennel. Többé már nem kényszer, hogy imádságban forduljon Istenhez és Igéjét olvassa. Ellenkezőleg, ezek a legszebb órái. Szinte keresi a csendességet, az „imakamrát”. Az ember szeretne ellopózkodni a többiekől, hogy nyugodtan, csendben lehessen Istennél. Most akkor érzi elemében magát – mint hal a vízben –, ha Istennél van. . . .

Isten *átélése* az újjászületésben a keresztyénység tulajdonképpeni titka és magva. Amíg az ember csak értelemszerűen fogja fel Istent

és vágyakozik utána, addig a vele való kapcsolat elméleti és gyakorlati problémák zűrzavara marad. De abban a pillanatban, amint átéljük Istent, minden más lesz. Pál ezt így fejezte ki: „*Azért ha valaki Krisztusban van, új teremtés az; a régiék elmúltak, ímé újja lett minden.*” (II.Kor. 5:17)

Ez, amint láthatjuk, a dolog természetében rejlik. Arra vagyunk teremtve, hogy átéljük Istent, és a legszorosabb közösségben éljünk vele. És Isten olyan, hogyha Őt átéljük, akkor életünk minden dolga magától rendeződik. *Szívünk* ugyanis ezáltal a megfelelő helyre kerül. Isten olyan, hogy szívünket ragadja meg és magához kapcsolja. Ő tölt be bennünket, ahelyett, hogy önmagunkkal lennénk tele. Ha az Isten irántunk való szeretete nem csak olyan valami, amiről olvasunk és hallunk, s amiről beszélünk, hanem amit átélünk, akkor ez betölti lelkünket és lelki életünknek új tartalmat ad. Ezáltal a bűnnel való viszonyunk is egészen más lesz.

Istennek sincs más eszköze bűneink legyőzésére, mint az, hogy minket Krisztusnak átad. De azért, hogy Krisztus találkozzon velünk és mi átéljük Őt, ellenmérget kapunk, amely a bűn mérget bennünk legyőzi. Ha megtapasztaljuk Krisztust mint Megváltónkat, és megláttuk, hogy benne minden bűnünkre teljes bocsánat van, akkor növekedik bennünk a hálás szeretet az iránt, aki bűneinket legyőzi bennünk.

(Prof. Ole Kristian Hallesby (1879 – 1961) norvég evangélikus püspök „*Hogyan lettem hívő keresztyén?*” című könyvéből) ■



## KIÁLLÍTÁS A MŰVELŐDÉSI HÁZBAN

Mit adott a protestantizmus a világnak, és mit adott Pomáznak? Mindezt megtudhatta az, aki eljött a művelődési házba április 25-én délután. Ekkor nyitotta ugyanis meg a pomázi Reformáció Fesztivált gyülekezetünk lelkésze, *Nyilas Zoltán* esperes. A falak mentén 19 paravánt szemlélhettünk, rajtuk emlékképek és szöveg a re-

nak, a magyar nyelvnek felbecsülhetetlen értéke. Az érdeklődők a különböző nyelvű fordításokat kézbe is vehették.

Nagy sikere volt a gyülekezetünk életéből vett fényképképzőművészeti kiállításnak is. Sokan böngésztek a tárló előtt a régi idők lelkészeiről, presbitériumairól, gyülekezeti tagjairól készült felvételeket.

A vállalkozó kedvű kiállítás-látogatók pedig akár korhű ruhákat – szerzetesi csuhát, apácaöltözetet, lelkészi talárt – is magukra ölthettek és pózolhattak benne a fényképezőképek előtt – akár egy majdani kiállításra készülő felvételek számára.

A kiállítás három napig volt megtekinthető a művelődési házban. Az anyag Pomáizról Csobánkára került, onnan pedig az év során az Északpesti Egyházmegye számos gyülekezetébe vándorol.

H.P.



formáció 500 évéről. Az indulásról, Luther wittenbergi fellépéséről, a vártemplom kapujára kiszegezett 95 pontról, Kálvin tanairól, a protestantizmus terjedéséről a világban és Magyarországon. Egyházunk kialakulásáról is – mert ne feledjük, idén a Magyar Református Egyház megalakulásának 450. évfordulóját is ünnepeljük.

Tudjuk, a reformáció nagy kincsei közé tartoznak a nemzeti bibliafordítások – köztük a Károli Biblia is, amely a magyar kultúra-



## ÁRVA BETHLEN KATA

A Református Fesztivál megnyitója után este a Falujáró Reformációi Színház előadását nézhettük meg a pomázi templomban. Kocsis István: *Árva Bethlen Kata* című drámáját adták elő *Pozsgai Zsolt* rendezésében. A művet *Kökényessy Ági* csodálatos színészi alakításában láthattuk, aki megrendítő erővel jelenítette meg a 18. században élt erdélyi főrangú nemes asszony tragikus életét, akit nemcsak a katolikus hatalom és az annak szolgálatába szegődött rokonok üldöztek, elszakítván tőle katolikus férjétől született mindkét gyermekét, hanem második, gróf

Teleki Józseffel kötött házasságából született mind a tíz gyermeke is meghalt. Férje és gyermekei elvesztése után nevezte magát „Árvának”. Azonban a sorscsapások alatt sem hátrált meg, református hitéhez foggal-körömmel ragaszkodott, és rendíthetetlenül kiállt az igaz hitért minden támadás ellenére. Az ő igen nagy próbáiban, szenvedéseiben – sokat perlekedve ugyan, de Isten kegyelmébe kapaszkodva – egyedüli reménységként tekintett az Úrra, így élete azt példázta, hogy a hitét vállaló ember legyőzhetetlen.

P.A.





A gyerekek nagy öröme, április 29-én meglátogatta gyülekezetünket a Jég-szívű Herceg. Meseország hercege bizony eleinte nagyon gonosz volt, nem volt szívében szeretet. Országában betiltotta a nevetést, danolászt, vidámságot, és legfőképpen az imádságot. Aki énekelni merészelt, vagy ki merete mondani, hogy „szeretet”, azt azonnal tömlöcbe kellett vetni. A szívtelen herceg szerint csak három dolog szükséges az életben: a csend, a rend és a fegyelem.



A mesemondó kihirdette a rendeletet, de szerencsére arra járt a vándor, aki nagyon szeretett énekelni, ezért elhatározta, hogy elmegy a herceghez, és megkéri, vonja azt vissza. De nagyon félt a herceg katonáitól, ezért elment az erdő bölcs papjához tanácsot kérni. A próbák kiállása és annak bevállása után, hogy segítségre van szüksége, az erdő bölcs papja azt tanácsolta a tiszta szívű vándornak, ne féljen semmitől, a szívében rejlő



jóság erősebb lesz mindennél. Ez az erő a szeretet. Hiszen három dolog fontos igazán az életben: a hit, a remény és a szeretet, ám mindezek közül legfontosabb a szeretet.

A gyerekek segítségével a vándor begyakorolta, hogyan fogja megkérni a herceget. Megbeszélte a gyerekekkel, hogy ajándékot is ad a hercegnek, egy dalt fog neki énekelni, de erre a gyerekeknek kell őt megkérniük, hogy engedje. Végül a dal felolvastotta a herceg jég-szívét, visszavonta a buta rendeletet, és bocsánatot kért a néptől. Sőt elrendelte, hogy legyen vége minden szívben az örökös télnek, szeretetről és imádságról szóljon minden ének, és kívánjanak az emberek egymásnak áldást, békességet.

P.A.

ÜNNEPI ISTEN-TISZTELET POMÁZON



A Reformáció 500 emlékévként kerületünkben került sor pomázi templomunkban arra az ünnepi istentiszteletre, melyre meghívtuk Pomáz és Csobánka települések polgármestereit, önkormányzati képviselőit és a keresztyén testvérgyülekezetek vezetőit.



A lekiót Winkler Sándor Józsefné csobánkai polgármester asszony olvasta fel.



Isten akarata ellen való-e a vidámság a templomban? Bár mi, reformátusok, Kálvin szellemi örökösei hajlamosan vagyunk feltételezni, hogy a vicc, a nevetés, a jókedv a templom falain kívül való földi hívság, biztos, hogy így van ez? Szerintem bizonyosan nem. Hiszen Isten szeretet, és aki szeret, az nem csak a sírókkal sír együtt, hanem együtt örül az örülőökkel is.

Már csak ezért is minden bizonnyal mosolyogva tekintett ránk a Jóisten április 29-én este, amikor is a templomunkban a Gödöllői Fúvószenekar örvendeztetett meg



bennünket a játékával. Karmesterük, Ella Attila vezetésével klasszikus slágerek feldolgozását adták elő a Pomázi Református Fesztivál keretében, Beatlestől kezdve Michael Jacksonig. A mester ugyan többször is utalt rá, hogy csak előző nap tudta meg: nem a szabadban, hanem a templomban lesz a koncert, és ilyen rövid időn belül már nem tudott változtatni az eredetileg összeállított műsoron. Ahogy érzékeltem, ez azonban nem zavarta a jelenlévőket, ezért hát szabadkozásra semmi oka nem volt Ella Attilának. Látva, hogy jól vettük a



templom falai között kétségtelenül rendhagyó repertoárt, ígérte, amint készen lesznek az egyházi dalok fúvós feldolgozásával, azonnal jelentkezik azokkal is.

Kifelé menet mosolygós arcokat figyeltem meg, bizonyára sokunknak szereztek jó estét a gödöllői zenészek. És akkor még nem is tudtuk, hogy két nappal később a Bolyki Brothers is micsoda fergeteges előadással ajándékoz meg majd bennünket!

H.P.



Ünnepi köszöntőt mondott Vicsi László pomázi polgármester úr.



Köszöntötte a gyülekezetet Nt. Labancz Gyula nyárádkarácsoni református lelkipásztor is.



Az alkalmon Psalmus kórusunk szolgálatát hallgattuk meg.

Még a legidősebb testvérek sem emlékeznek olyanra, hogy a pomázi-csobánkai gyülekezet május 1-jén egy egész napos fesztivált rendezett volna a pomázi templomban, a gyülekezeti házban és annak udvarán. A Reformáció 500 jubileumi emlékévkben, 2017-ben ez most valósággá vált, és Isten különös kegyelméből egy csodálatosan szép napot kaptunk ajándékba, nemcsak azért, mert jó idővel, szikrázó nap-sütéssel áldotta meg szerető Mennyei Atyánk, hanem mert lelkileg is fel-emelő, hitmélyítő, jókedvű, közösségünket az evangélium erejével erősítő programokban volt részünk. A zsoltárossal együtt zenghetjük hát Isten dicséretét: „Az Úrtól lett ez, csodálatos ez a mi szemeink előtt! Ez a nap az, amelyet az Úr rendelt; örvendezzünk és vígadjunk ezen!” (Zsolt. 118:23-24.)

Templomi áhítattal kezdődött a nap. Nyilas Zoltán esperes úr az ApCsel



5,17-32 versei alapján hirdette Isten Igéjét, melyben Jézus ellenségei elfogatják az apostolokat, börtönbe zárják, de az Úr angyala kinyitja a zárat, és kivezeti őket. A tanítványok bemennek a templomba, és Jézusról beszélnek. A főpap megint elővezeteti őket, és megkezdi kihallgatásukat: Ti miért beszéltek erről az emberről? Péter azonban így válaszol neki: Inkább Istennek kell engedelmeskedni, mint a főembereknek. Jézus azért jött, hogy megszabadítsa ezt a világot.

Minden időben voltak olyan tanítványok, akik készek voltak börtönt vállalni a hitükért, akik a fogságban is kiálltak Jézus Krisztus Igéje és evangéliuma mellett. A protestáns gályarabok is ilyen tanítványok



voltak, mégis voltak közülük olyanok, akik kiszabadulásuk után visszatértek a katolikus hitre, látszólag feladva hitüket. Azért tértek vissza, mert azt látták, hogy amíg ők szenvedtek Jézus Krisztusért, a megalkuvók pozícióba kerültek. Azok lettek a vezetőik, akik elárulták Jézus Krisztust. Azok diktálnak, akik korábban hitvány módon tagad-

tak, hogy mentsek az életüket. A kétségbeesést nem tűri el az evangélium. A reformáció általános üzenete ez: inkább Istennek! Egyedül Istennek! És nem embereknek.

Amikor Istennek engedelmeskedünk, akkor Istenről beszélünk. Amikor valaki re-



formált lélek lesz, új teremtés lesz, az bizonyoságot tesz. Ezt jelenti a „protestálás” szó: Jézus Krisztus mellett kiállni, róla bizonyoságot tenni. Micsoda nyomás nehezedett az apostolokra: Hallgassatok Jézusról! Ne beszéljétek róla, a nevét se mondjátok ki! A „protestáló” tanítvány, Péter azonban erre azt válaszolja: „A mi atyáink Istene feltámasztotta JÉZUST”. Nem „azt az embert”, nem a „názáretit”, hanem JÉZUST. Majd azzal folytatja, hogy „akit ti fára függesztve kivégeztetek”, Isten a jobbára emelte fel. Azaz Jézus a Fiú Isten, Jézus maga az Isten. Nem kérdés, hogy számunkra Ő a Megváltó. Nincs más rajta kívül.

A reformáció éppen ezt mondta ki. Isten Igéje az Ő akarata. Ott van persze a múlt-





tunk, a hagyományunk, büszkéek vagyunk reformátorainkra, de nem a Szentírás mellett, hanem alatta. És ott van a mi személyes életünk, amelynek formálására, alakítására vállalkozott Jézus, hogy amikor megérkezünk az Ő országába, akkor bizonyágtévői lehessünk.

Az áhítat után kezdődött az egész napos „Napraforgók játszóház”.

Először látványos bűvész-trükköket figyelhettek a gyerekek, azt is bemutatva, hogy itt szó sincs varázslásról (az ugyanis Istennek nem tetsző dolog), csak ügyes emberi mutatványokról, amit meg lehet tanulni. A gyerekek lelkesen igyekeztek is megtanulni az egyszerűbb trükköket. Az arcfestő lánynál hosszú sor alakult ki a várakozókból, de mindenki sorra került, aki szeretett volna valami szépet az arcára pingáltatni. A gyerekek kedvence a pro-

fesszionális ugrálóvár volt, ahol bizony sokszor szintén várakozni kellett, mert annyi gyerek szeretne volna kiugrándozni magából a fölös energiáit, vagy lecsúszni a csúszdán. Akiben pedig még ezek után is maradt szufla – és a fiúk között bőven akadt ilyen – azok a szumó-birkózásban is összemérhették erejüket. A „lebegő labda” játéknál azonban mit sem számított az erő, itt az bizonyult ügyesnek, aki a kis műanyag labdát úgy tudta a levegőt fújó kis csövek fölött tovább ugráltatni, hogy az ne essen le a



pedig nincs is semmi...

Miközben a bográcsban főtt a finom étel mesterszakácsaink és -szakácsnőink jóvoltából, imádságra is sor kerülhetett, végigjárva a gyülekezeti ház emeletén berendezett „református imaösvényt”. Itt *Máthé Zoltán* tiszteletes úr és az ifisek fogadták az elcsendesedésre vágyókat, akik a különböző állomásokon megállva, imádsággal fordulhattak az Úristen felé.



földre, és a végén belepottyanjon a kosárba. Aki kipróbálta, tanúsíthatja: nem volt könnyű. Az „óriásbuborék bemutatón” gyerekek és felnőttek egyaránt megcsodálhatták, mekkora buborékokat lehet eregetni egyre nagyobbra és nagyobbra, amiben



## KALANDJAIM A „TISZTELETES TÁBORBAN” A pomázi Református Fesztivál május 1-jei zárónapja az unokám szemszögéből

Anyával és Apával gyalog sétáltunk le a „Tiszteletes Táborba”. Már nagyon sokan voltak ott a barátaim közül. Én azonnal rohantam hozzájuk, de Apa és Anya mindenáron meg akart etetni. Volt ott gulyásleves, meg különféle húsos ételek. Hát én azokat nem szeretem! Aztán találtam sok finom sütit, abból nem győztem eleget enni. Csak Anya mindig rám szólt, hogy: „kisfiam, ne egyél már több édességet, fejezd be!”

Aztán láttam, hogy van ott remek játszóház is, egy ugrálóvár. Ki is próbáltam tüstént, a barátaimmal jól játszottunk. Volt szumó-öltözék is, amit szintén magamra húztam. Csakhogy nehéz volt benne mozogni, folyton elterültem. Mondta is Anya: „kisfiam, úgy elterültél, mint egy büdös

bogár.” Persze felállni nem tudtam, mindig Anya segített. Így birkózás nem nagyon volt, mert amint megközelített valaki, rögtön felvettem a „büdös bogár” pózt.

Később felmászunk a toronyba is, de ott nem volt semmi érdekes. Csak két nagy harangot láttunk, mindjárt meg akartam kongatni, de nem engedték. Akkor meg nekem az egész!

Sokkal érdekesebb volt a barátaimmal fogócskázni a „titkos úton”. Hogy mi az a titkos út? Ami a kertet szegélyező kőfal és a zöld sövény között van. Sőt a barátaim még a kőfalra is felmászta. Mondtam is, hogy milyen remek dolgot találtam ki. Én is éppen fel akartam mászni, de jöttek a felnőttek, és leparancsoltak minket. Így ezt én sajnos már nem tudtam kipróbálni. Óriásbuborékok is

voltak, megpróbáltuk elkapni, de mire sikerült, már el is pukkant.

A nap vége felé az ugrálóvár egyszerre csak elkezdett összerugyni. Szomorúan álltuk körbe, míg teljesen össze nem omlott. Utána már csak gumi tekercsként láttuk az autó mellett pihenni. Biztosan elfáradt szegény!

Nagyon jó volt ez a „Tiszteletes Tábor”. Mondtam is Anyának, hogy jöjjünk máskor is. Ő azt mondta, hogy a nyáron is fogok menni, itt van nála a jelentkezési lap. Felirat, és a barátaimmal jó kis táborozásban lesz részünk. Ott lesz a Tiszteletes bácsi is, akit én nagyon szeretek, és sok szép dolgot fog nekünk mesélni a Bibliáról és Jézus Krisztusról. Jaj de jó lesz, már alig várom!

Andrási Jánosné Marika



A gyülekezeti házunkban kora délután *Könczöl Dánielné* tartott nagyszerű előadást pomázi gyülekezetünk és templomunk történetéről. Eszter néni nagyon alapos, részletes tájékoztatójából végigkövethettük múltunk eseményeit egészen korunkig, melyből kitudt, hogy ugyanabból a Forrásból kaptuk a mi gazdag örökségünket, mint amiből református elődeink is éltek: Isten szeretetének kiapadhatatlan forrásából.



Ezt követően egy csodálatos lelki élménnyel gazdagodhattunk *Orbán János és családja* „Énekeljünk együtt” című koncertjén. Evangéliumi énekeket adtak elő gitár- és elektromos orgona kísérettel. Az énekes csapatot erősítette gyülekezetünk két ifjú hölgytagja, *Cseri Anna* és *Madaras Rita* is. A számok között *Orbán Laci* bácsi versei hangoztak el, aki ekkor betegsége miatt sajnos már nem tudott köztünk lenni.



Miután mindenki megtöltötte a hasát, bizony nagy kalandra vállalkozott az, aki kipróbálta a „toronyjárást”, a pomázi templom tornyába való felkapaszkodást. Bár a legfelső szintre való létramászást ebéd előtt talán könnyebb lett volna teljesíteni, *Nagy Attila*



testvérünk vezetésével mégis sokan megtették ezt. A harangokhoz feljutva testközelen érezhettük azt a nagy igazságot, hogy a harangnak két lelke van: egy szelíd és egy haragos. A szelíd az Istent dicséri imádsággal, a haragos meg mindig készen áll arra, hogy ágyút öntsenek belőle, ha bántják a magyart. Eszter néni előadásából hallottuk, ez utóbbi többször is megtörtént a pomázi harangokkal.

Az egész napos programsorozat este a nagyszerű *Bolyki Brothers* koncerttel ért véget.

A fesztivál jó alkalom volt arra, hogy megnyissuk ajtóinkat településünk felé, hogy bemutatkozzunk, és megmutassuk református önmagunkat. Hogy mi nem egy bezárkózó, önmagának élő közösség vagyunk, hanem nyitottak és befogadók. Jó volt látni az ismerős arcokat, de jó volt látni az ismeretleneket is, akik betértek hozzánk. De nemcsak rólunk



szólt ez a nap, hanem arról is – ahogy esperes úr fogalmazott a Pomáz TV-nek adott interjúban –, hogy az evangélium mindenkié.

Mindenekelőtt az Úrnak adunk hálát mindenért, Övé az érdem és a dicsőség. Köszönjük a fesztivál szervezését *Nyilas Zoltán* lelkipásztorunknak és feleségének, *Sántha János* és *Benedek Ferenc* gondnokainknak, és a megvalósításban részt vállaló minden presbiterünknek, egyháztagunknak.

P.A. ■



**SZENCZI MOLNÁR ALBERT**

**PINKESDI KÖNYÖRGÉS**

Hálákat adunk tenéked örök mindenható Isten a te gazdag és bőséges kegyelmességédért, amelyet mireánk fordítottál, midőn a te Fiadat, a Jézus Krisztust e világra bocsátottad és hogy a szent Lelket pinkösöd napján Jerusalemben az Apostolokra kiontottad. Kiváltképen hálát adunk néked ezen, hogy te minálunk mind e napig is pinkösdet innepelsz és hirdeted minékünk a te nagyságos dolgainkat és a te szent Lelkeddal a tudatlanokat tanítod, a szomorú szívűeket és a kisértebe esteket vigasztalod. Kérünk tégedet, hogy e te szent Lelkednek első zsenyéjét öregbitsd napról-napra mibennünk és ezen drága vendég által tisztítsd meg a mi fer-telmességünket, nedvessítsd, lágyítsd meg a mi megepedett szárazságunkat, kötdz bé a mi sebeinket. Melegítsd meg a mi hidegségünket, hogy mi úgy, mint te szófogadó engedelmes fiaid, szentségben és isteni félelemben élhessünk. Ajándékozz meg e fejedelmi Lélekkel minden Keresztyén fejedelmeket, urakat, gondviselőket, hogy mindnyájan e lélek által viseltetvén és indítatván azon igyekezzenek, abban munkálkodjanak miképen a te Fiadnak, a Jézus Krisztusnak országa hova tovább mind messzebb-messzebb kiterjedjen.



És mivelhogy kömyülünk széjjel betegek is vannak és szükölködők, öldözésszenvedők és elkeseredett szívűek, kik e te segedelmedet kívánják, bocsásd el azokra is a te vigasztaló szent Lelkedet, aki őket megfűalja, megenyhítse a bűnök megbocsánatjának vigasztalásával és az örökéletnek örvendetes reménységével. És így e híves szellővel az ő lelkeknek izzó hévséges sérelmét elvedgy és elenyészeszed. Végezetre, mikor a mi kívánatos hazánkba, az örökéletbe innét el kelljen költöznünk, hozasd el minékünk a szent Lélek által azt az olajfaágacskát, amelyről megesmérjük, hogy mi kegyelemben vagyunk és a halálban nem maradunk, hanem a halálon által megyünk az örök bódogságra. Cselekedd meg mindezeket a te szerelmes Fiadért, a Jézus Krisztusért, aki minket így tanított könyörögni: *Mi Atyánk*, etc.

(*Postilla Scultetica – 1617 – a Reformáció 100. jubileumi évében*) ■

A „biatorbágyi srácok”: Laci, András, György, Lajos és Balázs, vagyis a *Bolyki Brothers* egy találós kérdéssel kezdte pomázi koncertjét. Egy zenei rejtvenyt kellett megfejtenünk az együttes által énekelt hangok alapján. Sajnos senkinek nem sikerült eltalálni, mit hallunk, ezért Balázs elárulta: 1 - 5 - 1 - 7. Bizony régen volt már az utolsó szolfézsóránk, így nem ismertük fel jeles évfordulókat hangokban.

A reformáció évfordulója a megújulásról szól. Amennyiben elmarad a lelki-szellemi megújulás, az körülbelül olyan – jellemezte az együttes vezetője –, mintha a télre nem jönne tavasz, a tavaszra nem érkezne meg a nyár, és az őszt sem a nyár után. A megőrzés, megtartás fontos dolog, de új hajtások nélkül a fa



olykor még mártírkodunk is, mellyel megdicsőültebbnek érezzük magunkat, de ilyen mélységben senki nem tudott szolgálatot végezni, mint Krisztus. Erről a keresztről szólt a következő dal: Pont egy hely van a keresz alatt – neked.

Aztán *Billy Joel* gospelje következett, az „Álmok folyója”. Erről a dalról még a keresztények sem igen tudják, hogy az Isten-hit mély megéléséről szól, és a vízbe merülés nem egy bűvántanfolyamot jelent.

*Pintér Béla* „Homokba írva” című dala a megbocsátásról szólt. Egyetlen hely van, a kereszt, amelyen keresztül letehetjük, és sok minden mást is, sok-sok fájdmunkát, vagy amit mi okoztunk másoknak. A megújulásban, ha nincsen lázas buzgalom, izgalom, belső tűz, akkor semmit nem ér az egész. Erről a tűzről szólt a jól ismert jazz-standard: a „Fever”.



meghal. Az a lelki-szellemi élet, amely nem tud megújulni, elhal. *Kassai Lajos* írász gondolatát idézte: nem az őseket kell követni, hanem akit és amit ők követtek.

Az első szám egy kis gyerekdal volt: Halleluja ding-dong, amit a 23. zsoltárnak egy saját feldolgozása követett, amit a fiúk valóban imádságként adtak elő, majd a következő melódiánál éneklecke következett, és a közönség is besegített az előadóknak.

A megújulás alapfeltétele, hogy az ember belenézzen a tükörbe, találkozzon a diagnózissal, hogy miből kellene gyógyulni. Sokszor az engedetlenségéből. Az engedelmességre nagyon szép példát kaptunk a keresztről. Egy olyan példát, amely mindenben átmutat. Krisztusnak az engedelmességben még a kereszt sem volt elég; teljesen magára hagyva, távol az Atyától még a keresztről is szolgált – a mellette kínlódo halálraítélt felé. Mi is szeretünk segíteni, szívesen részt veszünk karitatív dolgokban,



Sokszor úgy érezzük, hogy nagyon tele vagyunk erővel, és ez az erő a mienk. Aztán történik valami, és egyszerre csak elveszítjük. Mert a mi erőnk Tőle van. Az erről

szóló dal a 2009-es nagylemezük címadó dala: „Power”.

A néger spirituálék világát a gospelok vitték tovább, amely az örömmüzenetről szól. A következő dalban visszamentek a gyökerekig: „Csak egy megoldás van”. Ő nem más, mint Jézus.

A „Hová mész, te kisnyulacska” vidám zenetörténeti utazás volt a gregoriántól a mai korig, tele humorral, fantáziával. Befejezésül – szintén a reformáció ünnepére hangolva – egy reformációs bluest adtak elő a Bolyki-testvérek, majd következett a ráadás, *Füle Lajos* megzenésített verse: „A futás”. Gyönyörű lírai

percek voltak.

Az együttes ezt követően a közönség



újabb ráadászámban reménykedő tapsvihara közepette kivonult a templomból, nem tudván, hogy a parókia kulcsa viszont itt van az esperes úrnál. Így hát vissza kellett jönniük a kulcsért, de ha már visszajöttek, énekeltek is, de most már csak a hallgatósággal együtt voltak erre kaphatók. A közönség azon tagjaiból, akik ismerték az „Amazing Grace” című örökzöldet, rögvést megalakították a *Pomázi Megújulás Vegyeskórust*. Ám a közös produkcióhoz karmester is kellett, ezért Balázs kihívta a pad-sorokban helyet foglaló édesanyjukat, aki aktív korában karnagy volt. Balázs engedetlenséget nem tűrve, kiadta a rendelkezést: amit az édesanyjuk vezényel, azt kell a kórusnak énekelni. A közös műsorszám csodálatos befejezése volt a koncertnek.

P.A.





2017. április 30-án Labancz Gyula lelképászor Csobánkán hirdette az ígét

2017. április 29-én dél körül értünk a román-magyar határhoz. Előttünk pár száz autó, s bennünk a kérdés: vajon hány órát kell várakozni, hogy átmelessünk. Szűk óra után, mint mindig, amikor átléptük a határt, derűsen, örömmel folytattuk utunkat Pomáz-Csobánkára.

Korán indultunk itthonról, hogy idejében hazaérjünk, mert kettős állampolgárként Magyarországot is otthonunknak tekintjük. Ez a tudat újra megerősödött bennünk, mert éreztük azt a testvéri szeretetet, amellyel fogadott a két gyülekezet. A pomázi parókián Nt. Nyilas Zoltán lelképászor testvérünk és a tiszteletes asszony, Andrea nyitott ajtót nekünk. Hellyel kínáltak, s rövid beszélgetés után bementünk a templomba meghallgatni a gödöllői fúvószenekart. Az előadás után megismerkedtünk a csobánkai Halász házaspárral, kedves házigazdáinkkal. Árpád és Erzsébet őszinte szeretettel, odaadó gondoskodással viseltettek irántunk. Egymás hite által épülhettünk. A tartalmas vasárnapi program után, hétfőn reggel indultunk haza Nyárádkarácsonba. Vittük magunkkal a felejthetetlen élményeket és a támogatást a ravatalozó építéséhez.

Nyárádkarácsonban nincs ravatalozó. Házról temetünk. Az utóbbi években a növekvő forgalom és a zaj miatt szinte lehetetlen így végezni ezt a szolgálatot. Hirdetni a vigasztaló ígét: meghalunk a bűnre nézve és átmegyünk az öröklétbe. A gyász boldogtalansága után, újra megerősödni abban a hitben, hogy Istennél minden lehetséges. Bemehetünk a kapukon át, vehetünk az élet fájáról, mert az átokfán Krisz-



HÍREK NYÁRÁDKARÁCSONBÓL

„Boldogok, a kik megtartják az ő parancsolatait, hogy joguk legyen az életnek fájához, és bemehessenek a kapukon a városba.” (Jel. 22:14.)

BOLDOGOK A KAPUK ELŐTT

tus megszerezte számunkra e jogot. 2015-ben a közgyűlés elhatározta, hogy ravatalozót épít a gyülekezet. Igaz semmiféle alap, támogatás nem volt e célra, de úgy döntöttünk, hogy Isten segítségével megpróbáljuk saját erőnkéből, helyi alaptól felépíteni. 2016-ban részben közmunkával kiástuk, beöntöttük az alapot. 2017-ben folytattuk a munkát, s reméljük, hogy be is fejezzük. Köszönjük a pomázi és a csobánkai gyülekezetek adományát, mellyel hozzájárultak a ravatalozó építéséhez.

A reformáció 500-dik évében Alsónyáradmenti Presbiteri Konferenciát szerveztünk. A helyi presbitérium döntése szerint 2017. május 13-án lesz a konferencia. Lelkesen készülődünk erre az alkalomra. Több mint száz presbiter jött el a szombat délelőtti istentiszteletre, amelyen Nt. Lőrincz János, a Marosi Református Egyházmegye esperese hirdette az ígét az Ap.Csel. 9:10-20 alapján. Hangsúlyozta, hogy Isten az igehirdetés szolgálatát emberekre bízta. Ő nemcsak szól, hanem meg is szólít bennünket. Az igehirdetést követte a helyi gyülekezet szolgálata. A presbiterok, nőszövetség és ifjak közösen három énekkel és egy szavallattal köszöntötték a vendégeket. Ifj. Nagy László lelkes szavallata (Füle Lajos: Presbiterok) megerősített hitében minden szolgáló előljárót. Ezek után szeretetvendégséggel egybekötött szünet következett.

A folytatásban Simon János boldogfalvi lelképászor részben provokatív előadását hallhattuk. A címből is kitudt: Megbocsátani, vagy mégse? – s a kérdésre azt a választ kaptuk, hogy haragudhatunk. A harag, mint érzelem

addig helyénvaló a lelkünkben, míg megértettük, hogy értékünkben sértettek meg. Megdöbbenve hallhattuk, hogy a krónikus haragtartók, amikor a Mi Atyánkat mondják, egyszerűen kihagyják ezt a bekezdést: „...bocsásd meg bűneinket, miképpen mi is megbocsájtok a másokét”. Naplemente előtt rendezni kell a haragot, s a folyamat befejezése: a megbocsátás és megbékélés Istennel, felebarátommal, önmagammal.

Az előadás megbeszélése után, Horváth Miklós, a Presbiteri Szövetség Maros megyei elnöke és jómagam okleveleket osztottunk a jelenlevő presbitereknek.

A konferenciát a helyi nőszövetség és presbitérium által készített ebédrel zártuk.

Az Úr adjon erőt testvéreinknek a parancsolatok megtartásához, hogy majd boldogan mehessenek be a kapukon át a mennyei Jeruzsálembé. Áldás-békesség Istentől!

Labancz Gyula lelképászor  
Nyárádkarácson

FÜLE LAJOS  
PRESBITEREK

Kinek a lelke vágyik a fényre,  
kinek kenyeré az Úr Igéje,  
és kenyereből másnak is szel,  
az presbiter.

Kinek van szeme a más bajára,  
kinek van füle a más jajára,  
a tennivalóit így méri fel,  
az presbiter.

Ki másnak vermét sohasem ássa,  
aki keresztjét nem teszi másra,  
a mások terhé így veszi fel,  
az presbiter.

Kinek a templom kegyelem háza,  
otthon van benne maga, családja,  
bár mindenütt az Úrra figyel,  
az presbiter.

Aki hitét örömmel megvallja,  
mind presbiter, bár nem az a rangja,  
de kedves élet Isten előtt:  
megáldja és megszenteli őt.



Az eső bánatosan szemerkélt azon az áprilisi szombaton. Feleségem a konyhában sertepertélt, készült az ebéd. A munkahét összes gondját, fáradalmait elfeledve, újsággal a kezemben ültem a fotelben. Hírek, hírek, hírek... Kicsi hétköznapjaim apró horzsolásait a nagyvilág történéseinek fürkészésével próbáltam „gyógyítani”, mintha az újságolvasás bármiféle menedéket vagy horribile dictu „megoldást” nyújthatna a személyes lelki békém egyensúlyba segítéséhez.

Kisfiam, Patrik hat éves volt. Bensőséges szeretetben cseperedett. Apró lelke, mint illos rózsabimbó árasztotta magából a gyermeki ártatlanság bárányfelhőjét. Azon a szombat délelőttön is hamar felhagyott a magányos tévézéssel illetve rajzolgatással és egyszer csak elém toppant.

– Papa! Játsszál velem, kérlek!

Gyarló módon nem volt kedvem otthagyni a megkezdett cikket, és kedves, ámde határozott hangon megpróbáltam elhárítani a kérést.

– Drága kisfiam, majd egy kicsit később, most nem érek rá.

De a kis macsó tovább kérlelt:

– Légyszi, na, papa! Kitaláltam valamit. Játsszunk kirakókat! Tudod, amit szoktunk.

Patrik gyakran játszott képkirakóval. Bámulatos gyorsasággal illesztgette a puzle-darabkákat a megfelelő helyükre. Pöttöm kora ellenére valószínűleg megnyerte volna a „családi kupát”, anyu és apu – a két felnőtt – legfeljebb az ezüst- illetve bronzérmek elosztásában lettek volna érdekeltek – a pálmát a kislízu vitte volna el. De ő nem akart vetélkedni a szüleiével. Számára a közös játék, a közös élmény, a közös kacagások többet jelentettek mindenféle nyereménynél. Pontosabban az ő „nyereménye” a családi együttlét és szeretet volt – és én ezt a „díjat” próbáltam megvonni tőle, amikor elsőre nemet mondtam.

Már-már pityergésre görbült a pici szája, amikor megmocancant a lelkiismeret bennem, és amolyan félmegoldással engedtem a kéréseknek. De csak épp annyira, hogy a „kecske is jóllakjon, és a káposzta is megmaradjon”, azt találtam ki, hogy a kezemben lévő hetilap egyik színes oldalát kitéptem a



helyéről, majd ollóval gondosan apró darabokra vágtam. Az egész oldalas hirdetés egy nagy utazási iroda reklámfotóját ábrázolta, rajta hatalmas térképpel, melyen a különböző úti célok mesés ajánlatai hívogatták a fizetőképes kuncsaftokat. Gondoltam magamban, hogy ezzel III. Alexandrosz módjára átvágtam a gordiuszi csomót: a gyerkőc jól ellesz majd egy darabig, amíg kiókumlálja, hogy melyik darab hova való a felszabdalt térképen, és én nyugodtan olvasgathatom tovább a „hüüdefontos” híreimet, nem mellesleg egyúttal még okítom is a lurkót azáltal, hogy játék közben egy picit megismeri Európa és a világ országait, azok elhelyezkedését.

Roppant büszke voltam magamra.

Belebújtam ismét az újság mondatainak bívós rejtekébe. A kertben daloló rigók éneke, a falióra alig hallható monoton sercegése zajjá hatalmasodtak, mialatt mi ketten, Patrik és én, egymástól egy méter távolságra ugyan, de mégis két külön dimenzióban, csendben foglalkoztunk külön-külön a magunk dolgával.

Nem tudom, mennyi idő telt el, amikor kisfiam felkiáltott:

– Készen van, papa!

És halványkék szemével büszkén, egyszerűs mind bizonytalanul tekintett rám. Úgy, mint aki a főnöke ítéletére vár az elvégzett munkája elbírálása előtt.

– Na, mutasd csak, kisfiam!

Lepillantok az asztalra, és egy szelíd férfiarcot látok az összeeskábált képen. Egy másik cég másik reklámfotójáról tekintett rám a bizalomkeltő emberséges alak. Hibátlan precizitással minden mozaik a helyére került. Első pillanatban nem érttem a dol-

got, aztán rájöttem, hogy Patrik a kitépelt lap másik oldalát szerkesztette képpé.

– Hohó! Hát mit csináltál, lurkókám? Fordítva készítetted el. A térkép a másik oldalon van. – mondom neki kedvesen.

Mire ő eltöprengett. Okos homlokán aprócska ráncok jelentek meg, és kisvártatva ezt felelte:

– Nem. Ez így jó! **ELŐBB AZ EMBERT KELL ÖSSZERAKNI – ÉS AKKOR A VILÁG IS A HELYÉRE KERÜL!**

Megsemmisültem a fotelben.

Ez a csöppnyi lélek olyan nagy igazságot mondott ki, amely üzenet egy matuzsálemi kort megélt bölcsnek is a becsületére válna.

Igen. Az embert kell először „rendezni”! Itt, belül. Mert, ha bennünk, emberekben, keresztyénekben a helyükön vannak a mozaik-darabkák, akkor a külvilág – esetleges – gonosz erői hatástalanokká válnak velünk szemben.

Sőt, nem csupán páncélként funkcionál a hit ereje, hanem a Krisztus által tanított igaz



úton eljuthatunk ahhoz a kúthoz, ahol megszűröl jött vándorok miáltalunk csillapíthatják szomjukat. Mi szolgálunk életet adó vízzel a szomjazó idegenek számára, hogy aztán később ők maguk is ebből a kútból oszthassanak másoknak.

Ehhez viszont úgy, ahogy pici fiam mondta: először az embert, tehát **MA-GUNKAT** kell összeillesztgetni, magunkban kell rendet tenni.

Ezáltal majd a világ is rendben lesz!

Ferenczy-Vass László ■



Ferenczy-Vass László



2017. május 21-én tett konfirmációs fogadalmat Ferenczy-Vass László és felesége, Ferenczy-Vass Beáta

**KONFIRMÁCIÓI VIZSGA - 2017. MÁJUS 27.**



**KONFIRMÁCIÓI FOGADALOMTÉTEL - 2017. MÁJUS 28.**







## A 2017-BEN KONFIRMÁLTAK

A képen láthatók:

*Első sor balról jobbra:*

Czák Nóra, Sebestény Zsófia, Solawa Hajnalka, Zsíros Luca, Kovács Kármén, Sebestény-Jáger Orsolya lelkipásztor, Nyilas Zoltán esperes

*Hátsó sor balról jobbra:*

Máthé Zoltán lelkipásztor, Pálffy Donát, Balogh Lóránd, Ruskó Dávid, Czender Dániel, Mazaray Márk, Óváry Márton

# 50

## JUBILÁLÓ KONFIRMÁLTAK KÖSZÖNTÉSE



Az 50 éve konfirmáltak köszöntése



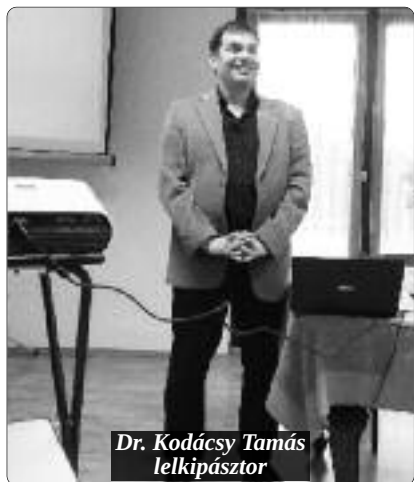
Az 50 éve konfirmált Benedek Ferenc csobánkai gondnok köszöntötte a konfirmáltakat



## KONFIRMÁCIÓ ANNO

65 éve,  
1952. május 25-én  
konfirmált  
gyülekezetünkben  
Sipos Károlyné  
Tóth Márta





Dr. Kodácsy Tamás  
lelkipásztor

## REFORMÁCIÓ 500



# ELEVE ELRENDELÉS?! DR. KODÁCSY TAMÁS ELŐADÁSA

A Reformáció 500 jubileumi emlékv pomázi programjaként május 17-én **DR. KODÁCSY TAMÁS** lelkipásztor, teológus tartott előadást a kegyelmi kiválasztás témakörében, mely a leggyakrabban vitatott kérdés a keresztyén-ségben.

Amikor az eleve elrendelésről van szó, akkor sokan úgy gondolnak erre, mint a kálvinisták valami betokosodott tanítására, ami arról szól, hogy eleve minden meg van határozva, ezért a tan követői azzal a biztos tudattal élik az életüket, hogy úgyis minden úgy történik, ahogy Isten akarja, így tehát semmit nem tudnak elrontani. Ez a megközelítés nyilván leegyszerűsíti és elferdíti a kérdést, és determinista jellegűt ad a predestinációnak: a világban minden eleve meghatározott, nincsen olyan dolog, ami ne lenne Isten kezében.

Ha végiggondoljuk életünk nagy döntéseit, emlékezhetünk arra, hogy voltak olyan döntéseink, amelyeket sorsszerűnek tekintünk, de voltak olyanok is, amelyekben viszont szabadok voltunk, és azt tudtuk tenni, ami felől a sorsunk, a környezetünk vagy a helyzetünk ellenére dönteni tudtunk.



Az ember állapota bizonyos értelemben valóban sorsszerű, de ugyanakkor szabadnak is érezzük magunkat. *Paul Tillich* protestáns teológus szerint ez polarításban van. Egymást kiegészítő és egymással sokszor ütköző állapotban vagyunk: van, amikor a sorsunk határoz meg jobban, és van, amikor szabadnak érezzük magunkat, sőt, annyiban tudunk szabadok lenni, amennyire a sorsunk engedi, és annyira határoz meg a sorsunk, amennyire a szabadságunk engedi. Az ember alatti világ (növényeket, állatokat) a véges sorsuk határoz meg, Isten az, akinek végtelen szabadsága van, és az ember a kettő között véges szabadsággal rendelkezik. A végesben és a szabad-

ságban ez a polarítás jelenik meg: egyszerre van sorsunk és szabadságunk.

Az előadó érdekes fejtegetéseire a játékelmélet és ezen belül is a sakkelmélet összefüggéseire, a bizonyítás levezetésére itt most nem térünk ki részleteiben, csak annyit rögzítünk, hogy a sakknak létezik nyerő stratégiája, amely a véletlen szerepét tulajdonképpen kizárja, és inkább a determinisztikus gondolkodáshoz kapcsolódik. A sakk nyerő stratégiája azt jelenti, hogy ha valaki tudja a nyerő stratégiát és aszerint lép, akkor a másik semmiképpen nem nyerhet. Nyerő stratégiája vagy a világosnak, vagy a sötétnek van. Ha a másik fél ismeri is a nyerő stratégiát, akkor sincs semmi esélye, és csak azt fogja tudni, hogy hogyan fog veszíteni. A problémamegoldás ezen logikai rendszerét a mesterséges intelligencia tárgya keretében oktatják az egyetemeken, úgy hívják, hogy „ÉS/VAGY gráf”. A sejtés az, hogy világos nyerő a sakk, pont úgy, mint a keresztyének, mi is azt sejtjük, hogy világos nyerő ez az élet, és így gondolkodunk az előre meghatározottságról.

A 21. század legnagyobb kérdése a predestinációval kapcsolatban az, hogy ez alatt determinizmust vagy valami mást kell érteni. Ha determinizmusként határozzuk meg, akkor azonban be kell vonnunk más kérdéseket is, mint például a kvantumfizika határozatlanság-elveit, melyek alapján metafizikai szinten is megkérdőjelezhető a determinista szemlélet. A teológia is sokszor összekapcsolja a predestinációt a determinizmussal, de nemcsak azt mondja, hogy az élet világos nyerő, hogy Isten úgy helyezte el bennünket a teremtett világban, hogy előre meghatározott pályánk van, és még csak egy hajsza sem eshetik le a fejünkről, hanem azt is mondja, hogy a predestinációnak van egy másik olvasata. A determinizmus és a predestináció kapcsolatáról *Karl Barth* svájci református teológus éppen akkor kezdett beszélni, amikor Magyarországon járt, és Debrecenben és Sárospatakon tartott előadásokat arról, hogy ezt a két dolgot meg kell különböztetni egymástól.

Az eleve elrendelés korai előzményei az 5. századig nyúlnak vissza, amikor Pelagius és Augustinus egy olyan vitát folytattak le, ami majdnem hasonló módon megismétlődött a 16. században Rotterdami Erasmus és Luther Márton között a reformáció korában. A

vita lényege, hogy van-e szabad akarat és van-e eredendő bűn. Pelagius szerint Krisztus követésével, az imitatio Christi-vel mentesek vagyunk attól, hogy folyamatosan rosszat tegyünk, képesek vagyunk arra, hogy jól viselkedjünk, és szívünkbe befogadva, példaként tekintve Őt, jót tegyünk életünkben. Ebben a törekvésünkben benne van az elbukás is, de ha elbukunk, akkor felállunk, kijavítjuk hibánkat, és tovább lépünk előre. Ágoston arról győződött meg, hogy „nem tudok nem vétkezni”. Hiába törekszem Krisztust követni, ebben sokszor kudarcot vallok, és egyedül a kegyelem az, ami által nekem igazán szabad akaratom lehet. Addig, amíg Krisztust nem fogadom be, és nem hagyatkozom rá teljesen, nem lesz igazi szabadságom.

A kegyelem tana később Luther Mártonnál teljesedik ki, majd Barth Károlynál válik az is fontossá, hogy az eleve elrendelés kérdését milyen helyre tesszük, azaz a teológiában melyik tanhoz kapcsoljuk. Ha ugyanis a teremtéshez kapcsoljuk, akkor lényegében egy teremtő Atyát látunk, aki jónak teremté ezt a világot, amiben benne van az is, hogy egy rendezett kozmoszt ad számunkra, és ebben az eleve elrendelés azt jelenti, hogy minden eleve meg van határozva. Ha ezen felül még a gondviselő Atyára is tekintünk, akkor azt látjuk, hogy Ő gondoskodik is arról, hogy minden ékes szép rendben menjen. Amikor azonban a kegyelemhez és a megigazuláshoz kapcsolódik az eleve elrendelés, akkor már nem az a kérdés, hogy minden eleve meg van-e határozva, hanem az, hogy van-e üdvösségem és üdvbizonyosságom. Ez a predestináció másik megközelítése.

A 16. századi reformátorok hat helyre helyezték a predestináció-tant.

Az első az előbb említett teremtéstanhoz kapcsolódik, ami egy determinisztikus predestináció-tan, melynek korabeli képviselője Béza Tódor, mai utódja a protestáns ortodoxia. A protestáns hitvallások közül az Ír Hitvallás és a Westminsteri Hitvallás vallja ezt.

Ugyanilyen a gondviselés-tanhoz kapcsolódás is. Zwingli Fidei ratio-ja (A hitről) például ilyen és még néhány evangélikus teológus felfogása.

Van, aki az egyházhoz kapcsolja. Ez megjelenik Zwinglinél is, sőt az 1536-os kálvini gondolkodásban is, ami az 1Péter 2,9 igéjén

alapul: „Ti azonban választott nemzetiség, királyi papság, szent nemzet vagytok, Isten tulajdonba vett népe...”. Itt nem folyamatok determinisztikusságáról van szó, hanem az egyházi és a kiválasztásról. Ursinus Zakariás a Heidelbergi Kátéhoz fűzött magyarázatában is ilyen egyháztanból kiinduló predestináció-tant vall.

A krisztológiához főleg olasz teológusok tartoznak, az 1537-es katekizmusával Kálvin szintén ehhez kapcsolódik, és – bár más módon – Barth Károly szintén egy krisztológikus predestináció-tant mutat.

A bűntan (hamartológia) a II. Helvét Hitvallásban, a Skót Hitvallásban és a Gall Hitvallásban, tehát jellemzően a református hitvallásokban jelenik meg.

A hatodik a megváltást, melyhez tulajdonképpen az érett kálvini predestináció-tant felmutató 1539-es Institutio kapcsolja Kálvint, de ide tartozik az evangélikusok közül Melancthon Fülöp is.

A hat megközelítés közül az első kettő inkább egy felülről lefelé jövő determinisztikus predestináció-tant állít, amiben Istenből, az Ó akaratából és teremtéséből indulunk ki, a többi pedig alulról jövő, az ember kérdésével foglalkozó megközelítés; miért vagyok ott, ahol vagyok, hogyan lehetek az egyház tagja, hogyan lehetek igaz Isten előtt? – ezekből a kérdésekből indul ki.

A kálvini predestináció-tan az üdvntanhoz kapcsolódó tanítás, mintegy annak következménye, amiben a „hogyan lehet üdvösségem?” kérdés jelenik meg. Ez a 16. századi Európát meghatározó legfontosabb kérdés volt. Paul Tillich azt írja, hogy azért fontos kérdés ez, mert minden ember ismeri – erősebben vagy kevésbé erősen – a szorongás érzését. A pszichológia egyik legnagyobb kihívása az, hogy a szorongást félelemmé alakítsa. A szorongás szóban benne van a „szoros”, ami valami olyan érzés, hogy nem kapunk levegőt, de nem tudjuk, mi miatt. Ha félelem van, akkor legalább tudjuk, hogy mitől félünk. Különböző szorongásaink vannak, de korszakoként is vannak jellemző, kollektív szorongások. Általában a halál miatti szorongás a legjellemzőbb társadalmi szorongás, de mivel a reformáció korában az átlagéletkor harminc év volt, ezért akkor nem az volt a kérdés, hogy mit tesztek addig, amíg élek, hanem az, hogy mi lesz majd azután, hogy meghaltam, tehát nem a halál, hanem a kárhozat miatti szorongás volt a jellemző. A felvilágosodás szorongása Tillich szerint az üresség, az értelmetlenség miatti szorongás, hogy nehogy olyasmir gondolkodjak, ami nem logikus, nem észszerű. A posztmodern kor szorongása a beteljesedés, az idő miatti szorongás. Onnan lehet meg tudni, hogy egy kort milyen szorongás jellemez, hogy mire lehet üzletet alapítani. Ma a kárhozat miatti szorongásra építve bűnbocsátó cédulák árusítására nem érdemes vállalkozást indítani.

Luther a saját korának kárhozattól való szorongásának a megoldására nem fogadta el a bűnbocsátó cédulákat. Luther elutasította az üdvösségre jutás korabeli módszereit, a zárandoklatot, a vezeklést stb., amelyeket annak a kérdésnek a megválaszolására tanácsoltak neki, hogy meg vagyok-e váltva. A Római levél olvasása közben fogalmazódik meg benne a „csak kegyelemből, hit által” gondolat, ami azt

jelent, hogy nem az én emberi törekvéseim jutnak be az Isten országába; csak elfogadhatom az elfogadást, tehát hogy Isten elfogadott engem. Nem a 95 tétel volt az igazán nagy dolog, hanem a Római levél olvasása, innen indul a reformáció, és ez az, ami miatt meg is marad. Luther felismerése, miszerint nem tehetek semmit a saját üdvösségemért, még a mai napig is kritikus kérdés. A Heidelbergi Káté 62. kérdése: „Miért nem számíthatnak a mi jó cselekedeteink Isten előtt való igazságunkként



vagy annak valami részeként?”, és a 63.: „Hát semmi érdeme sincs a mi jócselekedeteinknek? Pedig Isten azt ígéri, hogy mind e földi, mind a jövő életben megjutalmazza azokat?”, mutatják, hogy mennyire vitatott volt az „egyedül kegyelemből, hit által” hitvallás, ami egy nagyon fontos válasza volt a reformációnak.

Ha nem tehetünk semmit az üdvösségünkért cselekedetekkel, akkor nem lehetünk befolyással Isten döntésére semmiféle érdemünkkel. Ez a kulcs. Kálvin az Institutio-ban egy olyan Isten mutat fel, aki szuverén, azaz befolyásolhatatlan. Ha pedig befolyásolhatatlan, csak úgy lehet üdvösségünk, ha kiválaszt minket. A predestináció, a kegyelmi kiválasztás tana ezt jelenti. Ha nem lenne kiválasztás, akkor Isten befolyásolható lenne. A szuverén Isten nem egy szigorú, kegyetlen Atya, aki egyeseket a meny-nországba, másokat a pokolba juttat. Kálvinnál sem az. Ő soha nem beszélt kárhozat-bizonyosságról. Az ő üdvösséghez kapcsolódó predestináció-tana adott hiteles választ arra a 16. századi *angst*-ra, ami a kárhozat miatti szorongás volt. „Meg vagyok váltva” – ez az üdvbizonyosság, ami hálára indít, hogy a kegyelmes Istennek tetsző életet éljek, nem azért, hogy üdvösségem legyen, hanem mert tudom, hogy üdvösségem van. A protestáns – főleg a puritán gondolkodású protestáns – ember nem azért tesz jócselekedeteket, hogy Isten előtt érdemeket szerezzen, és ezzel befolyásolja Őt, hanem mert üdvbizonyossága van. Ez a predestináció-tannak a szíve.

Már Kálvinnál is megjelenik a kettős predestináció problémája. A kettős predestináció azt jelenti, hogy Isten egyeseket üdvösségre választ ki, másokat kárhozatra rendel. Kálvin csak azért említi Institutio-jában a sötét oldalt, hogy a világotat még fényesebbé tegye. Soha nem elemzte, hogy ki fog kárhozatra jutni. (Ezt mi szeretjük csinálni, de soha nem magunk vagyunk, aki elkárhozik, hanem azok, akik...) Kálvin ezt mindig az egyes ember személyes kérdésének tartotta. Azok, akik inkább a teremtéshez, gondviseléshez kapcsolják a predestináció-tant, sokszor egy nagyon szigorú Atyát mutatnak, aki egyeseket kárhozatra, másokat pedig üdvösségre juttat.

A Kálvin utáni teológiában alapvetően két kérdés merült fel. Az egyik, hogy mikor történik meg a predestináció, a bűneset előtt vagy után. A bűneset, illetve a teremtés előtti predestinációnál felvetődik, hogy akkor Isten miért teremtette meg ezt a világot, ha tudta előre, hogy mi lesz ebből. A bűneset utáninak pedig az a nagy kérdése, hogy mi alapján válogat Isten, ha Ő nem személyválogató. A másik kérdés Krisztus váltásművével kapcsolatos, hogy Krisztus kiért halt meg: mindenkiért, vagy csak azokért, akiket Isten kiválasztott az üdvösségre. Az arminianizmus és a hozzá hasonló tanítások sokkal megengedőbbek. Arminius mindenkinek üdvösséget biztosít, a kérdés, hogy az üdvösségre hívásban milyen szerepe lehet az embernek, hogyan jelenik meg a válasz, az elfogadás, és hogyan halljuk meg Isten Igéjét. Mindezen kérdések körül nagy viták zajlottak.

1618-1619-ben a *Dordrecht* Zsinat, ha nem is zárta le, de választ adott a vitára, és őt tételben fogalmazta meg Arminius követőivel szemben a reformátusok hitvallását:

- ▶ az emberi természet teljesen megromlott (teljes képtelenség a jóra);
- ▶ a kiválasztás feltétel nélküli (ami Isten befolyásolhatatlanságából adódik);
- ▶ a kiengesztelés korlátozott (csak a kiválasztottakért halt meg Krisztus);
- ▶ a kegyelem ellenállhatatlan;
- ▶ a szentek állhatatossága (akiket kiválasztott, azokat meg is tartja).

A kálvinizmus öt pontját dordrecht tulipánnak is szokták nevezni, mert az angol szövegű felsorolás kezdőbetűi a T.U.L.I.P. szót adják ki, ami tulipán jelent.

Ezekkel a tételekkel kapcsolatban mind a mai napig vita van, még a református egyházban is. A magyarországi lelkészek is különböző álláspontokat képviselnek (maga az előadó sem ért egyet például a korlátozott kiengesztelés tételével).

Barth kettős predestináció tanában is benne van a kárhozat, amiben az ember a legrettenetesebb dolgot tapasztalhatja meg: az Isten nélküliség állapotát. Viszont Barth szerint ebbe az állapotba Isten Jézus Krisztust küldi be. Amikor a kereszten felkiált: „*Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?*” – Jézus megtapasztalja az Isten nélküli valóságot, a kárhozatot. Átokká lesz értünk. Barthatnak a krisztológiához kapcsolódó kettős predestináció-tanában a sötét oldal úgy kerül bemutatásra, hogy Isten helyzetünk Krisztust helyezi ebbe az állapotba. Ez egy szép megoldás, de voltak heves kritikussai, mint például *Emil Brunner*, Barth barátja, későbbi teológiai ellenfele, aki a következőt írta erről szellemesen: Barth Károly predestinációs tana olyan, mint hogyha egy villámló, háborgó tengert festene le a sötét és iszonyatosan, és ebbe a tengerbe küldené bele az emberiséget, és amikor bementünk, akkor vesszük észre, hogy derékig ér a víz.

Ennek a tannak az volt a következménye, hogy Barthot üdvuniverzalizmussal vádolták meg, de ő ezt kategorikusan visszautasította, hogy szó sincs arról, hogy mindenki üdvözülne. Azt kérdezte bírálóitól: Minek következtettek arra, ami isteni titok? Így oldotta fel Barth a kettős predestinációt egy ilyen sajátos krisztológiai tanításban.

P.A.

2017 húsvéti után egyházmegyénk 31 fős csoportja a Reformáció 500 emlékévé alkalmból tanulmányúton vett részt Svájcban. Presbitériumunk ajándékképpen feleséggel, Andreával közösen vehettünk részt e szép és tartalmas úton, melyet most is szívből köszönünk.

Zord, téli időben havasan érkeztünk meg Kufsteinbe. A festett polgárházakkal, s jelentős történelmi múlttal rendelkező település legfőbb látványosa a vár. Ennek leghíresebb része a Császártorony (Kaiserturm), melyben számos magyar is raboskodott: Kazinczy Ferenc (2-es cella); id. Wesselényi Miklós (5-ös cella); Batsányi János magyar költő 1795–1796 között; Gaál György református lelkész; Rózsa Sándor (13-as cella).



Kufsteinben

Az út kiemelkedő teológiai élménye Zürichhez és Genfhez kapcsolódik.

Zürichben közelebbről megismerhettük Zwingli és Bullinger szolgálatát. Tiszteletünket tettük a Grossmünster falán elhelyezett magyar

gályarabok emléktáblája előtt. Láttuk elődeink szolgálati lakását, a nyüzsgő piacot, a rendkívül gazdag és rendezett város történelmi belvárosát.

Azt gondolom, soha nem felejthetjük el Marc Chagall színpompás üvegablakait a Fraumünsterben, melyek a teljes Biblia üzenetét kívánják összefoglalni: a Törvény és a Proféták ábrázolása között kiemelve középen Jézus Krisztus életét és kereszthaldozatát.

A nyarat idéző Genf mindnyájunk számára nagy élmény volt. Kálvin monumentális temploma és a Reformáció 500 Múzeum, valamint a 100 méter hosszú reformációs emlékmű megtekintése mélyen megérintett bennünket. Idegenvezetőnk: Kiss-Borlase Egon jóvoltából meglátogathattuk a Kálvin által alapított iskolát, továbbá a helyi magyar protestáns gyülekezetet, sőt a Genfi Egyetemet is.

Az utazás ünnepi pillanata volt a Genfi Magyar Protestáns gyülekezet lelkipásztorával és presbiterjeivel való találkozás. Sajnos egyéb családi programja miatt meghiúsult a közösség pomázi születésű tagjával, gróf Teleki Gáborral való találkozás.



Zürichben

A Genfi-tó, a világlátványossággá alakított szökőkút és a Mont Blanc látványa szépen kiegészítette a teológiai diszputát.

Lauterbrunnen hegyei és vízesései a Teremtő Isten csodáját és hatalmát hozták közelebb



mindnyájunk szívéhez: most is halljuk fülünkben a hegy gyomrában lévő vízesések morajlását. Látjuk a meredek sziklafal és a mélység találkozását; a hegyoldalból induló, majd „félúton elpárolgó” vízesést.

Napi áhitatainkat és a vasárnapi istentisztelet igei útmutatását az emmausi tanítványok története alapján hallottuk. Szolgatársainknak és mindannyiunknak megható pillanat volt Zwingli, Bullinger, Lüthi, Farel, Kálvin, Béza templomában énekelni, ígét olvasni, imádkozni, prédikálni.

Sajnos azonban maradtak bennünk kérdések is a reformáció svájci jövőjével kapcsolatban. Nem csak az üresedő protestáns templomokra (bár ezek mindig nyitva állnak, s a leghidegebb időben is állandóan temperáltak) gondolunk. Az ottani Reformátusok Lapjának húsvéti számát olvasva (Reformiert. 4.2. April 2017), szomorú kép tárult elélem.

A 43 éves fiatal nagytiszteletű asszony igen bizonytalanul szól az ünnepi riportban a test feltámadásának reményességéről. A Svájcban divatosan felkapott „beszélő sírkövek” megvásárlását pedig csak azért utasítja el, „mert ezek a gyászolók elhunyt szeretteikkel folytatott beszélgetéseit a sírnál csak megzavarják”? Az interjú végén a riportert az adott hét bibliaismereti témájára, az Ószövetség könyveinek számára kérdez rá. Először a lelkész nő hátrított, hogy ezt nem tőle kellene megkérdezni, aztán bizonytalanul megkérdezte: Talán 14? De tüstént javított is, mert rájött, hogy a „profétákat is hozzá kell számolni”? Így az Ószövetség könyveinek száma – a „megtévedt új svájci kánon” szerint – immár 36 lett, amely sajnos még így is elmarad a 39-től.

A fő súlyos vitatémáról (Schwerpunkt) azonban az újság közepén találhatunk. A cikk a lelkészek háziállataival foglalkozik. Az írás nagy és színes képein nyakba tekert kigyóval, kedves cicussal, de pásztori kényeztetésben részesített gyíkokkal is találkozhatunk. A fő teológiai kérdés a vallásos közéletben ma ez: Kaphatnak-e áldást a kedvenc háziállatok is az istentisztelet keretében? A megszólalók megál-

lapítják, hogy ez a kérdés református szempontból még nem teljesen tisztázott, de sok lelkész támogatja az ötletet, és bizonyos helyeken, így a Zürichi Református City-Kirche St. Jakob templomban is: most pünkösdkor már a második alkalommal tartanak „Tiergottesdienst” alkalmat. Az ünnepi istentisztelet természetesen honlapjukon is meghirdetik (<http://www.citykirche.ch/>).



A Szent Péter katedrális Genfben

A svájci reformátusok némelyike azért juthatott el ideig, mert – ahogy az utca emberétől is értesültem – számukra ma a reformáció alap gondolata (semper reformari debet), elsősorban nem a Forráshoz való visszatérést, hanem inkább csak a bármiféle megváltoztatást jelenti. Ez a változtatás pedig némelyek számára annál jobb, minél újszerűbb és minél érdekesebb felvetésekre reagál...

Jézus azonban valódi változásra hív! Hitünk szerint a Reformáció nem ért véget a XVI. században, megújító lelkületét ma is tapasztaljuk, mi is megélhetjük. Ezért hívunk és várunk mindenkit gyülekezeteink igei közösségébe; tapasztaljuk meg együtt a Reformációt!

Halljuk meg Isten szavát! Hívjon megtérésre, megújulásra, és valódi boldog keresztyén életre!

Ez legyen a Reformáció 500. születésnapjának helyi „programja”!



A mai svájci valóság



Lauterbrunnen

Nyilas Zoltán és Dr. Tatai István



**RÉGI  
HISTÓRIÁK**

## FAGYOK ÉS VIHAROK

„Örök emlékezésre méltó jegyzések”  
(Vegyeskönyv 87. I)

„1814 május hó 3 és 4 ik napjára virradóra két éjjel egymásután egész országban mindenütt olyan fagyás volt melyben az erdőnek már szépen zöldülő jövőseit és az áldott szőlőtőkékének arasz-nál hosszabb jó terméssel biztató hajtásait úgy leforrázta s feketére aszalta, hogy ennek következtében az azelőtti – 1812-ben – igen bőven termett bornak igen jó ára volt.

Még ebben az évben augusztus hónapban vasárnap délután a pomázi és a szentendrei hegyekben oly iszonyú felhő szakadás volt, melynek árja a Kis Vác pataknak magas partját annyira meghaladta, hogy Pomáznak Kis Vác nevű részéről több házat lesöpört – tizenhárom embert elragadott megfojtott, akiket a réten az iszapból ástak ki holtan.

A patak mentiben lévő szérűskertben a gazdák szénaboglyáit és asztagjaikat felvette és elvitte. A víz kiterjedt egészen a házakig a református templom körül, a másik oldalon a Szelistyának a partosabb oldala tartotta.

1818-ban igen sok szőlő termett, de tőkén úgy összerohadt és penészedett, hogy úgy látszott a termés, mintha valaki pelyhes bagoly volna rajta.



szüret. Ennek oka, hogy már a fakadás is rossz volt, de leginkább az, hogy május 3-4 napján oly hideg havas eső volt itt Pomázon. Egy felhőszakadás élő fákat kitekerő, malomárkot elfedő, a Szelistyának alját elöntő, a szőlőket kövekkel befedő elöntő iszonyú árkot mosott. Pásztorkodó fiatalok rekedtek a hídon túl. Egy rác gyerek keresztre „vonta magát” (felkapaszkodott). Nem mertek neki vágni a hömpölygő víznek. Végül Bárczai tekintetes tisztartója, Takách Mihály bátorságot vett magának többed magával a zúgó habokon által menni kocsival és felrakván a 3 tót gyereket és a rác fiút orvosi segítséggel felélesztették, de a két „sidó” örökre elaludt.

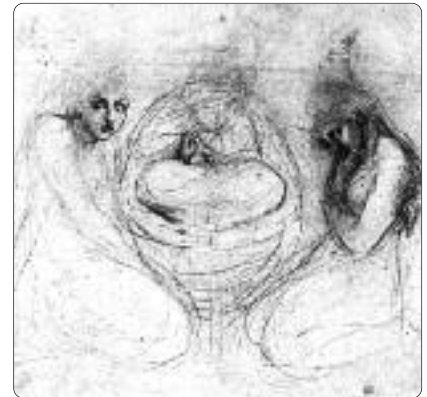
Következő éjjel jövén ugyancsak Budáról haza Sóvári Istvánnak három leánya kocsival két lóval, nem látván előre a nagy vizet a sötétség miatt, csak akkor vették észre, midőn már felérte a víz a kocsit, pedig még csak a szélín valának. Nem mertek továbbjönni, s megálltak szerencséjükre egy

„ganaj kazal” mellett, melyre kiugrándozván a végibe húzták meg magukat a zuhogó szélvész ellenében és ott töltötték ébren, vizes ruhában az egész éjjelt. Semmi bajuk nem esett.”



1836-ban ismét nagy fagyás volt három éjjel egymás után, de leginkább május 12-én Áldozó Csütörtökre virradó éjjel, melynek következtében mindenütt országszerte igen kevés bor termett. – Tétény, Buda, Pomáz, Szentendre voltak azon szerencsések, hogy itt valami kevés termés volt, mégse lett ára a bornak.

1837-ben pedig sok helyen semmi



(Az 1838. évi nagy árvíz, mely Pestet, a Dunakanyart és Szentendrért is elmosta, Pomázt nem érintette.)

Könczöl Dánielné



„Tekintetem a hegyekre emelem: Honnan jön a segítségem? Segítségem az Úrtól jön.” (Zsolt 121,1-2)

### A REFORMÁTUS TÚRAKÖR HÍREI

A református Kiránduló kör május 20-án a Dobogókő – Zsivány-sziklák kirándulásán együtt túrázott az ifjakkal, a Baba-Mama kör képviselőivel, még az énekkar is képviseltette magát. *Máthé Zoltán* tiszteletes úr segítségével – aki a 121. Zsoltárt olvasta fel – köszöntük meg Urunknak, hogy jártunkban-keltünkben megőriz bennünket, és hálát adtunk Neki a szép tavaszért, a jó időért, a csodás tavaszi természetért és a kellemes együttlétért.

Könczöl Dánielné

Az ötvenes évek elején történt, az akkori pomázi tanácselnököknek sokáig nem született gyermeke. Nagyon szerettek volna, persze, ezért orvostól orvosig jártak. Végül Szentpétery Elemér nagybátyjánál, dr. Koronka Gábornál állapotok meg, s a két-évnvi kezelés meghozta a várva várt fiú babát. A hatalom ura, vagy inkább elvtársa persze örvendett nagyon.

– Mivel hálálhatom meg? – kérdezte a doktort.

– Semmivel, ez a hivatásom.

– Az nem lehet, kérjen valamit.

– Köszönöm, de semmire sincs szükségem.

– Mondtam, hogy kérjen valamit – hangzott most már dörgedelmesebben. – Vagy talán meg akar sérteni?

– Dehogy! Tud arról, hogy az elmúlt héten vitték el az összes bútorunkat a családi házunkból?

– Hogyne tudnék róla. Az én tudomásom nélkül semmi sem történhet Pomázon!

– Akkor, ha kérhetem, szeretném visszakapni a bútorainkat.

– Kérem! Semmi akadály.

Így kapta vissza a Koronka család az ősei bútorait. Na persze nem az összeset, egy fehér zongorának nyoma veszett.

A nappali szélén állunk a Fáy András utcában, Szentpétery Elemér otthonában, miközben hallgatom a történetet. Előttünk egy 3x4 méteres szőnyeg, egy a visszakerült tárgyak közül. Alján két nemesi címer, az egyik a Koronka családé, a másik a Wattayaké. A szőnyegbe szöve négy név: Gábor, Lajos, Juci és Sári.

– Judit az édesanyám – jegyzi meg mellettünk Elemér.

A szőnyeg székely perzsa, Szilárd-fyné Szalai Margit, Pomáz neves képzőművésze tervezte. Készítéséhez is családi legenda fűződik. A két lány csomózta soronként egy hatalmas keretre feszítve a negyvenes évek elején, s addig sosem fekhettek le, amíg a napi penzummal, két sossal nem végeztek. Ezt hallva az egyik rokon azt mondta, ez emberkínzás...

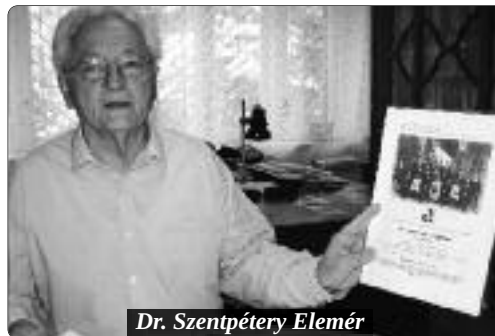
Miután megcsodáltuk a szőnyeget, az asztal visszakerül a helyére, rá pedig családja, családi fényképek, tervrajzok.

A Szentpétery család örmény, az erdélyi Erzsébetvárosból származtak el. A nemesiséget Szentpétery Kristóf kapta 1760-ban Mária Teréziától. Vele együtt nemesült a családja is. Felesége Kopatz Sára, fia, János, annak felesége Csiki Apollónia, fiai, Kristóf, Dávid, Péter, lányai Mária és Anna, valamint első feleségétől Csika Évától született fiai, Antal, és annak felesége Veronika, továbbá Szalvá-



tor, Domonkos és István, lányai Anna és Katalin.

Nézegetem a családfát, látom, Kristóf, Dávid és Péter egy évben haltak, 1849-ben. Igen, a szabadságharcban áldozták életüket.



Dr. Szentpétery Elemér

Haláluk után, de még a szabadságharc leverése előtt felkereste a családot egy honvédtábornok, és kérdezte, mit tehet a családért az őt ért nagy veszteség enyhítése érdekében.

– Semmit – hangzott az édesapa válasza. – A fiam a hazáért áldozták az életüket.

Erdély elszakadását követően a családfő, dr. Szentpétery Lajos nem volt hajlandó esküt tenni a román államra, ezért hivatalát elvesztette. Magyarországra települt, Kiskőrösre, majd egy év múltán, 1923 és 1929 között a pomázi járás főszolgabírói tisztét töltötte be. Nevéhez fűződik egyebek mellett a budakalászi és a piliscsabai világháborús emlékmű létesítése. 1929-től Kalocsára helyezték főszolgabírónak. Hirtelen halt meg, kívánságára Pomázon temették el 1937-ben.

S hogy miképpen kötődik össze a Szentpétery és a Wattay család? A Koronka család által.

A könnyebb érthetőség kedvéért tekintsünk egy kicsit visszább az időben. Wattay Györgynek, akinek Pomáz és a református hívek a templomuk építését is köszönhetik, egyik fia volt Dániel. Az ő fia, Lajos, Lajosé pedig Gusztáv. Az ő felesége volt Mares Vilma. Wattay Gusztávval halt ki a család férfiága, ugyanis három lányuk született, akik közül az egyiket, Paulát vette feleségül mezőbergyenyi Koronka Gábor. Négy gyermekük született, akik közül a harmadikként született

Juditot vette nőül Szentpétery Elemér 1943-ban. Nekik is három gyermekük született, másodikként 1946-ban Elemér, akinek a vendégei vagyunk.

\*

– Nyaranta a templomban ott ültem nagymamám, Wattay Paula, édesanyám és nagynéném mellett – mutatott a jobb oldali fállal párhuzamos padra Szentpétery Elemér, amikor a gyülekezeti Biblia hétről hétre történő átadása során néhány mondattal emlékezett a gyermekkorára.

Teljes életút ismertetésére ilyenkor természetesen nincs lehetőség, csak kiragadott momentumokra. Elemér elmondta, hogy építészként a cége távolította el a rendszerváltást követően az Országház tetejéről a vörös csillagot. Akkor már tudtam, hogy kémi fogom a lehetőséget: mu-



tathassam be a gyülekezeti újságban is...

Kezdjük azzal, hogy miként is került kapcsolatba a Szentpétery és a Koronka család. Nos, amint említettem, Szentpétery Lajos járási főszolgabíró és a Wattay leszármazott Paula férje Koronka Gábor tisztí főorvos munkájuk során gyakran időztek együtt a járásban. Innen a közelebbi ismeretség. A két család



1986. Esküvői kép

összejárt, s a főszolgabíró fia pedig, aki a keresztségben a *Gerő Elemér* nevet kapta, megkérte Koronka Judit kezét.

Gerő Elemér eredetileg a Ludovikán végzett katonatiszt volt, légvédelmi tüzér. A háború után leszerelt, és építész lett.

Innen Elemér hivatása is. Pesten laktak, ám a nyarakat a nagypapánál, a doktornál töltötte. Gyakran időzött a Matyókéknál is. A családnál gyakran rajzolt, különösen Aladárnál, aki neves sportlétesítményeket tervezett. Hiába volt azonban a családi indíttatás, a tehetség, aki 1958-ban felvételizett a középiskolába, annak bizony megnézték a pedigréjét is. Ez pedig Elemér esetében a hatalom akkori birtokló szempontjából pöttyös volt, ahogy akkoriban mondták, arisztokrata származása miatt X-es, akinek a népi demokráciában az Ybl Miklós Építészeti Szakközépiskolában helye nincs. Végül azonban az édesapja kapcsolata



révén – annak idején egy miniszterhelyettesnek is tervezett – csak felvették. Innen pedig már egyenes útja vezetett az egyetemre.

Elemér pedig megkezdte szakmai sikereiben gazdag életét. Diplomája kézhezvételét követően két évig az egyik fővárosi építőipari vállalatnál volt kivitelező építészvezető, majd 16 évig ugyancsak a főváros Ingatlankezelési és Építési Főigazgatóságán dolgozott. Elsősorban a belső kerületek rehabilitációjában vett részt. A rendszerváltás éveiben a Műemlékhelyreállító Kiszövetkezet főmérnöke volt. Ekkor történt az a bizonyos vörös csillag eltávolítás is.

– Azonnal meg akarták venni a szétfűrészelt darabjait – meséli mosolyogva. – Erről azonban szó sem lehetett. Ma is ott pihen a Parlament padlásán.

Ez a kisszövetkezet újjította fel az épület kupoláját is. Ezt követően, 1992-től saját magáncégének ügyvezetője. Lakó- és középületeket tervez, településrendezési terveket készít, műszaki és banki ellenőrzéseket vállal. Pályafutása során számos társasházat és klubházat, könyvtárat, tornatermet tervezett.

Képeket mutat, elkészült társasházakat, a kép sarkába pedig a tervezett látványtervet applikálva, amely persze kísértetiesen hason-

merkedett itt Pomázon. Nagyon szerették a pasaréti *Joó Sándor* prédikációit is hallgatni, Újpesten, ahonnan 9 éve költöztek Pomázra, *Gyökössy Endre* gyülekezetébe jártak, utóbb az ugyancsak újpesti lelkész, *Szigeti János* elmélyült prédikációi jelentettek számukra lelki feltöltődést – mint ahogy amióta itt élnek Pomázon, *Nyilas Zoltán* esperes úr és *Máthé Zoltán* lelkipásztor úré.

Hálások a sorsnak, hogy életüknek ebben



1991. március - A vörös csillag levétele az Országház tetejéről

lít az elkészült műre. A legnagyobb műve egy kétszer 122 lakásos társasház Kőbányán. Pomázon is tervezett néhány családi házat.

Ne higgyük azonban, hogy Szentpétery Elemér életében csak a munka létezik. Feleségével több mint három évtizede kötötte össze az életét, kettőjüköt öt gyermek és 10 unoka örvendezteti. A nagy család gyakran időzik a Fáy utcai házukban, amelynek óriási udvarán van hely közös játékra, focira is.

– Ezért is nem ültetem több fát – mutat a füves focipályára Elemér.

A gyakori vasárnapi összejövetelek mellett is igyekszik a pár minél több alkalommal részt venni az istentiszteleteken. Elemért – említettem az örmény gyökereit – római katolikusnak keresztelték, a református vallással anyai nagyszülei és édesanyja révén is-

a szakaszában Pomázon lakhatnak, és a kedves, szeretett pomázi gyülekezet tagjai lehetnek. Mint ahogy Elemér számos őse évszázadokon át.

Hardi Péter



Április 30-án, a Biblia-staféta bizottságtevőiként



## PÜNKÖSDI LEGÁCIÓ



Pünkösdi ünnepének hétfőjén istentiszteleteinken VARGA FANNI legátus, a KRE Hit tudományi Karának II. éves hallgatója szolgált igehirdetéssel az ApCsel 2. fejezetének válogatott versei alapján.

## A SZENTPÉTERY CSALÁD FÉNYKÉPALBUMA



*Dr. Szentpétery Lajos köszönti  
József Ferenc királyi herceget  
1926-ban*



*Dr. Szentpétery Lajos  
főszolgabíró 1928-ban*



*1926. Zászlószentelés  
Pomázon; jobb szélén  
Dr. Szentpétery Lajosné*



*Koronka Juci és Sári  
1920-ban*



*A nyolc unoka a Koronka-ház  
udvarán 1953-ban*



*felsővattai Wattay Gusztáv 3 leányával,  
Saroltával, Paulával és Jolánnal  
és Zboray Levente unokával  
1971. szeptemberében*



*Szentpétery Elemér a Fővárosi Tanács  
dísztermében mond beszédet az Ifjúsági  
Parlamentben 1982. márciusában*



*Az unokák*



Az idei egyházmegyei kórustalálkozót *Bokorné Forró Ágnes* karnagy, a rendezvény szervezője nyitotta meg a kórusok köszöntésével. Néhány technikai instrukciót követően megkezdődött a nagy énekkari találkozó, melyen 14 kórus közel 300 énekes vett részt.

Szentendre református gyülekezetének lelkésze, *Dr. Harmathy András* a 89. zsoltár második verse alapján tartott áhítatot: „*Uram, kegyelmes tetteidről énekek örökké, nemzedékről nemzedékre hirdetem hűségedet.*” A lelképásztor elmondta, hogy azért is szükséges ez a kórustalálkozó, mert eljut az Úrhoz az együtténeklés üzenete. A kórusokhoz is szólt: olyan jó, hogy énekeltek, ne hagyjátok abba, mert mint egy pajzs megvéd benneteket! Imával fejeződött be az áhítat.

Az egyházmegyéinkhez tartozó 52 település közül képviseltette magát Erd-Parkváros, Órbottyán, Szokolya, Salgótarján, Diósjenő, Tahitótfalu, Bia, Páty, Gödöllő, Fót, Pécel, Pomáz és Szentendre gyülekezeti kórusai. Részt vett még a Vox Insulae Sziget Hangja ökumenikus kórus is. A résztvevő kórusok 4-5 percet kaptak a szolgálatukra.

A pomázi Psalmus kórusunk három darabot adott elő: S. Jacobi: Hitben élj (vezényelt: *Blaskóné Tímár Eszter*), Roy Krisztina: Az Isten Bárányára (vezényelt: *Kiss Árpádné*), és Goudimel: Örvendezetek az erős Istennek (vezényelt: *Kiss Árpádné*).

Különleges színfoltja volt a találkozóknak a pátyi együttes előadása: a *Vizi István* és *Vizi Dániel* – apa és fia – vezette nagy létszámú kórus csodásan betöltötte a termet és a szíveket. Igazi csemege volt nemcsak a fülnek, hanem a léleknek is a Fót-Központi Református Gyülekezet *Gárdonyi Zoltán* Énekkara és a Péceli *Ráday Pál* Vegyeskar közös előadásában meghallgatni *Gárdonyi Zoltán*nak Az Isten emberének imádsága – 90. zsoltár című



művét. Szintén emlékezetes volt a szentendrei református kórus fellépése, akik Kodály 114. zsoltárát énekeltek a tavalyi papkerti koncertünkön megismert *Szotyori Nagy Gábor* orgonaművész közreműködésével.

Két összkar is megszólalt az alkalmon. Először *C. Goudimel* 47. zsoltárát próbálták el közösen a kórusok *Vizi István* nagytiszteletű úr vezényletével, majd befejezéstül *Mendelssohn* 42. zsoltára első tételét adta elő néhány kórus *Németh Pál* karnagy vezetésével és *Vizi Dávid* orgonakíséretével.

A zárót *Nyilas Zoltán* esperes úrtól hallhattuk: „A zene a reformáció szívverése volt” – fogalmazott néhány éve a Német Protestáns Egyház lelkészi elnöke. A zenét a Szentlélek eszközeinek tekintették a reformátorok, s az is. Hiszen a Szentlélek inspirálta az

Igét, tette, teszi élővé és hatóvá, de a bibliai ígétől inspirált, kegyelemben részesült emberek voltak azok, akik másokat is megragadó zenét tudtak alkotni, Isten Fia „idő fölötti szívből” meghallani és megszólaltatni.

A református *Barth Károly* (1886-1969) úgy fogalmazott, hogy az angyalok Isten tiszteletére Bachot játszanak, a maguk gyönyörűségére meg Mozartot. Az ő zenéje volt az, amit halála órájáig minden reggel hallgatott a korszakos jelentőségű református teológus. Luther szívesen használta a húros hangszereket, maga is játszott lanton, és nemegyszer idézte a *Jelenések* könyvét: „A huszonnégy vén leborult a *Bárány* előtt, mindeniknél hárfák...” (Jel 5,8). A reformátor



Dr. Harmathy András lelképásztor



szenvedélyesen szeretett énekelni is. A nürnbergi kortárs mesterdalnok, *Hans Sachs* (1494-1576) „wittenbergi fülemülének” nevezte őt.

Ha valaki énekel, akkor a halál közepén is az életet éneklé – s talán ezzel a mondatával jellemezheti leginkább Luther a reformáció és a zene összefüggését és lényegét.

Ezután a házigazdák szeretetvendégségre hívták a kórusokat, mely alkalmat adott a kottacserékre és a személyes ismerkedésre. A kórusvezetők külön teremben megbeszélték a következő évi teendőket, és értékelték a kórustalálkozót, mely Isten kegyelméből most is megvalósulhatott.

Andrási Jánosné Marika

## A PSALMUS KÓRUS PÜNKÖSDI SZOLGÁLATA



A karvezetők *Csiszár Krisztina* és *Kiss Árpádné Erdélyi Piroska* voltak



*Orbán János* a „*Töj, Szent Lélek, szabadsággal*” című dalt énekelte el

Gyülekezetünkben szeptemberben indult egy új családos kör, ahol gyerekek kézműves foglalkozásával párhuzamosan, a szülők beszélgetnek egymással.

Első félévben Szarka Miklós tiszteletes úr három előadásáról beszélgettünk. Mivel mindannyian gyermekeket nevelünk, nevelés során sok kérdés merül fel bennünk, az előadások és beszélgetések által sokat gazdagodtunk, ezért nagy örömmel hívtuk meg közénk Miklós bácsit, hogy személyesen is megismerkedhessünk vele.

Május 21-i előadása középpontjában a család állt. Rávilágított arra, hogy mi fontos és milyen hatások érik családunkat, kapcsolatainkat, amik kihatnak gyerekeink nevelésére.

A nevelés már a gyermek születése előtt elkezdődik azzal, hogy hogyan vártuk a gyermeket, elfogadtuk-e nemével, adottságaival, képességeivel együtt. Volt esetleg egy vágyfantáziánk vele kapcsolatban, hogy ő majd okos lesz, sok diplomája lesz, vagy feladattal ruháztuk fel, hogy majd boldoggá tesz minket, hogy vele sokkal jobb lesz? Ez az első időszakban egyáltalán nem biztos, hogy így lesz.



Dr. Szarka Miklós  
lelképítész

Nagyon fontos, hogy ki neveli a gyereket? Egyedül, ketten vagy a család neveli?

Az apa-anya kapcsolata meghatározó, hogyan tudunk egymással kommunikálni, hogy nekünk milyen a kapcsolatunk egymással. A szülők jó kapcsolatából kiindulva van optimális esélyünk gyerekeinket jól nevelni.

A két szülő soha nem lehet ugyanolyan információ birtokában a gyerekeiket illetően. Az anya, aki egész nap a gyerekekkel van, sokkal többet tud a gyerekeiről, mint az egész nap munkában lévő apa. Nagyon fontos, hogy hogyan adjuk át egymásnak az információkat a gyerekekről, hogy szinkronban legyünk. A munkahelyi feszültségek, az anya kimerültsége megzavarják, megzavarhatják ezt a szinkronizációt. Itt jön a kérdés, hogy valóban ketten nevelünk-e, tudjuk-e egyeztetni a nevelési elveket és határokat, amikkel gyerekeinket jó irányba szeretnénk terelni.

A másik nagyon fontos dolog, a szülők mintaképe, amit a szüleitől, nagyszüleitől hoznak akár tudatosan, akár tudattalanul. Van, hogy ezeket a mintákat etalonnak tartjuk, de az is lehet, hogy tiltakozunk ellene, és mi másképp szeretnénk csinálni. Hozunk magunkkal negatív és pozitív mintákat is, amelyeket házasságunkba és nevelésünkbe beépítünk. Például egy önző apától a fia is önző-

REFORMÁCIÓ 500



**NYUGTALANÍTÓ ÉS ÉGETŐ KÉRDÉSEK**  
- gyerekeink nevelése közben,  
melyekre éltető válaszokat keresünk  
Dr. Szarka Miklós előadásáról

seget tanul. Ez az én-központúság rákeltető vírus, amely tönkre teheti későbbi házasságát. De a pozitív minta, mint például az áldozatkészség, gyümölcsöt hoz a házasságba. Nagyon nehéz a negatív mintákból pozitívát formálni. Nem elég az egyik szülőnek tudni, hogy hogyan nem akar nevelni, azt szinkronba kell hozni a másik szülő elképzeléseivel, és együtt hasonló nevelési stílust kell létrehozniuk és megvalósítaniuk. A legmélyebben a mi hasonló értékrendünk épül be a gyerekekbe.

Ugyanígy a mi gyerekeink is mintát visznek rólunk, és az egymással való kapcsolatunkról. Fontos, hogy a fiúk női mintát is visznek és a lányok férfi mintát is.

Ez nagy részben meghatározza a párválasztásukat és felnőtt kapcsolataikat. A mi kapcsolatunk alapján hisznek vagy nem hisznek a házasságban, nagyon fontos a hitelességünk minden téren.

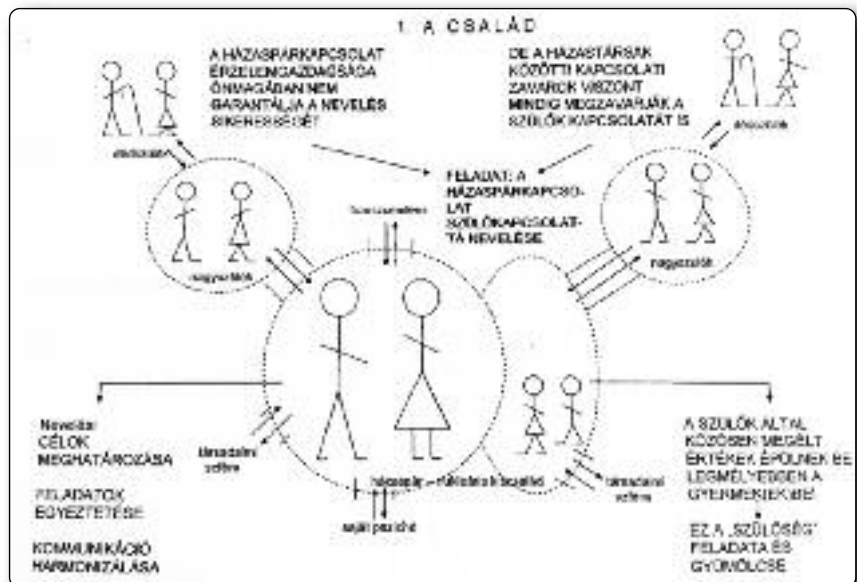
A nő önmagát adja! Ne akarjon másnak látszani! Ne szolgálja ki férjét úgy, hogy a férj

visszaél vele, és a férj se szolgálja ki a feleséget, ha visszaél vele! Az apa jó minta tud lenni a fiú számára, ha szereti a munkáját, és ezt a gyerek is látja.

Fontos, hogy mit várunk el a gyerektől.

Mi az, amit szabad és mi az, amit tiltunk, mitől szeretnénk megóvni őket. Nagyon sok hatásnak ki vannak téve, de mégis legnagyobb felületen otthon, tőlünk szedik fel a negatív és a pozitív mintát is.

Olyat várunk el gyerekeinktől, amit mi is be tudunk tartani! A piros-sárga-zöld jelzések mindenkire vonatkoznak. Ha piros, minden tiltva van, akkor tilalomfák között érzi magát a gyerek. Ha minden zöld, akkor a gyerek nevel minket. A sárgára is szükség van. Kell türelmi idő, például négyszer szőlő, de azért ötödszöre már be kell jönni a kertből, különben annak következményei lesznek. A háromféle „szín” megfelelő arányú használata eredményez jó nevelést. Ki mit villogtat túl? Lehet egyik szülő keményebb





## A SZÜLŐVÉ VÁLÁS MINDENNAPI FELADATAI

- 1. BESZÉLJÜK MEG, HOGY VÁRTUK-É ÉS ELFOGADTUK-É GYERMEKÜNKET NEMÉVEL, ADOTTSÁGAIVAL, KÉPESSÉGEIVEL EGYÜTT, VAGY NEM.**
- 2. MONDJUK EL EGYMÁSNAK, HOGY MILYEN NEVELÉSI STÍLUST HOZTUNK MAGUNKKAL – VAGY NEM HOZTUNK –, ANNAK ÉRDEKÉBEN, HOGY EGYÜTT HASONLÓ (NEM AZONOS) NEVELÉSI STÍLUST PRÓBÁLJUNK MEGVALÓSÍTANI.**
- 3. BESZÉLJÜK MEG, HOGY MIK AZOK AZ ALAPVETŐ ELVÁRÁSOK, AMIT / AMIKET MI VÁRUNK EL A GYERMEKTŐL, AMIT MI IS NYÚJTANI TUDUNK EGYMÁSNAK: PIROS – SÁRGA – ZÖLD „SZÍN” MINDENKIRE ÉRVÉNYES!**
- 4. HA LEHET, RENDSZERESEN TÁJÉKOZTASSUK EGYMÁST A GYERMEKKEL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓINKRÓL, BENYOMÁSAINKRÓL, ANNAK ÉRDEKÉBEN, HOGY MI KETTEN LEGYÜNK KÉPESEK VÉLEMÉNYT ALKOTNI, ELISMERNI, DICSÉRNİ ÉS SZANKCIONÁLNI.**
- 5. MI EGYÜTT KÍMÉLJÜK MEG GYERMEKEINKET KETTŐNK KONFLIKTUSAITÓL, ÉS EGYEZZÜNK MEG ABBAN, HOGY MI MINDENTŐL KELL MEGÓVNNUNK ŐT.**
- 6. A SZÜLŐK ÉRZELEMGAZDAG SZÖVETSÉGE A LEGHATÉKONYABB NEVELÉSI ERŐ. EZ ALAPOZZA MEG, HOGY A GYERMEK ÉLETE SORÁN MOTIVÁLT LEGYEN ÉRZELEMGAZDAG KAPCSOLATOKRA, MELYEKBE MAJD Ő IS ADNI ÉS ÓVNI LESZ KÉPES.**



(piros), a másik engedékenyebb (zöld), nagyon fontos, hogy a szülők egyeztessenek egymással, de ne a gyerekek előtt!

Nagyon meghatározó még a nevelésben a nagyszülőkkel való kapcsolat kezelése. Mai világunkban nagy szerepet kapnak a nagyszülők, szükség van a segítségükre a gyerekek körüli logisztikában, óvodába szállítás, ebédeltetés stb. Kérdés, tudunk-e minőségi kapcsolatot tartani, hogyan rezonálnak a nézeteltérésekre apa-anya között. Hogyan lehetséges ez a három generációs együttműködés?

A fiatalok és az idősek kölcsönösen tiszteltben tartják egymás önállóságát, és érzékelik saját határait. Baj ott van, ha valamelyik fél nem ismeri a határait, és beleszólnak olyan problémákba, melyek csak az adott szűk családra vonatkoznak. Ez feszültséget eredményez. Minkét családban megvannak a belső problémák, feladatok, melyet mindenki csak maga oldhat meg, vagy hordozhat. A nagyszülő nem családterapeuta, nem tud segíteni, ha férjével vagy feleségével valami problémám

van. Egymás Istennel való kapcsolatán sem tudunk segíteni, nem kell egyik félnek sem meggyőzni a másikat, de meg lehet mondani, hogy mi Istenben hiszünk, és gyermekeinket se próbálják más tanokra tanítani. Imádkozhatunk nem hívő családtagjainkért!

Vannak olyan feladatok is, melyeket közösen és kölcsönösen hordozhatunk, ilyen például a gyerekek A-ból B-be szállítása. A jó együttműködéshez elengedhetetlen a kölcsönös nyíltság és a cirkulatív kommunikációs kultúra. Ne sunyonyogva terjedjenek az információk! Nézeteltérések, eltérő értékrend a nagyszülők és a szülők között nehezíthetik ezt a cirkulatív áramlást.

Az előadás csúcsa az isteni kegyelem. Sok hibát vétünk, sokszor kapcsolatunk is sérül, külső hatások is megzavarják az idilli állapotot, de Isten kegyelmében mindig lehet bízni. Isten bármely hibánkat ki tudja javítani. Minden igyekezetünk mellett nagyon fontos, hogy gyermekeinkért imádkozzunk, és Istenre tudjuk bízni őket minden helyzetben. A hitben nevelés nagyon fontos, de hitre csak Isten kegyelme tudja eljuttatni őket.

Mindenkinek szeretettel ajánlom a mel-lékelt képen látható 6 pont négy szemközti illetve Istennel hatszemközti megbeszélését a szülővé válás mindennapi feladatairól! Aki szeretné meghallgatni az előadást, itt megtalálja:

<http://honlap.parokia.hu/lap/pomaz-csobankai-reformatus-tarsegyhazkozseg/tetoltes/lista/hangfelvetelek-2/>

A családossalalkalmunk június 18-i alkal-mán 15:30-tól Szarka Miklós előadásáról beszélgetünk. A gyerekeknek kézműves fog-lalkozás lesz, aki szívesen beszélgetne az előadásról, azt szeretettel várjuk!

Benkő-Pályi Ágnes

## SEBESTÉNY-JÁGER ORSOLYA VÁNDOR ÉVEK

Bocsásd meg vándor éveim.  
Sok volt. Messzire vitt.

Jó lenne lábadohoz kuporodva  
hinni: ott vagyok megint,  
hol gyermek-énem lobbant  
huszonegy évemmel,  
a lappangó sötétet izedel el  
egy régvolt áprilisi reggel.

Messzire kellett tévednem,  
hogy lássam: e vándorlás mit jelent,  
és sokáig kellett símom,  
mikor megértettem hűségedet.

## NE FÉLJ

Ha olykor csillagtalán is az éj,  
ne félj.

Kopott zubbonyát szíved ledobja,  
hogy meztelen evezze a túlso partra,  
s bár csak parazsat látsz ott, füstje száll  
– a tóparton egy Ember áll.

Evezni egyre, semmit nem fogva,  
vámi kietlen, félőn, fogvacogva,  
kényszer kötözte szorításban,  
hogy talán a parton valami más van.

Még ha csillagtalán is az éj,  
Ő a menedéked. Ne félj.



## ÖTEZER ÉMBER MEGVENDÉGELESE (Lk 9,12-17)

Terítsd le sugarad, bíborló, drága fény  
a hegyen, hol ezernyi lélek térdepel.  
A kiszikkadt, fáradt arcokat  
terítsd be magaddal, végtelen kék lepel.

S terítsd le sugarad bíborló tüzevel  
a szomjazó és éhező szíveket,  
hogy csöndjeinkben végül megértsük Őt,  
és úgy fogadhassuk, mint Életet.

III. MISSZIOLÓGIAI  
KÖVETKEZTETÉSEK

A harmadik nagy terület a missziói konzekvenciák, következtetések. Néhány lehetőséget szeretnék megfogalmazni, amennyire emberileg előre lehet mutatni a jövőbe, illetve, hogy a jelent hogyan lehet kezelni. Segítségül hívom ehhez a híres amerikai missziológust, *Lesslie Newbigint*, aki egy kiváló könyvet írt „Evangélium a pluralista társadalomban” címmel, ennek a könyvnek a legfontosabb meglátásait szeretném összefoglalni, mert ez nagyon szól a mostani helyzetben és konkrét kérdéseket vet fel a jövőt illetően arra nézve, amit mi Isten eszközeiként tehetünk.

A nyilvános igazság szintje

Newbigin bevezet egy fogalmat, amit így nevez: *a nyilvános igazság szintje*. Felteszi azt a kérdést, hogy mit lehet tenni azért, hogy Jézus Krisztus ügye, Isten ígéje és benne az



evangélium újból a nyilvános igazság szintjére kerüljön. Tudunk-e, lehet-e, kell-e tenni érte valamit? Mert ha az evangélium a saját kultúrkörében, a saját helyén a nyilvános igazság szintje, akkor az azt jelenti, hogy az természetes, tehát nemcsak az egyházban van jelen, hanem átjárja a társadalmat, a kultúrát, a gazdaságot, az oktatást, a társadalom minden színterét. Hol vagyunk már ettől, még akkor is, hogyha Magyarországon mi most éppen bizonyos tekintetben talán kivételezett helyzetben vagyunk!

Mit jelent a mindennapokban a nyilvános igazság szintje? Mondok egy példát, amit mi magunk átéltünk. A lányunk ballagott. Egy ballagási ünnepséget ugye úgy szervezünk meg, hogy utána elmegyünk étterembe, hogy az édesanyának se kelljen odahaza robotolni, hanem maga is ünnepelhesen. Elmegy a család az étterembe, és nem feltűnően, nem kihívóan, de hát elmondjuk az asztali áldást. Mert mi ott is keresztyének vagyunk. És a szomszéd asztaltól úgy néznek ránk megvetően, mintha a Holdról jöttünk volna, hogy kicsodák ezek. Ennyire nem a nyilvános igazság szintje most az egyház, amit az evangélium jelenléte képvisel ebben a világban.

Holisztikus misszió

Hatalmas kérdés: mit tehetünk azért, hogy az evangélium újból a nyilvános igazság szintje legyen? Ezzel kapcsolatban Newbigin egy újabb kérdést vet fel, amikor már-már a



kérdésre választ adva hangsúlyozza a *holisztikus misszió* fontosságát. A holisztikus misszió azt jelenti, hogy Isten az egész világ ura. Tehát mindenhol jelen van, ezért az egyház bátran lépjen ki a világba, és ismerje meg az embereket, akikhez szólni akar, hogy milyen kérdéseik vannak, milyen problémákkal küszködnek, és a konkrétumot megismerve tudjunk úgy biznyságot tenni, úgy szolgálni közöttük, hogy az ne valami olyan általánosság legyen, ami mindenkire szól, de senkit nem érint igazán. Tehát megismerni a világot, mert Isten a világ ura, és leföldelten továbbadni az Igét, az üzenetet, Jézus Krisztus evangéliumát, hogy a hallgató valamilyen formában kötni tudja a saját életéhez. Akkor az a saját életében, mindennapjaiban életfontosságú lesz.

Newbigin azt is mondja, hogy ez nem a tanítói biznyságtételt jelenti első szinten, hanem egyfajta erősítő, bátorító, vigasztaló, lelkigondozói aspektust jelent, amire később, ha már létrejön a közösség, rá lehet építeni a tanítást, aztán rá lehet építeni a prófétai hangot, az intét. Tehát először a lelkigondozás, illetve az evangélizálás, utána a tanítás és a prófétai hang.

De Newbigin nagy teológus volt, és azonnal meg is fordítja ezt az egészet. Azt mondja, hogy vigyázzunk, mert a holisztikus misszióknak ebben a szemléletében mindig ott van az a veszély, hogy olcsó konform módon kiszolgáljuk az embereket. Mit szeretnétek? Mi persze mondjuk, hogy nem ezt akarjuk, de észre sem vesszük, gyakorlatilag már ez történik. Egyébként sokszor ez a konformizmus nemcsak veszélyeztet bennünket, hanem már beleestünk a kísértésbe, ezért mondja Newbigin, hogy vigyázzunk, mert a világ kérdései önmagukban nem az életre és az örök életre vezető kérdések. Ha mi ezekre akarunk válaszolni, baj van.

Nézzük meg, hogy a Bibliában az első keresztyén igehirdetések, biznyságtételek hogyan szólaltak meg! A keresztyének rend-

szesen összegyűltek, hallgatták az Igét, megtörték a kenyeret, imádkoztak egymásért, belülről nem marakodtak, hanem megfogták egymás kezét, erősítették egymást, egymás hite által épültek, és aztán kimentek a pogány világba, és ott hitelesen tették a dolgukat. Élték az életüket, miközben rendszeresen összegyűltek, és újból és újból erősítették egymást. Egyszerűen látszott rajtuk az Isten Szentlelke által ez a mennyei több. És erre a mennyei többre aztán a világban rákérdeztek, és akkor adott volt a kairoosz, mert erre válaszként már megszólalhatott a szintiszta evangélium. A Szentírásban minden egyes igehirdetés és keresztyén biznyságtétel ilyen módon jött létre.

A hagyomány és a megújulás kapcsolata

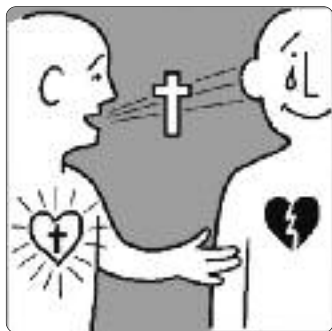
A holisztikus misszió kapcsán felmerül még egy kérdés: a hagyomány és a megújulás kapcsolata. Nagyon nehéz kérdés, amit nem lehet kikerülni, ha arról beszélünk, hogy a ma emberét hogyan lehet annak az Istennek az Igéjével megszólítani, aki az egész világ ura.



A hagyomány és a megújulás milyen arányban legyenek egymással?

Reformáció 500. Újból jön az, hogy hát kell a megújulás. Mondjuk meg mi, egyházvezetők, mit teszünk azért, hogy megújuljunk! Mert az egyház mindig megújítandó. Szerintem nem jól értjük a reformációt, abban az

értelemben, hogy formáció (teremtés), deformáció (bűneset), reformáció: visszaállítani az eredeti alapra. Nekünk ennyit kell tenni. A megújulással csupán az a bajom, hogy olyan gyarlók vagyunk, hogy a „megújulásban” igazából mindig a saját öncélú írásértelmezésünknek, kegyességi irányzatunknak megfelelő önmegvalósítás történik, miközben teljesen elvetjük a régit, azokat, akik előttünk jártak, és „majd mi megmutatjuk!” Átéltük ezt a generációváltásban is. A fiatal lelkész azt mondja: amit az elődöm csinált, az semmi! Itt vagyok én, majd én megmutatom! Vagy frissen megtért gyülekezeti tagok... Nem gúnyolódni akarok, mert szent és áldott ez a buzgóság, de ott van a bibliai ige, hogy becsüljük meg azokat, akik előttünk jártak, és figyelvén életük végére, kövessük a hitüket. Hagyomány és megújulás nyilván összefügg, az előttünk jártak igeértésére, hitére, építkezésére, akik a Krisztusra építettek, mi is tudunk építeni a mai kornak megfelelően.



az irdatlan feszültségben ültem ott. Rengeteg ember, akkor éppen abszolút nem kívántam ezt a közeget, de hát ránéztünk a jegy árára, és nem lehetett visszautasítani. Világstár allűr: másfél órás késés. Végre elkezdődött a koncert, és utána nem emlékszem semmire, csak arra, hogy valami olyan csoda történt – nem tudom másként mondani –, olyan szent profizmus, hogy abszolút elfeledtette velem, hogy fáradt vagyok, hogy nem vagyok felkészülve a holnapra, és tudtam csak a jelenben lenni. Ez az ember nyomorúsága: nem tudunk a jelenben lenni. Az üdvösség pont ez. Pannenberg így definiálja az üdvösséget, a boldogságnak ezt a maximumát, ezt a legfőbb jót, hogy: nem számít a múlt, a bűneid megbocsáttak. Kiteljesedik a jelen, sőt a jövő betör a jelenbe. A Krisztus által készített jövő a jelenbe, és a jelenben tudunk élni, mert az üdvösség az örökkévaló jelen. Tehát egy koncerten éltem át ezt, aztán azóta többször, istentiszteleten újból és újból, de most szándékosan világi példát mondtam.

**Istentisztelet: mennyei jövő a jelenben**

Newbigin felvet még egy harmadik aspektust is a missziói konzekvenciákat illetően (ami engem rendkívül izgat folyamatosan), ez pedig az istentisztelet egysége, összhatása. Az úrnapi istentisztelet a gyülekezet életének egy kiemelkedő eseménye. Ha egy gyülekezet nyitott, és jó ott jelen lenni, akkor oda bárki bejöhet, az is, aki keres, az is, aki érdeklődő. Tényleg, milyenek a mi istentiszteleteink úgy összhatásában? Hiszünk az igehirdetés és a liturgia egységében az *aranyalma ezüsttányéron* elv alapján, hiszünk az igehirdetésben, és nem szabad, hogy az igehirdetést kiváltsa valami liturgiai elburjánház, vagy bármiféle bűvészkedés, de ugyanakkor lehetnek különböző istentiszteleti műfajok, amelyek a helyükön vannak.

Ez egy alapvető kérdés, és nem csupán azok számára, akiket kizavarni sem lehet a templomból (hála Istennek, vannak ilyenek), hanem azoknak is, akik oda váratlanul „betévednek” (idézőjelben, mert hisszük, hogy az Úr vezette oda őket, még ha ők ezt nem is tudják). Ha én felmegyek a szószékre, és körbenézek a gyülekezeten, azonnal látom azokat az új arcokat, akiket nem ismerek. Ilyenkor mindig elmondok magamban egy fohászt, hogy „Uram, küldd el a Te Szentlelkedet, hogy ha nem is érinti meg őket az igehirdetés, de hiszem, hogy megérintheti a Te hatalmad által, és add meg, hogy az összhatás olyan legyen, mint amit a tanítványok átéltek a megdicsőülés hegyén. Ez két betű: JÓ. Jó volt itt. És ebben megerősödve menjenek vissza a völgybe, a hétköznapokba.”

Alapvető kérdés tehát, hogy túl az igehirdetésen, milyenek az istentiszteleteink. Beleértve azt is, hogy amikor belépek, hogyan fogadnak, hogyan szólnak hozzám,

bejön a jelenbe, és aztán megerősödve mehet tovább. Noha az Isten cselekszi ezt az egészet, de mint az Ó munkatársai, arra méltatott bennünket, gondoljuk át, hogy mit tehetünk azért, hogy ez így legyen. Direkt nem sorolom, mennyi mindent teszünk azért, hogy ne így legyen. Mennyi olyan rossz, negatív benyomás, élmény érhet valakit, olyat is, aki régóta jár oda, és olyat is, aki, lehet, hogy azt mondja, hogy most voltam itt először, de ide többet nem jövök.

emlékszem, hogy egy nagyon fárasztó nap után este kellett elmenni erre a koncertre, úgy hogy másnap is nagyon nehéz nap elé néztem, és arra még nem voltam kész. Különös feszültséggel tölt el, hogy este van, fáradt vagyok, de ide még el kell menni, és hogyan fogok felkészülni a holnapra. Nagyon nem szeretek készületlen lenni. Ebben

emlékszem, hogy egy nagyon fárasztó nap után este kellett elmenni erre a koncertre, úgy hogy másnap is nagyon nehéz nap elé néztem, és arra még nem voltam kész. Különös feszültséggel tölt el, hogy este van, fáradt vagyok, de ide még el kell menni, és hogyan fogok felkészülni a holnapra. Nagyon nem szeretek készületlen lenni. Ebben

emlékszem, hogy egy nagyon fárasztó nap után este kellett elmenni erre a koncertre, úgy hogy másnap is nagyon nehéz nap elé néztem, és arra még nem voltam kész. Különös feszültséggel tölt el, hogy este van, fáradt vagyok, de ide még el kell menni, és hogyan fogok felkészülni a holnapra. Nagyon nem szeretek készületlen lenni. Ebben

Aki az istentiszteleten ül az Isten Igéjét hallva, a testvéri közösséget megtapasztalva át kell hogy élje ezt a mennyei jót. Hogy eltöröltetett a múlt, hogy a mennyei jövő



#### IV. A GYÜLEKEZETÉPÍTÉS LEHETŐSÉGEI

Végezetül a zárógondolatok. Szóltunk egy igei, teológiai alapvetésről, szóltunk egy szerény helyzetfelmérésről, amely konkrét kihívásokat tartalmazott, és végül néhány missziológiai konzekvenciát próbáltam megfogalmazni a jövőt illetően. Az exkurzus nagyon egyszerű a gyülekezetépítés kapcsán.

Az egyik, hogy a lelkész legyen lelkipásztor és csinálja azt, ami a dolga. Ne más! Tehát ha tanul valami mást, az jó, mert elmélyíti a teológiai tudását, de aki lelkipásztor, az legyen *lelki-pásztor*. Beleértve ennek a komplex szolgáltatnak minden területét. Munkatársak kellene, de ő a felelős, hogy ezek összhangban működjenek. Ideértve az igehirdetésre való komoly készülést, a pásztorációs munkát (ami rendkívül fontos, és mindig itt spórolunk időt), a jövő generáció nevelését, a hittanosok, a hittanosok szülei, a gyülekezet vezetőit, a gondnokokkal, presbiterekkel való kapcsolattartást, jelenlétet a településen. Csak a gyülekezeten belüli feladatokra gondolok, az egyéb dolgok, intézmény menedzselését hagyjuk is. A gyülekezet intézményének ne a lelkész legyen az igazgatója, bizza azt hívő szakemberekre, akik garantálják annak egyháziasságát, de a lelkipásztor legyen lelkipásztor.

Van arra példa Dunántúlon, hogy olyan kis gyülekezet újult meg, amiről mi már lemondunk, amit már leírtunk, de odament egy lelkész, és semmi mást nem csinált, mint ami a dolga. És ma már miatta költöznek oda emberek, annyira megerősödött ez a gyülekezet. Szóval ne mondjuk, hogy reménytelen a helyzet. Az Úristen működik természetesen, Ő teszi ezeket a csodákat, Ő adja az áldást, Nála nélkül semmit se cselekedhetünk, de a lelkész csinálja azt, ami a dolga. A gyülekezet meg nagyon szeresse a lelkipásztort és imádkozzon érte. Szeresse hibáival, minden nyomorúságával együtt. Ezeket az evangéliumi intés szabályait betartva meg lehet beszélni, miben kellene változni, mit kellene másként csinálni, és ha a lelkipásztor olyan, ahogy mondtam, akkor ezt szeretem igényli is. Ott, ahol érzi ezt a szeretetet, egy elhívott lelkipásztor még inkább szárnyakat kap. A szeretet pedig azt is jelenti, hogy anyagilag felvállalják, nincs egzisztenciális létbizonytalansága, nyilván a puritán élet szabályait szem előtt tartva, de mégis, mint családos emberre tekintve.

A másik: tudni együtt buzogni. Ez már a közösség. Lelkész és gondnok, lelkész és presbitérium, lelkész és munkatársak.

Együtt buzogni, ez nagyon nem megy nekünk. Kioltják a buzgóságok, az akarások, a túlbuzgóságok egymást. Annyira el tud keseríteni, amikor valaki megsértődik. Hívó ember nem sértődhet meg! Nem! Fájhatnak dolgok, de leteszem ezeket, és odaállok a közös ügy érdekében a magam helyére. Tudunk-e közösen buzogni?

És végezetül: legyen egyházfegyelem! Tartsuk be azt, amit előírtak! Azért az nem megy, hogy én számon kérem máson az előírásokat, a törvényeket, a szabályrendeleteket, én meg azt mondom, hogy rám ezek nem vonatkoznak. Legyen rend! Ami nem egy diktatórikus rend, hanem a Szentlélek által vezérelt, a törvényes keretek közötti rend. Bibliai elvárás, hogy minden ékes és szép rendben történjék. Rendtelenségben, káoszban, fegyelmezetlenségben nem lehet dolgozni. A ragacsos, sötét ügyek minden energiát, minden erőt elvisznek.



Németh Gyula volt kenesei lelkész mondta, hogy ő megtanulta az Úristentől, hogy ha őt valamilyen inzultus éri, először mindig nyelje le legalább a nyálát, annyit várjon, és csak utána reagáljon. Ugyanezt én úgy fogalmaztam meg magamnak, hogy egy éjszakát imádkozva várjak. Soha ne reagáljak le ilyet aznap. Majd másnap. Az ilyen helyzetekben az Úristen mindig megadja a megoldást, csak ki kell várni imádkozva, hogy ne romboljak, hanem építsek.

Egy igével zárom. A feltámadás himnuszának a vége így hangzik: „Ezért szeretett testvéreim, mivel Jézus Krisztus feltámadt, legyetek szilárdak, rendíthetetlenek, buzgólkodván az Úr munkájában mindenkor, tudván, hogy a ti fáradozásotok nem hiábavaló.” (1Kor 15,58) Jézus Krisztus ügye egy győztes ügy, tehát itt aggódásra nincs ok. Nekünk kell hűen tenni azt, amit az Úristen ránk bízott, az eredmény pedig nem tőlünk függ, tehát nem hiábavaló.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket.

(Steinbach József püspök úr előadása elhangzott 2017. március 2-án, a mátraházi presbiteri / szolgáló konferencián)

## BÚCSÚZUNK ORBÁN LACI BÁCSITÓL (1926 – 2017)

Május 25-én – Krisztus Urunk mennybemenetelének ünnepnapján –, életének 92. évében hazatért Teremtőjéhez ORBÁN LÁSZLÓ, gyülekezetünk Psalmus kórusának tagja, egykori pomázi presbiter, vagy ahogy mindenki ismerte: Laci bácsi. Június 9-én kísértük utolsó földi útjára és vettünk tőle időlegesen búcsút a budakalászi Csalogány utcai temetőben, azzal a biztos reménységgel, hogy találkozunk a mennyek országában, az örökkévalóságban.

### LACI BÁCSI

Csend van. Bennem is, körülöttem is. Nekem rendeltetett ez a csend most, amit sem emberi szó, sem ember gyártotta gépek zúgása nem tör meg.

Laci bácsira emlékezem. Kint énekelnek a rigók, erről eszembe jut a verses kötete: *Megjöttek a fecskék*. Nagyon szerette a tavaszt, az ifjúságot, ki tudná megmondani, miért ajándékozta meg őt a Teremtő ilyen hosszú ősszel? (Mózes a 90. zsoltárban elmélkedik Isten és ember dolgairól: „*A mi esztendeinknek*

*napjai hetven esztendő, vagy ha feljebb, nyolcvan esztendő, és nagyobb részük nyomorúság és fáradtság, amely gyorsan tovatűnik, mintha repül-nénk.*”) Vagy más ember felől miért dönt úgy, hogy élete tavaszát, delét sem élheti le itt a földön? Csak Pál apostollal együtt sóhajtottunk fel: „*Ó Isten gazdagságának, bölcsességének és tudományának mélysége! Mely igen kikutathatatlanok az Ő ítéletei és kinyomozhatatlanok az Ő útai.*” (Rm. 11:33.)

Az Úr Jézus Krisztus szeretetéből már korán, az 1970-es években ismerkedtünk meg, a mi családjunk és az Orbán család. A nagy lelki kiszáradás idején akik szomjúhoztak, összegyűltek hitvalló, élő IGÉT hirdető lelkipásztorok köré – az Orbán házaspár is –, és amikor felfedezték a mi éhségünket, szomjunkat, hívtak minket is. Egy ilyen csendes hétvégén tért meg Pista, a férjem is.

Laci bácsiék nemcsak a szívüket nyitották ki, hanem a házuk ajtaját is. Meleg, szeretetteljes összejelések voltak ezek Jézus Krisztus körül.

Később, mikor Budakalászon egyre

többen megtértek, a templomban folytatta *Szűcs Ferenc* lelkipásztorunk a bibliórákat, a pomázi emberek majd csak *Pap László* lelkipásztorsága idején kezdtek álmaikból ébredni.

Laci bácsi és felesége mindenben példaképünk volt. Szívük mindig meleg szeretettel volt tele. A gyermekeiket is példásan hitre nevelték.

Amikor megalakult a Pomáz-Budakalász-Csobánkai gyülekezet hármasa, Laci bácsi már elmúlt hetven éves. Bár a



meglőtt lábára sokszor panaszkodott, ez nem tartotta vissza attól, hogy minden kóruspróbán ott legyen, igaz, hogy vagy *Kukoricáné Éva*, vagy fia *János* hozta, vitte. Természetes, hogy egyre gyengült a látása, hallása, de őt ez sem zavarta. Sohasem felejtett el kottát kérni, igaz ugyan, hogy nem látta már, vagy elhagyta, de kért másikat. Tehát ő egy biztos pont volt a kórusunkban. Órá nem lehetett haragudni, nem volt miért, mindannyian csak szerettük. Sok

éven át az erdélyi utazásokat is vállalta, később, amikor már fárasztotta a hosszú utazás, csak országon belül énekelt velünk, de azt teljes szívvel-lélekkel tette. Isten gyönyörű tenor hanggal áldotta meg, és ő nem vonakodott dicséreti Istent a hangjával sem. Kedvence a *Golgota* című ének volt, ott találta meg megváltó Urát, ott tette le Jézus Krisztus elé mindazt, ami terhelte, és most, a mennybemenetel napján eljött érte az Úr, hogy végleg megszabadítsa földi élete minden terhétől, és magával vigye az örökkévalóságba. Áldott legyen az Úr!

Cseri Istvánné

Minden túlzás nélkül elmondható, hogy mindenki szerette, tisztelte, becsülte. Megragadó személyisége, kedvessége mindenkit jókedvre derített maga körül.

Különös kegyelme az Úrnak, hogy élete utolsó néhány évében magam is megismerhettem *Orbán Laci bácsit*, aki megtisztelt barátságával, bár neki minden ember a barátja volt, akit csak ismert.

Mindig lehetett vele őszintén beszélgetni Isten dolgairól. Abszolút példaképként állt előttem, ezért ilyenkor nagyon igyekeztem figyelni. Amikor jellegzetesen lehalakította a hangját, tudtam, hogy most kell nagyon koncentrálni, mert most a legfontosabbról, az igazán lényegéről tesz bizonyosságot. Az Úr Jézus Krisztusról és a Krisztusban élő ember dolgairól beszélt. Hogy mitől hiteles Isten gyermeke.

Ő tényleg Isten gyermeke volt, és ahogy most átgondoltam, hogy miből is táplálkozott az ő hitelessége, az Úr Szentlelke elem adta a Máté 18,3-at. Eszembe juttatta, hogy ami a legjellemzőbb volt rá, az az, hogy nemcsak hogy Isten gyermeke volt, hanem **Isten kisgyermek**e. Az Úr kisgyermekét ugyanis az jellemzi leginkább, hogy önmaga előtt nem nagy, hanem kicsinek tartja magát; akit a keresztyénsége nem nagyvá tett, hanem kicsivé. Micsoda paradoxon: a hívő ember úgy válhat lelkileg nagyvá (a mennyek országában), hogy kicsivé válik! Lelki szegénnyé, aki mindenben Istenre van utalva!

Laci bácsi úgy tudta megélni a Krisztuskövetését, hogy abban nyoma sem volt az öngazaltságnak, önmaga előtérbe helyezésének, valami keresztyén felsőbbrendűség-



tudatnak. Esperes úr úgy emlékezett meg róla a presbiteri gyűlésünkön, mint aki a másik embert mindig önmaga elé helyezte. Sőt, önmaga fölé! Igen, az ő lelki nagysága abban állt, hogy kész volt megalázni magát, nemcsak Isten, hanem az emberek előtt is.

Életgyakorlat volt számára a Krisztuskövetés, ami nem valamiféle derék vallásos, jó erkölcsös, hasznos jótékonykodó élet, hanem a bűnökkel való kérlelhetetlen szembenállás, szívünk legmélyéig. Mennyit viaskodott önmagával! Megváltó Urának, Jézus Krisztusnak kipróbált, állhatatos hű szolgája volt, magát mégis „haszontalan” szolgának tartotta. Életének mindig az Ige volt a zsinórmértéke, mely azt is mondja, hogy: „*gyűlölni fognak titeket az Én nevéért*”, ezért – bár jól esett neki – soha nem kereste a világ szeretetét. Sőt, a világ szeretete sokszor készítette önvizsgálatra. Kereste magában, amiben nem volt engedelmes az Úrnak.

Tavaly húsvét előtt – bűnbánati időben – Laci bácsi könnyekkel a szemében fogadott. Elmondta, hogy most is, túl a kilencvenen, mennyi tanulnivalója, mennyi változnivalója van még. Fialat lelkipásztortól bölcsességet, szelidséget, szeretetet tanul, önmaga bűneivel való szembenézést, a bűnök megvallását, Jézus vérével való megtisztulást. Rájött arra, még mindig mennyi büszkeség, kevélység van magában. Csordultig van a pohara az ÉN-jével, pedig jól tudja, hogy ha valaki nem üresíti meg magát, nem tudja Isten Szentlelke betölteni

a poharat. Nem tudja Önmagával betölteni, hogy Szentlelke által éljen és munkálkodjon.

Idén április elején mütötték. Számára az Irgalmas Kórházban töltött idő is a számvetés napjai, órái voltak. Feltolultak benne gondolatok, melyeket ki akart mondani, el akart beszélni. Minden szavával Krisztust dicsőítette. Majd magát korholta, hogy sokszor arra tekintett, hogy szeressék őt, és nem szólt, amikor szólni kellett volna. Fölsajdult belőle, mennyire irtózni kell a bűntől! Nem elég csak a megváltásról beszélni, a bűnt el is kell hagyni! Meg kell őrizni magunkat tisztán! Bánkódott, hogy a verseiben is sokszor finomkodott, hogy csak meg ne bántson valakit, és úgy érezte, ezért most megítéli Isten.

Utolsó napjaiban Laci bácsi már nagyon elkészült az erejével. Fájdalmai voltak. Nem evett, nem ivott semmit, kiszáradva, csonttá soványodva feküdt az ágyán, és arról beszélt, hogy mennyire szeretne már hazamenni. „Nincs már szívem félelmére...” Nem maradt más benne, csak könyörgés: lenne már vége. Szeretne már az Úrral lenni: „*aki hisz énbenem, ha meghal is, él*”. Együtt imádkoztunk: tekintsen szenvedő szolgájára kegyelmesen, fogadja Magához, és adjon neki örök békességet. Az imádság meghallgattatott. Dicsőség Istennek! A kisgyermek hazatért.

Puskás Attila

## ORBÁN LÁSZLÓ †

### KIRÁLYI MENYEGZŐ

Boldogok, kik itt ezen a földön élnek.  
Kik részesei mennyei ígéretnek.  
Ezért életüket nem élik hiába  
Mert hivatalosak a szent vacsorára.

Ezt a nagy vacsorát aki meghirdette  
Vére pecsétjével írásba fektette,  
Hogy aki csak él és hisz Isten szavának  
Legyen vendége e dicső vacsorának.

Szent lélek Úr Isten légy a segítségem  
Hogy a menyegzőben legyen helyem nékem.  
Mert én nem bízhatok saját érdememben  
Csak az értem állott drága keresztedben.

De addig, míg itt futjuk e földi pályát,  
Meg kell harcolni a hitnek nemes harcát.  
Így élő reménységben élünk már itt lent,  
Mert aki győz, az örökségül nyer mindent.

Testvérek csak menjünk az úton előre  
Melyen a Mester járt földi életében  
S ha majd végére érünk meglelt untunknak  
Vacsorához az angyalok ajtót nyitnak.

Budakalász 2014. május 25.



Márk evangéliuma után ugrunk egyet az időben. Az Apostolok Cselekedeteinek könyve arról a korszakról számol be nekünk, amikor az Úr Jézus már felment a mennybe, azonban ígérétehez híven nem hagyta árván az Őt követőket: Szent Lelke itt maradt közöttünk. Így születtek meg az első gyülekezetek: elsőként Jeruzsálemben, majd számos kis-ázsiai városban, s a Földközi-tenger partvidékén. Az első alapító tagok nemcsak Jézus tanítványai voltak, hanem az élő hitre jutott Pál apostol és az ő munkatársi köre: Barnabás, Szilász is.

Ti már biztosan nagyon jól tudjátok, csak az ismétlés kedvéért mondom el: hogy az Apostolok Cselekedeteinek szerzője egy görögül nagyon jól tudó, macedón orvos volt: egy olyan ember, aki Pál apostolt elkísérte missziói útjaira, Lukács, aki egyben a róla elnevezett evangélium szerzője is.

Történetünk a pünkösdi események után játszódik: Őt héttel Jézus feltámadása, s pár nappal Jézus mennybemenetele után, Jeruzsálemben Isten kitölti Szent Lelkét. Péter apostol szíve e Lélekkel van telve, ezért beszédét hallva háromezer férfi (ezen felül nők és gyermekek) lesznek keresztyénné, azaz Krisztus követőivé. Ez a Péter már egészen más, mint a nagypénteki, hitében megingó, félelemmel és bizonytalanságokkal küzdő Péter. A pünkösdi utáni Péter már telve van erővel, szeretettel és józansággal – ezt pedig csak Isten Lelke tudta, tudja benne, bennünk elvégezni. Bár nem látja Urát, Jézusát, de tudja, hiszi és megéli jelenlétét. Úgy, mintha ott lenne, egészen közel mellette. Ez a hit az élő hit, amellyel Isten fel tud használni bennünket, az Őt szeretőket ma is.

Biztosan sokszor átéltétek már, hogy mi magunk is mennyire mások vagyunk, amikor igazán merünk hinni. Amikor nemcsak a saját magunk erejében, ügyességében, vagy adottságainkban bízunk – vagy éppenséggel inkább még abban sem –, vagy nemcsak azt mondjuk, hogy majd az idő meggyógyít, vagy a sors majd elrendezi, hanem tudjuk, hogy Isten él, jelen van, és Ő egyengeti az utunkat, Ő adja meg az erőt, és segít, csak rá kell támaszkodnunk.

Történetünk egy csodálatos, hit általi gyógyulást mutat be számunkra. Szinte már meg is szoktuk, olyan sokszor hallottuk, hogy amikor Jézus a földön járt, léptei nyomában emberi életek gyógyultak meg, változtak át és akaratát keresve formálódtak mind krisztusibbá. E gyógyítás története azonban annyiban különleges, hogy ez az első olyan történet az Újszövetségben, ahol a gyógyulás nem közvetlenül Jézus által történik meg, mert földi értelemben nem Őt látjuk, hanem Péter apostolt, áttételesen azonban persze mégis az Úr cselekszik. Ígéret volt már erre korábban: amikor Jézus kiküldte tanítványi körét, akkor fontos megbízatással ruházta fel őket: „Magához hívta tizenkét



tanítványát, és hatalmat adott nekik a tisztátalan lelkek felett, hogy kiűzzék azokat és gyógyítsanak mindenféle betegséget és erőtlenséget.” (Mt 10,1) Mégis itt olvashatunk először arról, hogy Péter valóságosan él ezzel a megbízatással.

Az a férfi, akit meggyógyított, szánta volt, alamizsnából élt. A templomkapuban már akkor is szokás volt kéregetni. Nyilván jogosan gondolt arra szegény, hogy akik a templomból kijönnek, sokkal adakozóbb lelkületűek. Péter és János felment a templomba a délutáni imádkozás idejére, amikor a szánta férfi némi pénzt remélve, megszólította őket. Ez a szegény ember csak pár fillérre számított. Mert a földies gondolkodású világszemléletben az a legszomorúbb, hogy mindent csak a láthatókban, a materiálisban, az anyagiakban, a pénzben mér. A világban ugyanis ez a legfőbb mérce. A legfőbb érték. A legnagyobb pozitívum. Ha birtoklod, menő vagy, ha a hiányában élsz, akkor nem számíthat. A szánta koldus vágyának netovábbja az volt, hogy valaki odadob pár fillért. Egy kis pénzt, amiből túléli a napot.

Eddig terjednek földies mértékkel mért vágyaink. Legyen annyi erőm, hogy kibírjam a mai napot! Meg tudjam írni ezt a dolgot. Felvegyenek

oda, ahová éppen elegendő a pontszámom. Szépnek tartson, az, aki tetszik nekem. Legyen egy barátom, aki megért. Isten azonban mindig másként és máshogy ad, mint ahogyan a földies szemléletmódunk elképzelni tudná. Ő egészen radikálisan, mindig a gyökereket mutat. Ő mindig a mélységeinkbe lát, és ott gyógyít, úgy cselekszik, ahogyan igazán szükségünk van rá.

Természetesen nagyon szép cselekedet lett volna az is, ha Péter aprópénzt vesz elő és a koldusnak adja. Az is szép lett volna, ha lehajol és elbeszélget vele. Az is, ha csendességében otthon imával gondol erre az emberre, és békét, erőt kér számára. Ennél azonban sokkal több történt. Péter meggyógyítja ezt a szegény szerencsét-

lent – mégpedig Jézus nevében gyógyítja meg. „En tó onomati” – így van görögül –, mert ezt jelenti a rövid szó szerkezet. „En tó onomati tou Kuriou Jésou Khristou” – vagyis „az Úr Jézus Krisztus nevében”. Ugye emlékszünk arra, hogy Jézus maga tanította így: ha az én nevemben kértek, megadatik néktek.



Jézus nevének kimondása ugyanis azt is jelenti egyben: én hiszek abban, Uram, hogy Te vagy az én Uram, aki jelen vagy, itt vagy, és cselekedni tudsz, hát nem enyém a dicsőség, hanem egyedül a Tiéd.

Fontos üzenetet ez ránk nézve. Arról, hogy ma is így kellene helyesen kérnünk Istentől: Jézus nevében. Ha Isten gyermekei vagyunk, akkor az Ő nevében akarunk járnunk, cselekedni. Soha ne felejtjük el ezt a két fontos szócskát, amikor kérünk valamit, soha ne feledjük el, hogy ki van e mögött a név mögött: Jézus Krisztus, aki legyőzte a halált, és akinek követői lehetünk. Mekkora megbízatás, mekkora méltóság ez ránk nézve. Én már régen elvégeztem a teológiát, már sok ige hirdetésen túl voltam, amikor megértettem, milyen fontos ez a két szó: Jézus nevében. Odáig valahogy nem is igazán gondoltam rá, és amikor Isten először ráébresztett erre, akkor hitem új tartalommal telt meg. Múltkor az ötödikeseim meg is jegyezték, hogy tanár, mindig tudjuk, hogy mikor



közeleg az imádság vége, mert akkor mindig azt szokta előtte mondani, hogy „Jézus nevében kérem”.

Péter is úgy mondta ki, hogyan Jézustól megtanulta: „Ezüstöm és aranyam nincsen, de amim van, azt adom neked: a názáreti Jézus Krisztus nevében kelj fel és járj!” Döbbenetes lehetett látni, ahogy az a nyomorult, bicegő ember ezekre a szavakra felemelkedett és jámi kezdett. Valószínűleg többen is szemtanúi voltak. Lukács, mint orvos, természetesen azonnal lejegyezte az eseményt: meggyógyult valaki, és ettől kezdve Istennek adott hálát azért, ami vele történt.

Ki merem mondani, hogy gyógyulni Jézus nevében, vagyis Ő általa ma is lehetséges. Ha Isten akarata találkozik az ember akaratával és hitével, akkor lehetséges ilyen gyógyulás. Nem olyan régen saját fületekkel hallottátok, hogy szabadult meg nyomorából, betegségeből egyik híres sportolónk, akit a drog és az alkohol nagyon mélyre vitt, ma pedig újra egészséges vívó, aki könyvet írt hálából, hogy minél több emberhez eljusson a jó hír: ma is van szabadulás testi-lelki betegségekéből. Szintén nem olyan régen, húsvét előtti csendes napunkon dr. Velkey György, a Bethesda kórház főigazgatójának bizonyágtétele is mutatta, miként lehet hitben élő orvosként átélni, továbbadni Isten jelenlévő gyógyító szeretetét. Olyan sokan mondhatják el ma is, itt is, közöttünk is: azért lehetek egészséges, mert Jézus gyógyított meg. Ő tette velem ezt a csodát, Neki köszönhetem az egészségemet. Magam személyesen is többször is átéltem, hogy Isten meg tud gyógyítani.

És akkor mi van azokkal, akik nem gyógyulnak meg? – kérdezhetjük jogosan. Őket nem szereti az Isten? Biztos vagyok benne, hogy őket is szereti, nagyon szereti, csak rajtuk keresztül valami egészen mást készített el: mert nemcsak a gyógyulás csodája adhat hitet másoknak, hanem az a méltósággal és alázattal viselt magatartásforma, ahogyan el lehet hordozni azt, ha valaki mégsem gyógyul meg. Ilyen életsorson át érti meg az ember azt, hogy mit jelent, amiről Pál apostol ír: „Élég neked az én kegyelem”. Köszönöm szépen – mondhatjuk –, akkor én inkább mégis a testi gyógyulást választom. Nehéz ez, tudom, még sincs rá más válasz: Isten jobban tudja, hogy mi kell nekünk, és tegyük hozzá, a körülöttünk élő, bennünket ismerőknek. Ő látja azt is, amit mi az adott pillanatban még nem látunk, nem értünk, és ha merünk igazán bízni benne akár betegségeink próbáján keresztül is, akkor Ő számunkra valami sokkal csodálatosabbat és jobbat fog elkészíteni.

Van ennek a történetnek még egy fontos üzenete. Figyeljünk csak jól meg, hogy mit mond itt Péter: „Aranyam és ezüstöm nincsen, de amim van, azt adom neked: a názáreti Jézus Krisztus nevében kelj fel és járj.” Bizony, erről is megismerhető a krisztusi lelkület: bár látszólag semmim sincs, mégis adok, mégis odaadom mindennem. Jézus élt így, Ő tanított így, Ő gyógyított és végül Ő halt meg értünk így. Mindig odaadta mindenét annak, akinek szüksége volt rá, idejét, erejét, végül az életét. Ezzel nagyon szemben áll a világ lelkülete, vagy korszellem, mely azt sugallja: Látszólag mindent

ígérek, de végül kifosztalak. Ugye milyen nagy a két mondat között az ellentét? Látszólag talán semmim sincs: mégis mindent odaadok neked. Látszólag mindent ígérek, de végül kifosztottalak.

Szólunk kell erről. Pont amiatt, mert Jézus is erre kérte tanítványait: „legyetek tehát okosak, mint a kígyók, és szelídek, mint a galambok.” (Mt 10,16) Olyan sok minden kínálkozik a mi világunkban, ami pillanatnyi jó érzéseket akar adni, és utána az ember kifosztottnak, üresnek érzi magát. Vacakul van, és nagyon bánja már, amit tett, még ha másnak ezt nem is vallja be.

Talán értitek, miről beszélek. Ez az életfilozófia: Használd és dobd el! Cseréld le, ha már nem jó, ne ragaszkodj semmihez túlzottan! Ne kötelezd el magad! Ne vállald fel! Válaszd a könnyebbik utat! Csak az a fontos, hogy jól érezd magad! – Ez azonban nem Isten útja. Nem Ő sugallja ezt, sőt, ellenkezőleg. Könyökölös, másokon keresztülgázoló világunk korszellemé ez: érvényesülés mindenáron. Gazdagság bármilyen eszközt felhasználva. Csak a cél számít, nem baj, ha másokat kihasználtam, kijátszottam. Ez NEM a gyógyítási akaró, szeretetével átölelni akaró krisztusi lelkület. Óvakodjunk tőle! Sajnos, az ember olyan makacs teremtmény, aki sokszor nem hallgat másokra. Még Istenre sem. Van úgy, hogy szinte át kell élnie olykor a saját bőrén a szélsőségeket és annak következményeit. Csak így, utólag érti meg, hogy butaságot követett el, csak így utólag tudja bánni már és rettegni a következményeitől. Persze szeretnének mindannyiukat arra kérni: Ne hallgassatok a kísértésre, ne dőljetez be neki! Mondjátok nemet az ördögnek Jézus nevében, és ő elfut előletek.



Olyan jó, hogy lehet választanunk azt a másik lelkületet – Istenünk Szent Lelkét. Aki megajándékoz bennünket Önmagával, ha kérjük, ha hívjuk. Aki bár látszólag szegény, valójában mindennél gazdagabb, és belsőleg mindennél nagyobb gazdagságot tud adni jelenléte erejével, hogy hitünkben ne botladozók, sánták legyünk, hanem Ővele együtt látva, felkeljünk és elinduljunk végre dicsémi az Örökkévalót.

Életünk számtalan döntéshelyzetből áll. Naponként kapunk olyan lehetőségeket, amikor dönthetünk arról, mi magunk milyen lelkülettel legyünk mások felé? Adunk vagy kapunk? Erdemes elgondolkodni ezen, és végignézni akár csak egy napunkat csendességünkben: hogy éltem meg, mi motivált mások irányában? Bár semmim sincs, mégis adni akartam, hogy a másik embernek legyen jobb,

hogy ő legyen több, boldogabb, vagy éppen ellenkezőleg, inkább csak elvettem másoktól: időt, energiát, türelmet, békességet, hogy én járjak jól. Bizony nagy szó, ha valaki ezt meglátja magában és őszintén felismeri, még nagyobb, ha már bánkódni is tud miatta, de a legtöbb, ha Isten segítségét kéri Jézus nevében, hogy legközelebb, ezentúl ne így legyen.

Csodálatos élmény engedni a hétköznapijainkban is, hogy Isten felhasználjon bennünket, és rajtunk keresztül apróbb-nagyobb csodák történjenek: egy szomorkodó meggyógyuljon, mert rámosolyogtam, egy csüggeteg megerősödjön, mert elbeszélgettem vele, egy dühöngő megbéküljön, mert ki tudtam mondani, hogy bocsáss meg. A döntéshez – akár egyetlen nap – számtalan lehetőséget kínál nekünk Isten, amit mások között tölthetünk el, hogy megéld te vagy körülötled mások: „Aranyam és ezüstöm nincsen, de amim van, azt adom neked: a názáreti Jézus Krisztus nevében kelj fel és járj.”

Végül időzzünk még el röviden ennél a képnél: ahogy a sánta ember életében először átélheti milyen is egészségesnek lenni. Milyen lábakon járni, milyen csodás dolog jönni-menni. Nem is járt, egyenesen ugrált örömben. Úgy köszönte meg Istennek, amit tett, olyan őszinte örömmel, mint egy gyermek: ugrált örömben. Talán már mindenki ugrált trambulínon. Karácsonyra otthon a nagycsalád összeadta a trambulínra valót a három gyerekünknek (nem olcsó!). Olyan jó volt látni őket, ahogy önfeledten ugrálnak, és a hajuk az elektromosságtól az ég felé áll. Aztán, amikor sötétedett már, és a szomszédok nem láthatták, én is kipróbáltam. Valami ilyet éltetett át a meggyógyított sánta ember – trambulín nélkül.

És biztos vagyok benne, hogy Péter szíve is ugrált örömben a mellkasában, hogy így történt. Hogy Jézus cselekedett, hogy az Úr jelen van, akkor is, ha testben már nincs itt közöttünk: de cselekedni szeretne rajtunk keresztül. Olyan nagyszerű dolog segíteni. Olyan nagyszerű lehetőség, hogy adhatunk másoknak.

S végül hadd szóljak egy nagyon kedves nénről, akit még egész fiatal koromban adott Isten az életembe. Még egészen friss hittel kaptam őt, Vilma néni, aki mindig derűs volt és mindig énekelt. Már egészen picikére tőpörödött, már ágyhoz kötötte a betegség, de még mindig az éltette, hogy másoknak segítsen. Amikor már mozdulni sem tudott, akkor sem láttam szomorúnak: annyi dolgom van – mondta –, mindig sorra veszem, hogy ki mindenkiért is tudok imádkozni.

A hívó ember azért tud adni, mert ő már kapott, méghozzá attól az Úrtól, aki a szívünk Ura akar lenni: Jézus Krisztustól. Áldott legyen Isten, hogy mindazt, amit Ő ad nekünk, azt nemcsak nekünk adja, hanem rajtunk keresztül másoknak is. Amikor majd imára elcsendesedünk, gondoljuk együtt végig, kinek akarja ma Isten rajtat keresztül adni az Ő drága, gyógyító szeretetét: „Aranyam és ezüstöm nincsen, de amim van, azt adom neked: a názáreti Jézus Krisztus nevében kelj fel és járj.” Ámen!

Sebestényné Jáger Orsolya lelképásztor ■



## KÖNYVAJÁNLÓ

Kedves olvasók! Most olyan könyveket szeretnék ajánlani, amelyek asszonyok életéről, örömeiről, gondjairól szólnak, s amelyek szerzői mindnyájan megvallják Jézus Krisztusba vetett hitüket.

### Zs. Tüdös Klára: Isten markában

Zs. Tüdös Klára 1895-ben született Debrecenben. Jómódú szülei igen gondosan nevelik, külföldi internátusokban tanul nyelveket, majd Budapesten, az Iparművészeti Főiskolán tanul. Györfly István professzor hatására egy életre eljegyzi magát a néprajzzal. 1925-ben kerül a Operaházhoz, tizennygy évig annak műhelyvezetője és jelmeztervezője. A hihetetlen munkabírású és rendkívül széles látókörű asszony a harmincas évektől nemcsak színházi és operai kosztümöket tervez, hanem számos balettszűrsét és színházi darabot ír és fordít.

Házasságot köt Zsindely Ferenc kultuszállamtűkárrel. Miután férje pozíciója összeférhetelenné válik operaházi munkájával, önállóítja magát, és 1937-ben a belvárosban exkluzív divatszalon nyit. Paraszthímzéssel, szóttessel díszített modelljei kül- és belföldön egyaránt osztatlan sikert aratnak. 1939-ben a Nógrád megyei Nagylócon kéziszővő telepet alapít, a falu asszonyainak munkát s megélhetést biztosítva. Remek gyakorlati és üzleti érteke kivételes szociális érzékenységgel párosult. Összekötéseit felhasználva megteremti az anyagi alapot ahhoz, hogy hajdani professzorának az álma megvalósulhasson, és a tehetséges parasztfiatalok számára kollégium létesülhessen (Györfly Kollégium).

1944-ben – Ravasz László püspök ajánlására – az Országos Református Nőszövetség elnökévé választják. E munkájához lapot alapít Új Magyar Asszony címen. A háború alatt a svéd misszióval karöltve nagyszabású mentőakcióiról ismert. Nőszövetségi menekültbárainak egyike saját Istenhegyi úti villája, ahol 75 ember vészeli át az ostromot. A háború után legendásan szép otthonát fel-

## ISTEN MARKÁBA METSZETT ASSZONYOK



jánlja missziós célokra, ő maga családjával a kertész lakásába költözik.

Nagyhatású és meggyőző előadója számos asszonykonferenciának, de Istenből kapott lelki békéje, hite igazán kitelepítésükkor válik példamutatóvá. Tizenhárom évig él férjével Balatonlellén, egy nyaraló házmeztéréként. Ott is, majd Pestre kerülése után is nagyon sokan látogatják. Derűs, bölcs, kiegyensúlyozott lény, mély istenhite 1980-ban bekövetkezett haláláig erőt, vigaszt és biztosságot jelent barátainak és környezetének.

Zs. Tüdös Klára: *Isten markában* – Kálvin Kiadó – Budapest, 2003



### Tóth-Máthé Miklós: Anyám könyve

Tóth-Máthé Miklós református író két évvel ezelőtt a mi templomunkban is bemutatkozott, könyveiből hozott pár példányt (ezeket már ajánlottam), biztosságot tett hitéről. Ezt a könyvet nagyon szeretett édesanyjáról írta, az ő életét mutatja be.

Édesanyja – akinek apja lelkes volt – megismerkedett Tóth Albert kiegészítő lelkésszel. Szerelme szövődött közöttük, és 1935-ben megesküdték. Tiszalúcra kerültek, ahol az emberek nagyon örültek nekik, mondván, hogy lesz papjuk és papnénk is.

Két gyermeke született: Miklós (aki a könyvet írta) és Mártika, aki nyitott gerinccel született. Sok gondozási probléma volt vele, de az egész család szeretettel vette körül, ápolták, foglalkoztak vele, de még gyermekkorában meghalt.

A front elől menekülnie kellett a családnak, majd jöttek az igen nehéz ötvenes évek, Mártika halála.

Nagyon nagy öröm érte 1950-ben, amikor megtért, szívébe fogadta Jézus Krisztust, attól kezdve az Ő útmutatását követte. Nagy hite mindig átszűrte a nehézségeken. A gyülekezetben aktívan tevékenykedett, bibliaórákat vezetett, asszonyokkal, leányokkal foglalkozott.

Az utolsó – 86. – születésnapjára Matild testvértől egy szép imádságot kapott ajándékba:

„Hálát adok Néked, drága Úr Jézusom, Krisztusom, hogy engem, a nyomorultat és bűnöst kiválasztottál, és adtál nekem bűnbocsánatot, újjászületést, megtérést. Hálát adok Néked, Uram, hogy elhívtad a mi nagytiszteendő asszonyunkat is az

imaközösség vezetésére. Hálát adok Néked, Uram, hogy adtad neki az igehirdetés lelki ajándékát, a bölcsességet, a tudományt a Te Szentlelked által. Hálát adok Néked, Uram, hogy már negyvenhat éve hirdeti a Te kegyelmedet, szeretetedet, áldásodat, békességedet, de ha kellett, a büntetésedet, ítéletedet is. Áldd meg a mi igehirdetőnket.”

Tóth-Máthé Miklós: *Anyám könyve* – Visszaemlékezés – Kálvin Kiadó – Budapest, 1997

### Petrőczy Éva: Áfonyahegyi jegyzetek

Ez a könyv életrajzi regény, naplórészletekből összeválogatva. Részlet Petrőczy Éva ajánló soraiból:

„Heidelberg, a Szenci Molnár Albertnek is oly kedves német egyetemi fészek mindig felszabadító hatással van rám, ugyanúgy, mint szülőhelyem, Pécs, az *Áfonyahegy* másik fontos helyszíne. Így történt ez 2010 csikorgóban hideg januárjában is, amikor ebben a francián könnyed német városban az itt olvasható napló-önéletrajzot papírra vettem. Mondhatnám, hogy Olvasóimat – akiknek szeretete, ragaszkodása sok nehéz korszakon átszűrte már – akartam meglepni ezzel az erőteljesen vallomások, hitről, családról, tanári-tudósi-költői hivatásról, életre szóló olvasmányaimról, pályatársaimról, sőt konyhai, továbbá a szűk esztendőket „szívárványosító” furfangjaimról valló kis könyvben. Ez is igaz, de csupán az érem egyik oldala.

A másik: *nekem* volt a pusztán túléléshez-megmaradáshoz égető szükségem arra, hogy néhány verssel lazított, személyes prózában szímet adjak a világnak életéről, munkámról, az engem megtartó egyénekről és közösségekről, egy olyan időszakban, amikor – sok-sok munkában és szeretetben eltöltött évtized után – minden szavam és lélegzetvételem napról-napra „elektronikus pengengéren” csúfoltatik meg. Ellen-blogokat nem írtam és nem fogok ími – csak ezekkel az *Áfonyák* hegyén rovatot puritán sorokkal igyekszem méltó, itt-ott talán életörömet, vidámságot sugárzó, s a gyógyító, *látásjavító* gyümölcs, az *áfonya* keserű ízét is felidéző módon válaszolni.”

Számítógépe háttérképén ott zöldelt a Kékestető, képernyővédőként pedig a „*Non est currentis...*” fénylő betűi keringenek. Károlyi Gáspár fordításában a teljes mondat így hangzik: „*Annakokáért tehát nem azé, aki fut, sem nem azé, aki akarja, hanem a könyörülő Istené.*” (Pál apostol rómaiabeliekhez írott leveléből.)

Petrőczy Éva: *Áfonyahegyi jegyzetek* – Fekete Sas Kiadó – Budapest, 2010

Hamar Jánosné Enikő



# NAPLÓ

**ALKALMAINK VOLTAK:**

2017. április 25-május 1. ■ Református Fesztivál Pomázon.  
 2017. április 30. ■ Reformáció 500 ünnepi istentisztelet Pomázon. Egyház-  
 megyei diakóniai vasárnap, egyházmegyei énekkari találkozó Szentendrén.  
 2017. május 1. ■ Református fesztivál Pomázon.  
 2017. május 7. ■ Anyák napi istentisztelet gyermekeink szolgálatával.  
 2017. május 17. ■ *Dr. Kodácsy Tamás* lpt. előadása a pomázi gyü-  
 lekezeti házban.  
 2017. május 20. ■ A Kiránduló kör közös túrája az ifivel Dobogókőre  
 és a Zsivány sziklához.  
 2017. május 21. ■ *Dr. Szarka Miklós* lpt. előadása a pomázi gyülekezeti házban.  
 2017. május 27. ■ Konfirmációi vizsga a pomázi templomban. Pres-  
 biteri gyűlés.  
 2017. május 28. ■ Konfirmációi istentisztelet Pomázon úrvacsorai  
 közösségben.  
 2017. június 4. ■ Pünkösdi ünnepi istentisztelet Csobánkán és Pomá-  
 zon, úrvacsorai közösségben. A Psalmus Kórus szolgálata a pomázi  
 templomban. 7.00 órától istentisztelet úrvacsorai közösségben Pilis-  
 szentkeresztben.  
 2017. június 5. ■ Pünkösdi hétfői ünnepi istentisztelet úrvacsorai közösség-  
 ben. Közöttünk szolgált *Varga Fanni* legátus, II. évf. teológiai hallgató.  
 2017. június 11. ■ Psalmus kórusunk évadzáró koncertje a pomázi is-  
 tentiszteleten.

**TERVEZETT ALKALMAINK:**

2017. június 20-23. ■ *Nyilas Zoltán* esperes szabadtéri evangélizációja  
 (Pomáz, Szent István tér).  
 2017. június 28. ■ Gyülekezeti kirándulás: a Magyar Nemzeti Múzeum  
 Ige-Idők c. kiállításának megtekintése.  
 2017. július 3-8. ■ *Reformáció 500* gyermektábor Novajidrányban.  
 2017. augusztus 15-18. ■ Napközis gyermektábor Pomázon.  
 2017. augusztus 20. ■ Hálaadás az újkenyerét. Istentisztelet úrvacsorai  
 közösségben.

**KERESZTELTŐ:**

2017. május 14. ■ *Strausz Attila Olivér*.  
 2017. május 21. ■ *Büki Tünde*.  
 2017. június 5. ■ *Papp Emese, Veress Zoltán és Veress Bálint*.  
 2017. június 11. ■ *Balogh Janka és Balogh Kamilla*.  
 2017. június 18. ■ *Himber Annabella, Károly Laura Mónika,*  
**Debreczi Bence**.

2017. június 25. ■ *Kovács Nimród, Hajdu Katinka*.

**FELNŐTT KONFIRMÁCIÓ:**

2017. május 21. ■ *Büki Tünde, Ferenczy-Vass László, Fe-  
 renczy-Vass Beáta*.

**HÁZASSÁGKÖTÉS:**

2017. június 3. ■ *Vívó Péter és Aszódi Melinda* házasságkötésének megáldása a pomázi templomban.  
 2017. június 3. ■ *Kocsi Balázs és Franyó Dorottya* házasságkötésének megáldása a pomázi templomban. Az alkalmon *Jakob János* dandártábornok, protestáns táborigazgató püspök szolgált.  
 2017. június 11. ■ *Koncz Dávid Máté és Péter Kitti Nikolett* házasságkötésének megáldása a pomázi templomban.

**HALÁLOZÁS, TEMETÉSEK:**

2017. április 11-én elhunyt *Filep Gyula* (†63) testvérünk, temetése 2017. április 21-én volt a pomázi ravatalozóból.  
 2017. április 20-án elhunyt *Czigány István* (†62) testvérünk, temetése 2017. május 11-én volt a pomázi ravatalozóból.  
 2017. április 22-én elhunyt *Várszegi Árpádné* (†90) testvérünk, temetése 2017. május 5-én volt a csobánkai temetőben.  
 2017. május 1-jén elhunyt *Elsik Pálné* (†91) testvérünk, temetése 2017. május 11-én volt a pomázi ravatalozóból.  
 2017. május 4-én elhunyt *Rieder István* (†73) testvérünk, temetése 2017. május 19-én volt a pomázi ravatalozóból.  
 2017. május 17-én elhunyt *Málik Gyula* (†69) testvérünk, temetése 2017. június 6-án volt a pomázi ravatalozóból.  
 2017. május 22-én elhunyt *Heincz Lászlóné* (†83) testvérünk, temetése 2017. június 2-án volt a pomázi ravatalozóból.  
 2017. május 25-én visszaadta lelkét a Teremtőnek **ORBÁN LÁSZLÓ** (†91) testvérünk. Temetése 2017. június 9-én volt Budakalászon, a Csalogány utcai temetőben.



“És lesznek ketten egy testté”

Június 3-án kötött házasságot a pomázi templomban  
**Vívó Péter és Aszódi Melinda.**  
 Isten áldását kérjük házasságukra.

**NYÁRI TÁBORAINK****Reformáció 500 gyermektábor**

Ideje: 2017. július 3-8. (hétfőtől-szombatiig); helye: Novajidrány.  
 A gyermektáborba óvodás korú gyerekektől a 7. osztályt befejezett  
 gyerekekig mindenkit szeretettel várunk. (A nagyobbakat az ifjúsági  
 táborba várjuk.)

A tábor költsége egy gyermek esetén 25.000.-Ft (mely tartalmazza  
 Budapesttől az utazás költségeit is); két gyermek esetén 45.000.-Ft,  
 három gyermek esetén 60.000.-Ft.

**A táborozáshoz tartós ételmiszer felajánlásokat köszönettel elfo-  
 gadunk!** További információk *Nyilas Zoltán* lelkipásztortól.

**Napközis gyermektábor**

Ideje: 2017. augusztus 15-18. (keddtől-péntekig); helye: Pomáz,  
 Hősök tere 1. (Gyülekezeti ház)

A tábor költsége: 6.000.-Ft; két gyerek esetén 10.000.-Ft, három  
 gyerek esetén 14.000.-Ft, mely tartalmazza a tízórait, ebédet, uzson-  
 nát, az utazások, a belépők és a foglalkozások költségeit. A részvételi  
 díj folyamatosan a szervezőknél vagy a lelkeszi hivatalban, de  
 legkésőbb a 2017. augusztus 1-ig fizethető.

**SZERETETTEL VÁRUNK!**

Kérjük kedves testvéreinket, hogy adományaikkal  
 támogassák nyári táborainkat.



Gyülekezeti újságunk következő száma  
 várhatóan 2017. augusztus 20-án jelenik meg.

**ÁLDÁS, BÉKESSÉG!**

**A Pomáz-Csobánkai Református Társegyházközség lapja**  
 Cím: 2013 Pomáz, Hősök tere 1.; – Telefon: 06-26-325-297  
 Csobánkai Gyülekezeti Ház: 2014 Csobánka, Béke u. 19.

E-mail cím: [pomaz-csobanka@reformatus.hu](mailto:pomaz-csobanka@reformatus.hu)

Honlapcím: <http://www.pomaz.reformatus.hu>

**Gyülekezetünk számlaszámjai:**

**Pomáz: 11784009-2222253-00000000**

**Csobánka: 11784009-2222260-00000000**

**Felelős kiadó:** Nyilas Zoltán lelkipásztor (e-mail: [znyilas@freemail.hu](mailto:znyilas@freemail.hu))

**Szerkesztőbizottság:** Nyilas Zoltán, Hardi Péter, Mazaray Sándor,  
 Görbe Ferenc, Dr. Puskás Attila.

**Szerkesztő:** Dr. Puskás Attila

(e-mail: [dr.puskas.attila@t-online.hu](mailto:dr.puskas.attila@t-online.hu); Tel.: +36-20-9355-362)

**Terjesztési felelős:** Erdélyi Sándor

(e-mail: [erkuchenbauer@gmail.com](mailto:erkuchenbauer@gmail.com); Tel.: +36-20-9325-110)

Megjelenik kéthavonta 400 példányban,  
 gyülekezeti használatra, ingyenes terjesztésben.  
 Adományokat köszönettel elfogadjuk.

# POMÁZ – CSOBÁNKA

## REFORMÁTUS ELŐADÁSOK

Nyilas Zoltán  
Evangelizáció

2017. június 20. 23. 18 óra  
2013 Pomáz, Szent István park

450 éves  
a Magyar Református Egyház  
1567–2017

500 éves  
a Reformáció  
1517–2017

